

1. Geneza Programu Rozwoju	3
2. Opis terenu	5
2.1. Rys historyczny	5
2.2. Warunki naturalne	7
2.2.1. Warunki geograficzne	7
2.2.2. Lokalne walory i ich promocja	9
2.3. Sfera społeczna	10
2.3.1. Demografia	10
2.3.2. Rynek pracy i bezrobocie	17
2.3.3. Kultura i sport	24
2.3.4. Oświata i wychowanie	26
2.3.5. Ochrona zdrowia	31
2.3.6. Pomoc społeczna	32
2.3.7. Mieszkalnictwo	34
2.3.8. Bezpieczeństwo publiczne	36
2.3.9. Ochrona przeciwpożarowa	38
2.3.10. Klimat społeczny i preferencje społeczności lokalnej	40
2.4. Sfera gospodarcza	48
2.4.1. Podmioty gospodarcze	48
2.4.2. Zaplecze biznesu	52
2.4.3. Opinie środowiska biznesu	53
2.4.4. Rolnictwo	58
2.4.5. Inwestycje	61
2.4.6. Wolne tereny pod inwestycje	62
2.5. Infrastruktura lokalna	65
2.5.1. Wodociągi, kanalizacja i oczyszczalnie ścieków,	65
2.5.2. Energetyka	66
2.5.3. Gazownictwo	66
2.5.4. Łączność	66
2.5.5. Komunikacja	66
2.6. Sfera ekologiczna	67
2.6.1. Emisja zanieczyszczeń do wód	67
2.6.2. Emisja zanieczyszczeń do atmosfery	68
2.6.3. Gospodarka odpadami	68
2.6.4. Emisja hałasu do środowiska	73
3. Finanse	74

4. Identyfikacja podstawowych problemów rozwoju	82
4.1. Uwarunkowania szczególne	82
4.2. Analiza SWOT	83
4.3. Analiza Benchmarking'u (Kluczowe Czynniki Sukcesu)	85
5. Ogólne założenia kierunków rozwoju	89
5.1. Misja	89
5.2. Cele strategiczne	89
6. Zgodność poszczególnych celów z priorytetami rozwoju gospodarki narodowej i regionalnej	90
7. Metodologia pracy w etapie "C"	95

1. Geneza

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich ma na celu zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia, wsparcie procesu decentralizacji samorządów i rozwoju regionalnego oraz zapewnienie pomocy w budowaniu potencjału instytucjonalnego województwa, jak również pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Programem Aktywizacji Obszarów Wiejskich został objęty również powiat chrzanowski. Realizacja programu finansowana jest ze środków budżetu państwa i Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju (Banku Światowego). Jego koordynacją zajmuje się Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, natomiast wykonawcą jest Biuro Ekspertyz Finansowych, Marketing i Consultingu Uniconsult S.C. z Warszawy.

Realizacja programu przebiega dwuetapowo:

- a) w pierwszym etapie opracowano **"Diagnozę i projekcję sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu"** (etap ten trwał około 7 tygodni).
- b) etap drugi to opracowanie **"Studium lokalnego potencjału gospodarczego powiatu"** (czas trwania tego etapu około 4 miesięcy).

"Diagnozę i projekcję sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu" stanowi, z jednej strony zbiór danych na temat sytuacji w powiecie, z drugiej strony zaś, autorską ocenę konsultantów na temat obserwowanych w powiecie zjawisk, najważniejszych problemów, potencjału i perspektyw rozwojowych. Dokument ten nie ma w zamyśle prezentować absolutnie wszystkich płaszczyzn funkcjonowania powiatu. Jest on autorskim wyborem dziedzin, uznanych za najważniejsze w perspektywie opracowywania dalszej dokumentacji. Natomiast kierunki rozwoju były szeroko konsultowane zarówno ze społecznością lokalną, jak i z władzami lokalnymi.

Konsultacje społeczne były realizowane na trzech płaszczyznach:

- ☞ mieszkańcy i lokalni przedsiębiorcy wypowiedali się w różnorodnych ankietach;
- ☞ powołano Komitet Rozwoju Lokalnego;
- ☞ na bieżąco konsultowano wyniki pracy z przedstawicielami samorządu lokalnego.

Budowa tego typu dokumentów jest uważana przez niektórych teoretyków za sztukę rezygnacji. Cele strategiczne wyznaczają obszary, które zostały uznane za kluczowe w okresie najbliższych 10-15 lat. Oznacza to, iż spośród wszystkich sfer życia powiatu chrzanowskiego wybrano te, które uznano za szczególnie istotne i analizowano możliwości skutecznego ich rozwoju.

Można wskazać przynajmniej kilka argumentów przemawiających za tym, iż **"Diagnoza i projekcja sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu"** oraz **"Studium potencjału gospodarczego powiatu"** są niezbędnymi narzędziami rozwoju:

- Tylko przy wykorzystaniu tego typu dokumentów można wyznaczyć kierunki działań rozwojowych na okres dłuższy niż jedna kadencja Rady Powiatu, zapewniając w ten sposób nienaruszalność kluczowych celów i sposobów ich osiągnięcia.
- Dokumenty te są punktem wyjścia do opracowania innych dokumentów planistycznych, w tym planów zagospodarowania przestrzennego. Trudno sobie wyobrazić racjonalne planowanie przestrzenne, bez wcześniejszego wyznaczenia kierunków rozwoju strategicznego.
- Dokumenty tego typu są nieodzowne przy staraniach o wsparcie finansowe (tzn. środki pomocowe) ze źródeł zagranicznych, a także w coraz większej liczbie przypadków, ze źródeł krajowych.
- Sam proces przygotowywania tego typu dokumentów (w tym wytyczenie celów strategicznego rozwoju), jeżeli jest w odpowiedni sposób uspołeczniony, może stanowić znakomitą okazję do wymiany poglądów, poznania opinii społecznych, zbliżenia władz lokalnych do mieszkańców i mieszkańców do władz. Tak zapoczątkowany proces społecznych konsultacji może być kontynuowany, w sposób ciągły, po opracowaniu dokumentów.

2. Opis terenu

2.1. Rys historyczny

CZASY STAROPOLSKIE

Historyczne wzmianki o Chrzanowie, a ściślej o kasztelani chrzanowskiej, pochodzą już z XIII wieku i związane są z okresem rozbicia dzielnicowego oraz walki o tron krakowski. W dokumentach z tego okresu wymieniany jest Chrzanów i kasztelanowie Chrzanowa. Spośród wielu hipotez najbardziej prawdopodobna jest ta, iż kasztelania chrzanowska powstała w 1228 roku. Nie jest jednak udokumentowane istnienie oraz położenie grodu kasztelańskiego. Bardzo skąpe są również informacje o początku miasta. Nie jest znana dokładna data jego powstania, pewne jest tylko, że prawa miejskie otrzymał Chrzanów w XIV wieku. Historia miasta ożywia się w wieku XV, o czym świadczy najstarsza zachowana księga miejska (radziecko - ławnicza) Chrzanowa z zapisem z 1408 roku. Przez długi czas był miastem prywatnym. Archiwalia z XIV wieku wymieniają jako właścicieli Ligęzów z Bobrka. Piotr Ligęza uregulował organizację miasta, co spowodowało jego szybki rozwój szczególnie w dziedzinie handlu rudą ołowiu i bydłem. W 1641 roku miasto przejęli Dębińscy, a w 13 lat później Grudzińscy. W latach potopu szwedzkiego, grabiony przez wojska Chrzanów podupadł. Dopiero przejście przez Józefa Ossolińskiego w 1740 roku rozpoczęło odradzanie się miasta.

CZASY ROZBIOROWE

W 1798 roku Chrzanów trafia pod zabór austriacki jako część dystryktu olkuskiego wchodzącego w skład Galicji Zachodniej, a rządy austriackie skutecznie ograniczyły odradzającą się samorządność. W latach 1809 - 1815 miasto wchodzi w skład Księstwa Warszawskiego, od 1815 do 1846 roku Rzeczypospolitej Krakowskiej, a od 1846 staje się częścią austriackiej Galicji. Zmieniają się też jego właściciele, kolejno: od 1804 do 1822 Albert Kazimierz, książę sasko-cieszyński, od 1822 do 1826 arcyksiążę Karol Ludwik Habsburg, na podstawie testamentu z 1816 roku, od 1826 do 1856 Mieroszewscy, od 1856 spółka kupców wrocławskich. Jeden z nich, Loewenfeld, a potem jego potomkowie władają miastem aż do 1939 roku. Z czasów austriackich pochodzi obecny herb Chrzanowa. Chrzanowianie mają także swój udział w działalności niepodległościowej. Mieszkańcy miasta walczyli w szeregach wojsk pod dowództwem Tadeusza Kościuszki, Jana Henryka Dąbrowskiego, wojsku Królestwa Kongresowego, w powstaniach listopadowym 1831 roku i krakowskim 1846 roku. W tych ostatnich jako dowódcy zasłynęli Józef Patelski i sztygar Antoni Lewicki. Podczas powstania styczniowego działał w Chrzanowie Komitet Narodowy, szpitaliki i punkty opatrunkowe. Zmarł tu i został pochowany, ranny w bitwie pod Krzykawką, Elia Marchetti, adiutant pułkownika Francesco Nullo. Wiek XIX to okres przemiany Chrzanowa z miasta rzemieślników i kupców w główny ośrodek przemysłowego Zagłębia Krakowskiego. Fundamentem tych przemian były złoża kruszców, eksploatowane od wieków, lecz dynamiczny rozwój regionu umożliwiło dopiero unowocześnienie metod wydobywania kopalni, zwłaszcza węgla kamiennego, przetwarzania ich i transportu. W roku 1847 zbudowano w Chrzanowie linię kolejową łączącą Oświęcim z Trzebiną. W 1852 roku uruchomiono nową kopalnię rud cynku i ołowiu "Matylda". Podtrzymywano jednak tradycje

sukiennicze miasta. W 1818 roku Senat Wolnego Miasta Krakowa założył tu dużą wytwórnię sukna. W 1854 roku Chrzanów został stolicą powiatu.

WIEK DWUDZIESTY

Pierwsze lata naszego wieku upłynęły pod hasłem licznych strajków robotniczych, które nie ominęły również Chrzanowa. W 1906 roku górnicy "Matyldy" strajkowali kilka miesięcy. W 1909 roku rozpoczęło swoją działalność Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół", a w 1910 r. otwarto Gimnazjum im. Stanisława Staszica w którym do dziś kształcą się młodzież chrzanowska. W okresie międzywojennym Chrzanów rozwijał swój potencjał przemysłowy. Powstały wówczas największe zakłady: Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce S.A. i "Stella", produkująca ogniotrwałe materiały ceramiczne. Pod koniec lat dwudziestych podupadło jednak w związku ze spadkiem cen, kopalnictwo ród cynku i ołowiu. Prócz dużych zakładów w mieście istniało 380 innych przedsiębiorstw i 400 firm handlowych, pozostających przeważnie w rękach żydowskich. W roku 1923 powstaje w Chrzanowie Seminarium Nauczycielskie. W latach 1929 - 33 buduje się szpital powiatowy im. Józefa Piłsudskiego. Już czwartego dnia po napaści Niemiec na Polskę Chrzanów został zajęty przez wojska okupanta. W listopadzie 1939 roku Chrzanów zostaje wcielony do Górnego Śląska i tym samym przyłączony do Rzeszy. W okresie wojny szczególnie tragiczny był los ludności żydowskiej. W 1940 roku powstaje w mieście getto, które w lutym 1943 roku zostaje zlikwidowane, a więźniowie wywiezieni do obozu koncentracyjnego w pobliskim Oświęcimiu. Pomimo, że każdy odruch samoobrony był surowo karany przez okupanta, rozwijał się ruch oporu. Powstały komórki Armii Krajowej i Gwardii Ludowej. Organizowano akcje sabotażowe i dywersyjne. 24 stycznia 1945 roku Chrzanów został wyzwolony przez wojska II frontu ukraińskiego. Zniszczenia budynków były niewielkie, o połowę jednak zmniejszyła się liczba ludności, głównie na skutek eksterminacji żydowskich obywateli miasta. Po wojnie powstały nowe zakłady przemysłowe, przedsiębiorstwa komunalne, osiedla mieszkaniowe, placówki kulturalne i oświatowe. Miasto, które nadal miało status powiatowy, było centrum ziemi chrzanowskiej, silnie związanej z Krakowem. Reforma administracyjna z 1975 roku zlikwidowała powiat chrzanowski, a gminę Chrzanów włączyła do województwa katowickiego. Obecnie nadal funkcjonują w mieście wszystkie ważne urzędy i instytucje o charakterze lokalnym. Działa również Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu oraz Społeczny College Biznesu i Języków Obcych.

2.2. Warunki naturalne

2.2.1. Warunki geograficzne

Powiat Chrzanowski o powierzchni 371,5 km² leży w zachodniej części Małopolski na styku Wyżyny Krakowskiej i Śląskiej, na pograniczu z województwem śląskim. Graniczy z 6 powiatami: olkuskim, krakowskim, wadowickim, oświęcimskim, tyskim oraz z miastem Jaworzniem. Gęstość zaludnienia wynosi 347 osób na km² i należy do wyższych w regionie.

W skład powiatu chrzanowskiego wchodzi gminy:

- gmina miejsko-wiejska Chrzanów,
- gmina miejsko-wiejska Libiąż,

- gmina miejsko-wiejska Trzebinia,
- gmina miejsko-wiejska Alwernia oraz
- gmina wiejska Babice.

Rysunek nr 1

Powiat chrzanowski jest wysoko uprzemysłowionym, zwartym regionem o dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej oraz infrastrukturze komunalnej. Powiat zlokalizowany jest w odległości 35-40 od Krakowa i Katowic. Kluczową rolę odgrywa sieć komunikacyjna bezpośrednio połączona z autostradą A-4 oraz węzeł kolejowy w Trzebini (transeuropejska magistrala kolejowa Wschód-Zachód).

Jednocześnie ważną dziedziną gospodarki jest turystyka, rozwijana w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe, zwłaszcza Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych, który liczy 7,1 tys. ha. Powiat cechuje bogaty i zróżnicowany krajobraz oraz zjawiska geologiczne w postaci skał powulkanicznych i skałek jurajskich. Lasy i tereny leśne stanowią 36,5% powierzchni powiatu. Stopień zalesienia powiatu jest wyższy od średniej krajowej i średniej dla województwa (po 28,4 %) i wynosi od 31,1 % dla Chrzanowa do 41,6 % dla Trzebini.

Mimo dużego udziału gruntów użytkowych (44,2%) świadczących o wybitnie przemysłowym charakterze powiatu, gmina Babice jest rzadką na terenie województwa małopolskiego enklawą czystych gleb pozbawionych skażeń przemysłowych. W tej gminie nie występuje problem skażenia środowiska. Korzystne warunki ekologiczne i krajobrazowe oraz naturalne zbiorniki wodne otwierają szerokie możliwości wykorzystania tych walorów do celów rekreacyjnych. Liczne zabytki, dobrze rozbudowana baza rekreacyjno-sportowa

oraz zaplecze kulturalne czynią z powiatu chrzanowskiego świetne miejsce do uprawiania turystyki weekendowej (ciekawe szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe).

2.2.2. Lokalne walory i ich promocja

W Starostwie Powiatowym funkcjonuje Wydział Promocji i Integracji z Unią Europejską, którego głównymi celami jest opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów promocyjnych i informacyjnych o powiecie, a także promowanie potencjału gospodarczego, kulturalnego i turystycznego gmin należących do powiatu w kraju i za granicą. W ramach promocji powiatu wydawane są materiały reklamowe promujące powiat pod względem turystycznym i gospodarczym. Opracowana została również strona powiatu w Internecie (www.powiat-chrzanowski.pl).

Każda z gmin ma ciekawe atrakcje do zaoferowania, które zostały opisane poniżej.

Miasto Alwernia, wraz z pojawieniem się tu w 1616 roku Bernardynów, uzyskało swoją nazwę w nawiązaniu do pustelni (**La Verna**) w Toskanii, w której przebywał św. Franciszek z Asyżu. Po zakonie pozostał barokowy zespół klasztorny Bernardynów z XVII-XVIII w. Z pozostałych zabytków należy zwrócić uwagę na stare centrum Alwerni z drewnianymi domami podcieniowymi z XVIII/XIX oraz ruiny rokokowego pałacu Szembeków w Porębie Żegoty w rozległym parku angielskim. Równocześnie gminę charakteryzuje bogaty i zróżnicowany krajobraz (Rudniański Park Krajobrazowy), który można dokładnie przemierzyć licznymi ścieżkami rowerowymi. Naturalnymi atrakcjami są rozsiane po terenie gminy skałki jurajskie, a także skały bazaltowe.

Podstawową atrakcją gminy Babice są ruiny XIV-wiecznego zamku biskupów krakowskich na górze Lipowiec. W XV i XVI w. w babickim zamku więziono heretyków i odszczepieńców. Pod koniec XVIII w. popadł w ruinę, a do dziś zachowały się mury zamku i wysoka wieża z kamienia. Oprócz tego można obejrzeć barokowy kościół p.w. Wszystkich Świętych w Babicach oraz znakomite przykłady sakralnej architektury drewnianej - kościoły z drzewa modrzewiowego z XVIII wieku w Mętkowie. We wsi Wygiełzów usytuowany jest Nadwiślański Park Etnograficzny z zabudowaniami wiejskimi z XVIII i XIX wieku. Na terenie gminy znajdują się również dwie specjalnie oznakowane ścieżki dydaktyczne z wielkim bogactwem elementów historycznych i krajobrazowo-przyrodniczych, oraz 3 szlaki turystyczne. Są one niewątpliwą atrakcją dla lubiących wędrówki piesze. Gęsta sieć utwardzonych i asfaltowych dróg w okolicach Babic, Mętkowa i Zagórza sprzyja turystyce rowerowej.

Chrzanów, stolica powiatu, będąc dawnym ośrodkiem górnictwa oferuje zwiedzenie tzw. warpii, czyli obszarów, gdzie wydobywano rudy cynkowo-ołowiowe. Łączy je szlak dawnego górnictwa bogaty także w ciekawe odsłony dolomitów triasowych obfitujących w morską faunę kopalną. Jednocześnie są to wspaniałe tereny rekreacyjne pogranicza Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżyny Śląskiej, w sąsiedztwie atrakcyjnych dla turystów miast: Krakowa, Oświęcimia, Wadowic, a także Jurajskiego Parku Krajobrazowego.

Libiąż może pochwalić się kościołem pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego o wysokich walorach architektonicznych będący dziełem Teodora Talowskiego. Na dużą

uwagę zasługują piękne freski, które niedawno zostały ponownie odtworzone oraz nietuzinkowa ornamentyka z lat 30-tych.

W przypadku Trzebinii duża część gminy znajduje się w strefie Jurajskiego Parku Krajobrazowego. Turyści powinni odwiedzić przede wszystkim Puszcę Dulowską - kompleks leśny usytuowany w południowo - wschodniej części gminy, którego wizytówką są bory (ok. 40). Warto również odwiedzić położony między Myślachowicami a Płokami rezerwat "Ostra Góra". Na powierzchni 30 ha chroni on liczące ponad 200 lat przepiękne drzewostany bukowe. Gmina dysponuje także miejscami dla amatorów wypoczynku nad wodą – największym, liczącym ponad 54 ha powierzchni, zbiornikiem jest zalew Chechło. Z zabytków należy wspomnieć o dworze Zieleniewskich, który sięga swym rodowodem XV wieku jako własność Klausa Kesingera. Ostatnimi właścicielami byli Paulina i Marian Zieleniewscy, których nazwisko zachowano w nazwie. Po wojnie obiekt przeszedł na własność państwa. Przez dziesiątki lat nie remontowany popadł w ruinę nadająca się do rozbiórki. 16 lipca 1996 roku Instytucja została wpisana do Rejestru Instytucji Kultury i rozpoczęła samodzielną działalność kulturalną organizując liczne koncerty, spotkania z interesującymi ludźmi (sztuki, teatru, polityki), wystawy i warsztaty etnograficzne.

Ze względu na położenie, ukształtowanie terenu oraz liczne zabytki i historyczne miejsca, powiat chrzanowski posiada ogromne możliwości rozwoju turystyki i rekreacji. Posiada dość dobrze rozbudowaną bazę turystyczno-rekreacyjną: biura turystyczne, hotele, pensjonaty, zajazdy, motele, gospodarstwa agroturystyczne, kwatery prywatne, ośrodki wypoczynkowe i wczasowe, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, ośrodki wodne.

2.3. Sfera społeczna.

2.3.1. Demografia

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Krakowie w dniu 31.12.2002 roku powiat chrzanowski liczył 129,1 tysięcy mieszkańców.

W latach 1998 – 2001 występował stopniowy spadek liczby ludności powiatu chrzanowskiego, przy czym największy spadek roczny zanotowano w 2002 roku – o 1,22%, a najmniejszy w 1999 roku – o 0,08%. Ostatecznie można stwierdzić, że liczba ludności spadła o 2,3 tysiące osób, co stanowi spadek o 1,75% w okresie analizy. Wskaźnik liczby ludności na 1 km² był na poziomie 347,5 i przewyższał znacznie średnią w województwie małopolskim – 213,5. Pod względem gęstości zaludnienia powiat plasuje się na 5 pozycji w województwie. W tabeli nr 1 podano pełne dane o stanie ludności.

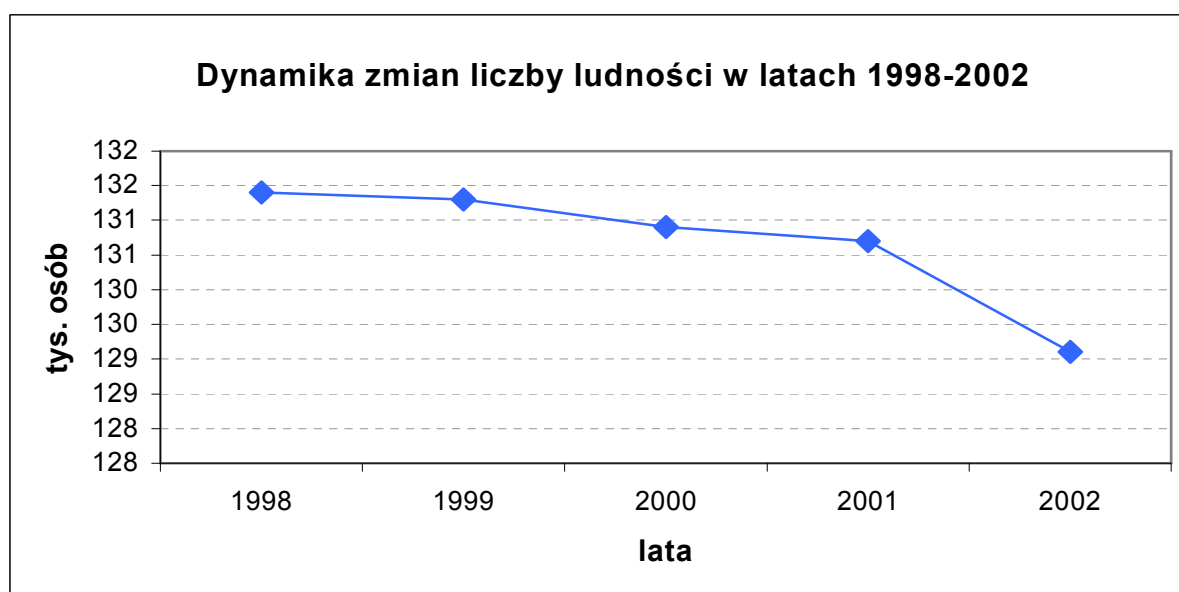
Tabela nr 1.

Wyszczególnienie	Ludność w powiecie chrzanowskim w tys.(stan na 31 XII)				
	1998	1999	2000	2001	2002
Ludność	131,4	131,3	130,9	130,7	129,1
W tym kobiety	67,2	67,1	67,0	66,9	66,3
Ludność na 1 km ²	353,7	353,4	352,4	351,8	347,5

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Zmiany liczby ludności w powiecie chrzanowskim w latach 1998 – 2002 zostały przedstawione na rysunku nr 2.

Rysunek nr 2.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Jak widać liczba ludności w powiecie chrzanowskim spada systematycznie od roku 1998. W całym okresie analizy liczba osób spadła o ponad 2 tysiące. Jest to spowodowane przede wszystkim niskim lub ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji.

Tabela nr 2 prezentuje liczbę mieszkańców (w tysiącach) w poszczególnych grupach wiekowych w porównaniu z województwem małopolskim oraz krajem na podstawie danych z GUS ze spisu powszechnego na 2002 rok.

Tabela nr 2.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku		
		Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym
Polska	38230,1	8850,7	23625,7	5749,1
Woj. małopolskie	3232,2	785,6	1960,8	485,8
Powiat chrzanowski	129,1	28,2	80,7	20,2

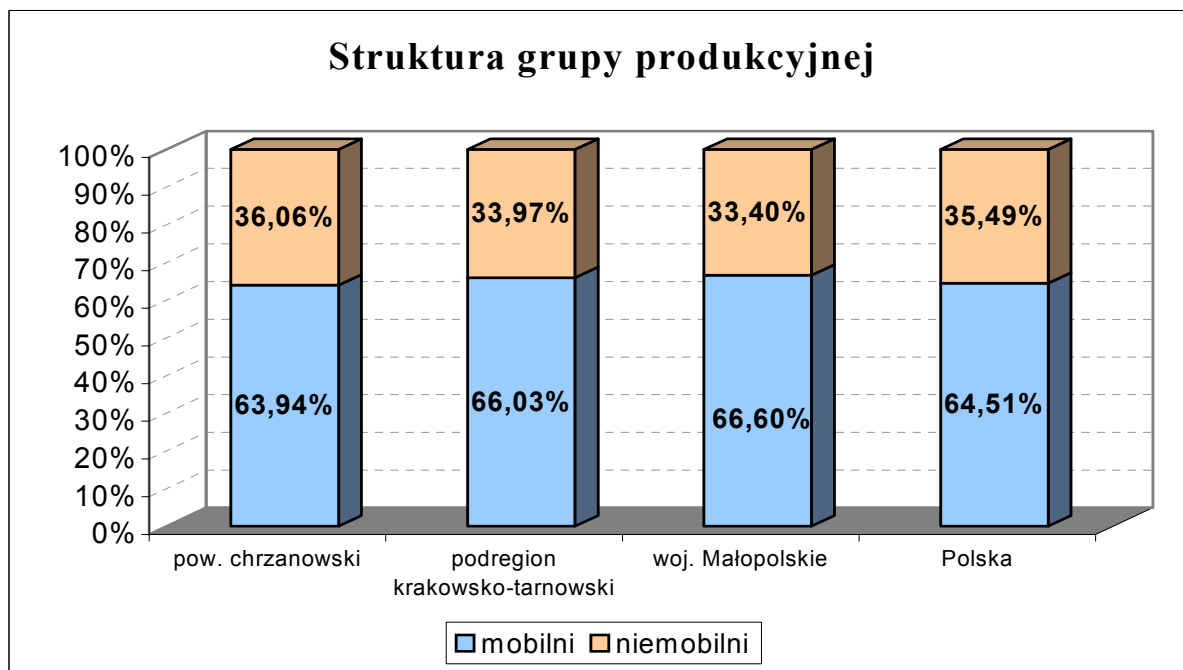
Polska	100%	23,15%	61,80%	15,04%
Woj. małopolskie	100%	24,31%	60,66%	15,03%
Powiat chrzanowski	100%	21,84%	62,51%	15,65%

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Dane zawarte w tabeli wskazują na różnice w strukturze wiekowej mieszkańców powiatu, województwa oraz kraju. Świadczą o tym wskaźniki udziału poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest nieco większy w porównaniu ze średnią krajową i wojewódzką. Jednocześnie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest mniejszy niż średnio w kraju i w województwie. Odsetek osób w wieku produkcyjnym jest większy niż średnio w kraju i (w mniejszym stopniu) w województwie. Różnice te wynoszą odpowiednio 1,85 i 0,71 punktów procentowych. Większy odsetek osób w wieku produkcyjnym może niestety stanowić zagrożenie bezrobociem. Wbrew pozorom mniejszy udział osób w wieku przedprodukcyjnym dla powiatu jest zjawiskiem korzystnym, ponieważ wiąże się z mniejszymi nakładami na oświatę oraz w przyszłości z mniejszą podażą osób na rynku pracy. Większy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym to większa liczba osób, które posiadają stałe dochody w postaci rent i emerytur, które regularnie przeznaczają na konsumpcję dóbr i usług, także tych wytwarzanych na terenie powiatu chrzanowskiego.

Dodatkowych informacji o grupie produkcyjnej dostarcza jej struktura pionowa przedstawiona na rysunku nr 3.

Rysunek nr 3.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Z rysunku wynika, że w powiecie chrzanowskim grupa osób mobilnych jest mniejsza. Urząd Statystyczny określa mianem mobilnych grupę osób w wieku 18 – 44 lat,

a niemobilnych grupę osób w wieku 45 – 59/64 lat. Duży odsetek osób mobilnych należy ocenić pozytywnie, ponieważ w obliczu zagrożenia bezrobociem istnieje większe prawdopodobieństwo, iż osoby mobilne przeniosą się w poszukiwaniu pracy i nie będą stanowić dodatkowego obciążenia dla budżetu państwa oraz powiatu.

Na podstawie zaprezentowanych danych można sformułować kilka zasadniczych dla powiatu wniosków:

- Grupa przedprodukcyjna w powiecie jest mniejsza niż w województwie czy w kraju. Oznacza to mniejszą potencjalną podaż na lokalnym rynku pracy. Faktem jest, że w warunkach wysokiego bezrobocia mniejsza liczba osób w wieku przedprodukcyjnym może spowodować pewne zahamowanie się bezrobocia. Jednak należy rozważyć także fakt, że w powiecie na lokalnym rynku pracy funkcjonują osoby spoza powiatu, co powoduje, że sytuacja na rynku pracy i warunki konkurencji są zbliżone w całym regionie.
- Grupa poprodukcyjna jest nieznacznie większa w porównaniu z sytuacją województwa lub Polski. Oznacza to, że obciążenie dla gospodarki narodowej wynikające z utrzymywania tej grupy jest nieco większe niż średnio w kraju i województwie. Jednak w regionie o potencjalnie wysokim bezrobociu utajonym, świadczenia wypłacane tej grupie ludności mogą stanowić jedyny dochód dla całego gospodarstwa domowego.

Do czynników kształtujących liczbę ludności należą: przyrost naturalny i migracje. W 2001 roku przyrost naturalny był ujemny i wyniósł w powiecie chrzanowskim –56 osób, co daje spadek o 0,04%. W porównaniu z latami poprzednimi przyrost naturalny wyraźnie zmalał. Województwo małopolskie posiadało wskaźnik przyrostu naturalnego na poziomie 0,16%. Dla porównania wskaźnik ten dla całego kraju osiągnął poziom 0,01%.

Dane dotyczące przyrostu naturalnego oraz migracji ludności w powiecie zamieszczono w tabeli nr 3.

Tabela nr 3.

Rok	Powiat chrzanowski			
	1998	1999	2000	2001
Liczba ludności	131 404	131 308	130 949	130 666
Urodzenia	1 170	1 175	1 194	1 128
Zgony	1 188	1 213	1 198	1 184
Przyrost naturalny	-18	-38	-4	-56
Napływ ludności	1 276	1 276	1 130	1 034
Odływ ludności	1 427	1 447	1 298	1 229
Saldo migracji	-151	-171	-168	-195

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Dane zawarte w tabeli nr 4 sugerują pozorną sprzeczność. Zgodnie z nimi przy ujemnym przyroście naturalnym i ujemnym saldzie migracji liczba ludności zmniejsza się zdecydowanie szybciej niż wynika to z informacji Głównego Urzędu Statystycznego. Ta pozorna niekonsekwencja wynika z nie uwzględniania migracji czasowej w saldzie migracji i jednoczesnego uwzględniania migracji czasowej w ogólnej liczbie ludności.

Podstawowe dane o powiecie chrzanowskim i gminach wchodzących w jego skład na koniec roku 2001 przedstawia tabela nr 4.

Tabela nr 4.

Wyszczególnienie	Ogółem	Przyrost naturalny (%)	Przyrost naturalny (na 1000)	Saldo migracji stałej (%)	Saldo migracji czasowej (%)
woj. małopolskie	3 240 928	0,16%	1,61	0,08%	0,44%
powiat chrzanowski	130 666	-0,04%	-0,43	-0,15%	-0,50%
g. Alwernia	12 499	-0,03%	-0,32	0,10%	-0,19%
g. Chrzanów	51 436	-0,07%	-0,71	-0,21%	-0,60%
g. Libiąż	23 273	0,19%	1,92	-0,30%	-0,75%
g. Trzebinia	34 920	-0,14%	-1,40	-0,15%	-0,27%
g. Babice	8 538	-0,13%	-1,28	0,26%	-0,55%

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Zwracają uwagę znaczne podobieństwa we wskaźniku salda migracji czasowej i nieco mniejsze w saldzie migracji stałej pomiędzy poszczególnymi gminami powiatu. Najgorszą sytuację w obu przypadkach notuje się w gminach miejsko-wiejskich Libiąż i Chrzanów. Za migrację stałą GUS uznaje zmianę miejsca zamieszkania związaną z zameldowaniem na pobyt stały. Za migrację czasową jest uznane zameldowanie na pobyt czasowy ponad 2 miesiące.

Ciekawa sytuacja występuje w gminie wiejskiej Babice, w której zanotowano największe dodatnie saldo migracji stałej i jedno z najbardziej ujemnych sald migracji czasowej wśród gmin powiatu. Nie bez znaczenia jest również fakt, że gminie tej zaobserwowano jeden z najbardziej ujemnych przyrostów naturalnych przy rosnącej liczbie mieszkańców. Może to sugerować, że z powodu wyłącznie rolniczego charakteru gminy, powszechna jest emigracja zarobkowa mieszkańców. Może to także sugerować, że ze względu na bliskość komunikacyjną ośrodków gospodarczych tj. Kraków czy Górny Śląsk, gmina Babice jest traktowana jako „sypialnia” tam zatrudnionych.

Tabela nr 5 przedstawia porównanie powiatu chrzanowskiego z innymi powiatami województwa zgodnie z danymi za 2001 rok.

Tabela nr 5.

Powiat	Saldo migracji stałej	Saldo migracji czasowej	Liczba ludności	Stosunek stały (saldo migracji stałej do liczby ludności)	Stosunek czasowy (saldo migracji czasowej do liczby ludności)
M. Tarnów	-357	2 154	121 091	-0,29%	1,78%
M. Nowy Sącz	-224	1 758	84 465	-0,27%	2,08%
Chrzanowski	-195	-649	130 666	-0,15%	-0,50%
Gorlicki	-138	-1 502	108 420	-0,13%	-1,39%
Brzeski	-136	-736	90 106	-0,15%	-0,82%
Olkuski	-134	-1 066	123 526	-0,11%	-0,86%
Nowotarski	-87	-725	180 666	-0,05%	-0,40%
Dąbrowski	-73	-371	58 934	-0,12%	-0,63%
Oświęcimski	-51	-695	154 616	-0,03%	-0,45%
Suski	-49	-442	81 552	-0,06%	-0,54%
Miechowski	-44	-398	52 514	-0,08%	-0,76%
Bocheński	-15	-451	98 563	-0,02%	-0,46%
Proszkowicki	-10	-224	44 804	-0,02%	-0,50%
Limanowski	-3	-1 327	119 575	0,00%	-1,11%
Wadowicki	34	-938	155 529	0,02%	-0,60%
Tarnowski	102	-1 390	181 972	0,06%	-0,76%
Tatrzański	116	309	66 212	0,18%	0,47%
Nowosądecki	123	-1 654	194 594	0,06%	-0,85%
Myślenicki	209	34	114 005	0,18%	0,03%
Wielicki	646	307	101 143	0,64%	0,30%
Krakowski	818	126	237 238	0,34%	0,05%
M. Kraków	2055	9 008	740 737	0,28%	1,22%

Źródło: Rocznik statystyczny GUS

Powiaty uszeregowano według salda migracji. Jak widać, powiat chrzanowski ma największe saldo migracji stałej wśród powiatów ziemskich i jedno z większych ujemnych sald migracji czasowej. Należy zauważyć także, że w powiecie chrzanowskim jest największy (62,8%) odsetek liczby ludności mieszkającej w miastach w porównaniu z innymi powiatami ziemskimi. Wszystkie powyższe fakty pozwalają przypuszczać, że w powiecie znaczna część mieszkańców pracuje poza powiatem.

Prognozę liczby ludności do roku 2030 w powiecie chrzanowskim opracowaną przez demografów Głównego Urzędu Statystycznego przedstawiono w tabeli nr 6.

Tabela nr 6.

Ludność	2002	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	129 100	130 587	130 725	131 420	131 614	130 580	128 652
Mężczyźni	62 800	63 751	63 828	64 188	64 341	63 864	62 870
Kobiety	66 300	66 836	66 897	67 232	67 273	66 716	65 782

Źródło: Rocznik statystyczny GUS

Jak wynika z zamieszczonych danych, w powiecie chrzanowskim do 2020 roku prognozuje się wzrost, a następnie spadek ogólnej liczby mieszkańców. Zasadniczo największy przyrost przewiduje się do roku 2020 – wzrost o 1,95% w stosunku do roku 2002. Później liczba ludności zacznie maleć – do 2030 roku spadek o 2,25% w stosunku do 2020 roku. Ostatecznie w okresie prognozy, w porównaniu z rokiem 2002, liczba ludności spadnie o 448 osób, co stanowi spadek o 0,35%.

Z punktu widzenia „Studium lokalnego potencjału gospodarczego”, istotne są prognozowane zmiany struktury grupy przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej. Porównanie takie prezentuje tabela nr 7.

Tabela nr 7.

Mieszkańcy	2000	2015	2030
Przedprodukcyjni	22,8 %	18,0 %	17,6 %
Produkcyjni	62,2 %	62,6 %	57,0 %
Poprodukcyjni	15,0 %	19,4 %	25,4 %

Źródło: Rocznik statystyczny GUS

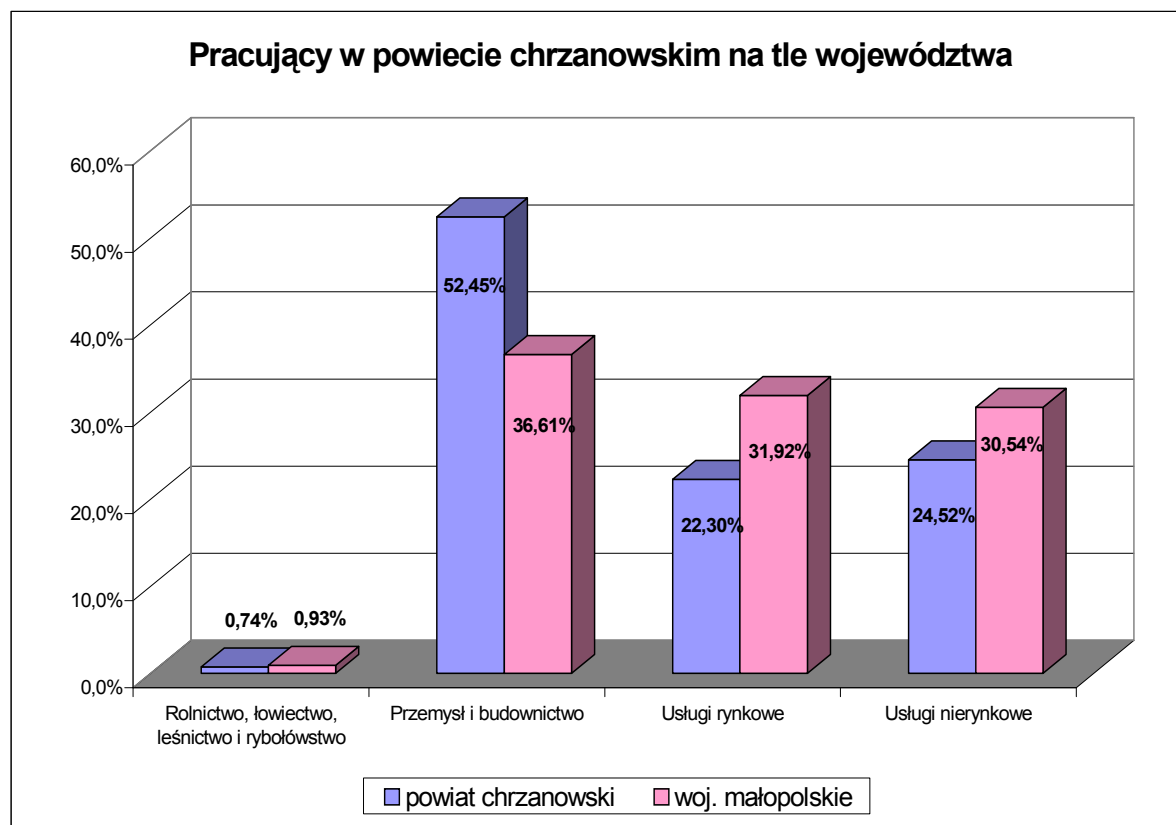
Najistotniejszą zmianą w ciągu najbliższych 30 lat będzie znaczny wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym. W roku 2030 prognozuje się, że odsetek ten wyniesie ponad 25 %. W porównaniu z rokiem 2000 będzie to wzrost o ponad 10 punktów procentowych. Wzrost ten będzie szedł w parze ze spadkiem w obu pozostałych grupach. Zarówno odsetek osób w wieku produkcyjnym jak i przedprodukcyjnym spadnie o 5,2 punktu procentowego. Sytuację tę z punktu widzenia państwa należy ocenić negatywnie, ponieważ wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym spowoduje znaczny wzrost obciążeń budżetu z tytułu emerytur. Natomiast z punktu widzenia władz powiatu sytuację tę należy ocenić korzystnie, ponieważ zmniejszy się odsetek osób w wieku produkcyjnym, może zaowocować niższą stopą bezrobocia. Niższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym oznacza mniejszą liczbę potencjalnych uczniów, czyli oznacza to spadek wydatków związanych z edukacją. Większa liczba osób w wieku poprodukcyjnym oznacza również więcej środków pieniężnych w posiadaniu emerytów, które mogą zostać przeznaczone na konsumpcję dóbr i usług produkowanych na terenie powiatu.

2.3.2. Rynek pracy i bezrobocie.

W województwie małopolskim wg stanu 31.12.2001r. pracowało w gospodarce narodowej 1 088 400¹ osób, z czego w powiecie chrzanowskim 31 900¹, co stanowi 2,9 %.

Rysunek nr 4 prezentuje procentowy rozkład pracujących według sekcji w powiecie chrzanowskim oraz na tle województwa małopolskiego.

Rysunek nr 4

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Dokładny rozkład liczbowy pracujących wg sekcji w powiecie oraz w województwie przedstawia tabela nr 8.

Tabela nr 8

	Pracujący ogółem	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybołówstwo		Przemysł i budownictwo		Usługi rynkowe		Usługi nierynkowe	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Powiat chrzanowski	25 701	189	0,74	13 479	52,45	5 731	22,30	6 302	24,52
Woj. małopolskie	613 042	5 683	0,93	224 429	36,61	195 706	31,92	187 224	30,54

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

¹ Bez pracujących w jednostkach zatrudniających do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Analiza powyższego zestawienia pozwala zauważyć pewne dysproporcje w rozkładzie procentowym pracujących według sekcji w powiecie chrzanowskim i województwie małopolskim. Najbardziej istotna różnica widoczna jest w odsetku osób zatrudnionych w przemyśle i budownictwie. W powiecie odsetek ten jest niemalże o 16 punktów procentowych wyższy niż w województwie. Sytuację tę należy ocenić dość niekorzystnie w związku z sezonowością prac budowlanych. Grupa osób zatrudnionych w tej sekcji może także być zagrożona bezrobociem w najbliższym okresie w związku z wprowadzeniem podstawowej stawki VAT (22%) na usługi i towary budowlane, co może dość drastycznie zahamować rozwój tej gałęzi gospodarki. Negatywnie należy ocenić również niższy odsetek zatrudnionych w usługach, zarówno rynkowych jak i nierynkowych, w porównaniu z odpowiednim odsetkiem dla województwa.

Jednym z ważniejszych zagrożeń stojących przed powiatem chrzanowskim, podobnie jak resztą powiatów województwa jest rosnąca stopa bezrobocia. Według danych dostarczonych przez Starostwo Powiatowe stopa bezrobocia w lipcu 2003 roku wyniosła 20,3 % i jest wyższa niż w województwie i w kraju o odpowiednio 6,1 i 2,6 punktu procentowego. Liczba bezrobotnych w powiecie na koniec lipca 2003 wynosi 9 758 osób, w tym prawo do zasiłku ma jedynie 1880 osób. Dokładne dane na temat bezrobocia w powiecie chrzanowskim przedstawia tabela nr 9 .

Tabela nr 9

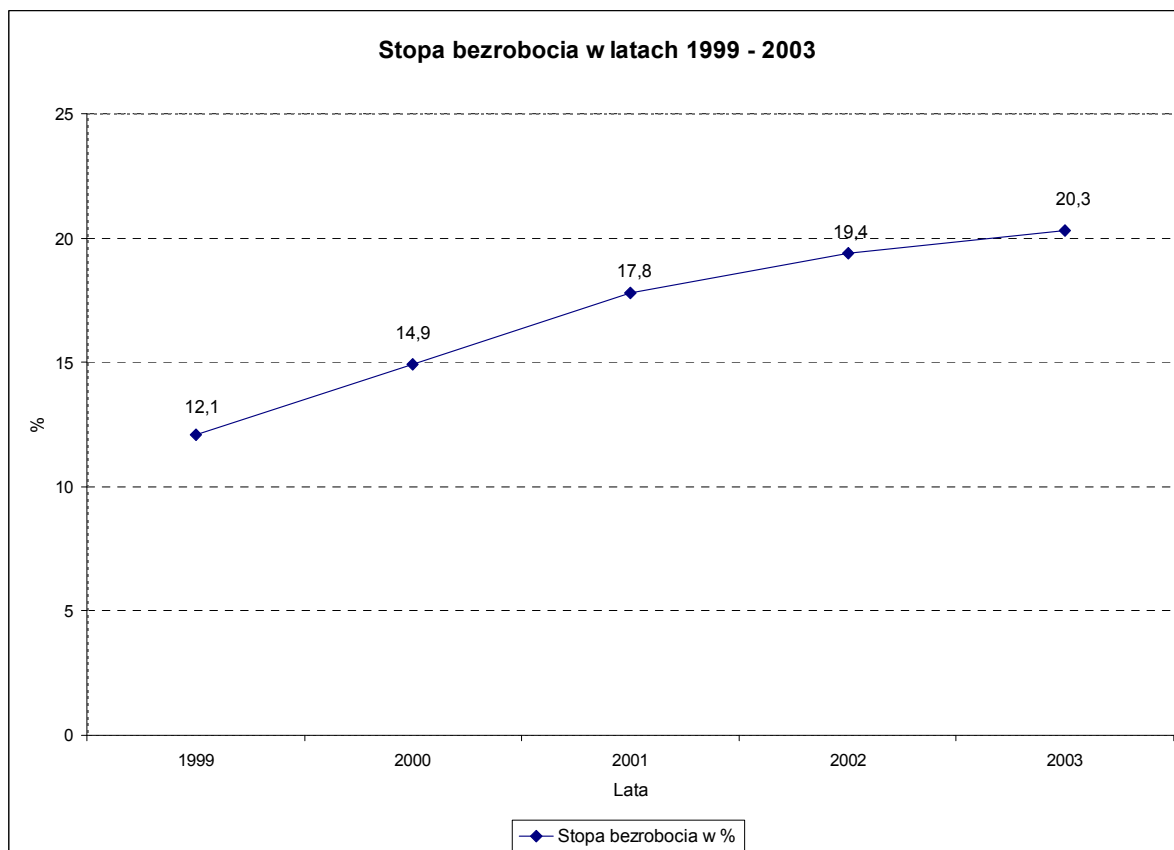
Rok	Stopa bezrobocia w %	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym:				
			z prawem do zasiłku	kobiety	zamieszkali na wsi	zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	absolwenci
1999	12,1	6239	1073	3675	1972	583	624
2000	14,9	7308	989	4365	2371	696	739
2001	17,8	8500	945	4910	2733	741	725
2002	19,4	9358	2117	4969	3123	875	732
2003	20,3 *	9758	1880	5323	3245	883	537

* dane z lipca 2003

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Jak wynika z powyższej tabeli liczba osób bezrobotnych w powiecie chrzanowskim rośnie, znajduje to przełożenie na systematycznie rosnącą stopę bezrobocia, która w latach 1999-2003 wzrosła o ponad 8 punktów procentowych. Odsetek osób bezrobotnych z prawem do zasiłku jedynie w roku 2002 przekroczył 20 %, kształtując się na poziomie 22,6 %, zaś w roku 2003 był już on niższy i wyniósł 19,3 %. Pozytywne wydaje się być obniżenie odsetka bezrobotnych kobiet. Podczas gdy w roku 1999 wyniósł on niemalże 60 % ogólnej liczby bezrobotnych, to już w roku 2003 spadł do poziomu 54,6 %. Stabilnie kształtuje się odsetek osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi oraz odsetek bezrobotnych wskutek zwolnień w zakładach pracy. W ciągu pięciu analizowanych lat pierwszy wskaźnik oscyluje na poziomie 31-33% a drugi 9%. Pozytywnie należy ocenić również malejącą liczbę bezrobotnych absolwentów, która w roku 2003 wyniosła jedynie 5,5 % ogółu bezrobotnych. W porównaniu z rokiem 2000 jest to spadek o 4,6 punktu procentowego. Kształtowanie się stopy bezrobocia w ciągu ostatnich pięciu lat przedstawia rysunek nr 5.

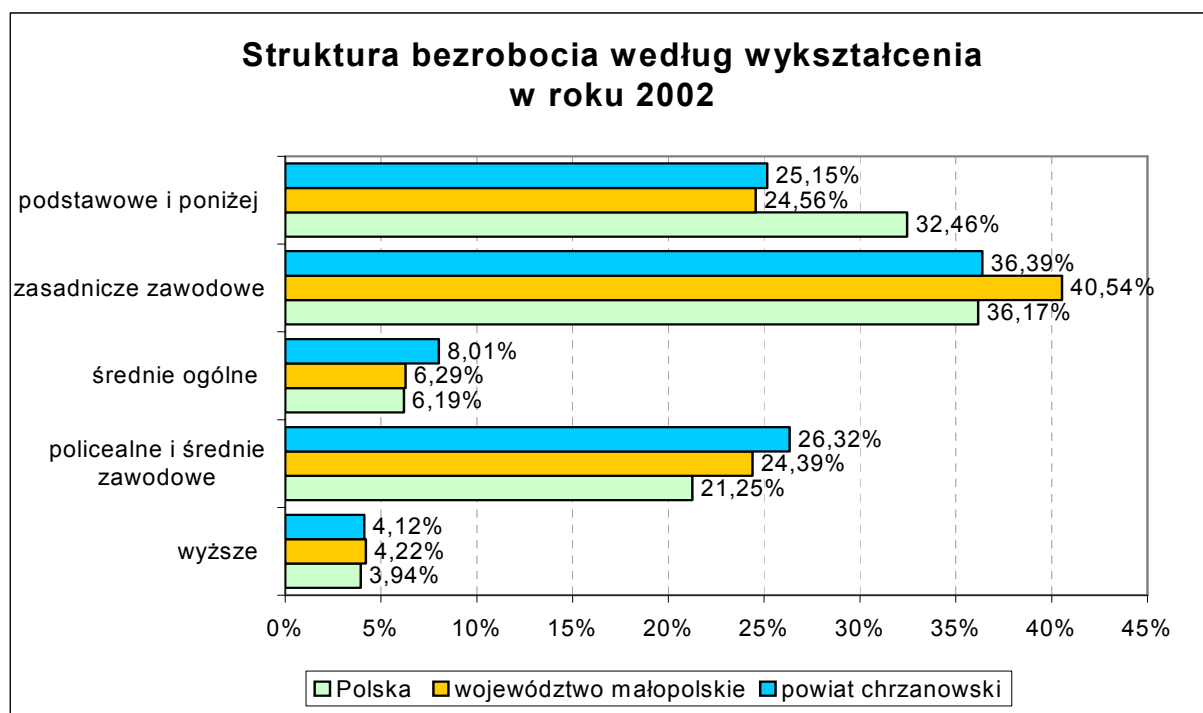
Rysunek nr 5

Źródło: GUS Kraków

Istotnym czynnikiem różnicującym zagrożenie bezrobociem jest poziom wykształcenia. Strukturę wykształcenia osób bezrobotnych w powiecie chrzanowskim (stan na koniec grudnia 2002 roku) przedstawia rysunek nr 6.

Rysunek nr 6

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, iż struktura bezrobocia w powiecie chrzanowskim pod względem wykształcenia nie odbiega znacznie od struktury województwa czy Polski. Zarówno w skali powiatu, jak i kraju największy odsetek bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stanowią oni 36,39 % ogółu bezrobotnych w powiecie. Wskaźnik ten jest zbliżony do odpowiednika krajowego, jest natomiast niższy o 4,15 punktu procentowego od wskaźnika wojewódzkiego.

Wyższy natomiast od średniej krajowej i województwa jest odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, wynosi on dla powiatu 26,32 % i jest odpowiednio o 1,93 i 5,07 punktu procentowego wyższy od odpowiedniego wskaźnika w województwie i w kraju.

Odsetek osób z wykształceniem średnim ogólnym jest również wyższy niż w województwie i w kraju. Kształtuje się on na poziomie 8 % w powiecie i jest o niecałe 2 punkty procentowe wyższy niż ten sam odsetek dla województwa i kraju.

Niestety wciąż wysoki jest odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym lub niższym. Wprawdzie dla powiatu i województwa jest on niższy niż dla kraju około o 7 punktów procentowych, jednakże wciąż pozostaje na wysokim poziomie 25 %. Najbardziej zbliżony odsetek bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe, zarówno w skali powiatu, jak i województwa i kraju. Jedynie około 4 % osób z wyższym wykształceniem pozostaje bez pracy.

Dokładne dane liczbowe obrazujące strukturę bezrobocia według poziomu wykształcenia dla powiatu chrzanowskiego, województwa małopolskiego oraz kraju przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 10

Region	Wyższe		Policealne i średnie zawodowe		Średnie ogólne		Zasadnicze zawodowe		Podstawowe i poniżej	
	Liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Polska	126 640	3,94	683 593	21,25	199 000	6,19	1 163 611	36,17	1 044 114	32,46
Małopolska	8 776	4,22	50 780	24,39	13 096	6,29	84 401	40,54	51 122	24,56
Powiat chrzanowski	386	4,12	2 463	26,32	750	8,01	3 405	36,39	2 354	25,15

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

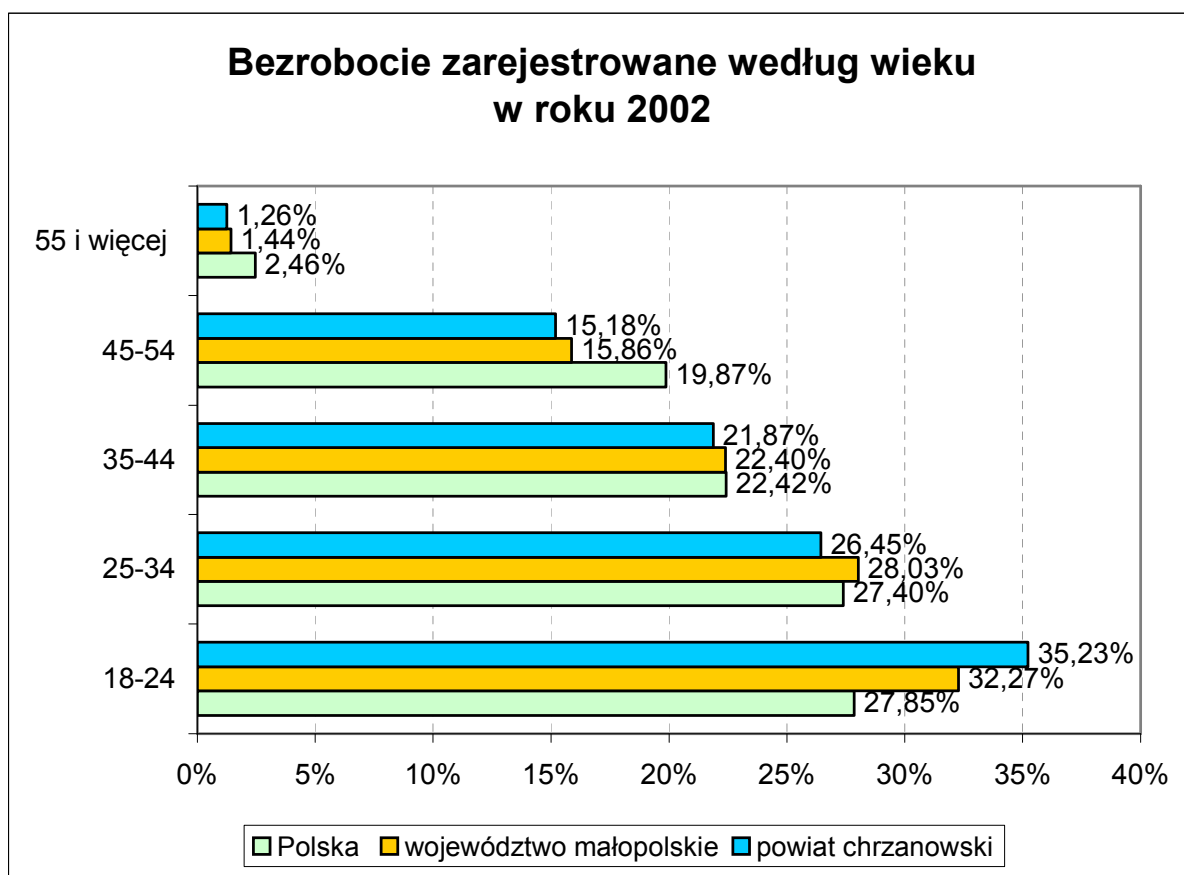
Innym istotnym kryterium podziału osób bezrobotnych jest kryterium wiekowe. Dane dotyczące struktury bezrobocia ze względu na wiek w powiecie chrzanowskim na przełomie ostatnich 5 lat przedstawia poniższa tabela. Natomiast strukturę bezrobocia ze względu na wiek na tle województwa oraz kraju przedstawia wykres nr 7.

Tabela nr 11

Lata	Przedziały wiekowe									
	18-24		25-34		35-44		45-54		55 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	Liczba	%	liczba	%
1999	2 591	41,53	1 583	25,37	1 457	23,35	573	9,18	35	0,56
2000	2 945	40,30	1 831	25,06	1 710	23,40	768	10,51	53	0,73
2001	3 258	38,33	2 157	25,38	1 921	22,60	1 087	12,79	76	0,89
2002	3 297	35,23	2 475	26,45	2 047	21,87	1 421	15,18	118	1,26
2003*	3 272	33,25	2 757	28,02	2 133	21,67	1 543	15,68	136	1,38

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie; * dane w czerwcu

Rysunek nr 7

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Analiza powyższego wykresu oraz danych zawartych w tabeli pozwala stwierdzić, iż największą grupę bezrobotnych w powiecie chrzanowskim stanowią ludzie w wieku od 18 do 24 lat, chociaż odsetek ten zmalał w ciągu ostatnich pięciu lat o ponad 8 punktów procentowych by w czerwcu 2003 roku wynieść 33,25 %. Zjawisko to należy ocenić bardzo niekorzystnie, gdyż grupa ta to przede wszystkim absolwenci, czyli osoby wchodzące dopiero na rynek pracy. Tak wysokie bezrobocie w tej grupie wiekowej może świadczyć o niedostosowanym profilu nauczania szkół powiatu chrzanowskiego do zapotrzebowania lokalnego rynku pracy. Należy zauważyć, że odpowiedni odsetek dla kraju oraz województwa jest zdecydowanie niższy. W województwie małopolskim wynosi on 32,27 % czyli o niemalże 3 punkty procentowe mniej, zaś w kraju jest o ponad 7 punktów procentowych niższy i wynosi jedynie 27,85 %.

Daje się również zauważyć fakt, iż grupa osób najbardziej aktywnych zawodowo, czyli osób w wieku 25-44 lat, zarówno w powiecie oraz w kraju i województwie, kształtuje się na poziomie około 50 %. W powiecie odsetek jest nieco niższy i wynosi on 48,32 %. Należy zauważyć, że w powiecie chrzanowskim od 5 lat pozostaje on na niezmiennym poziomie.

Dość istotnie różnią się od siebie odsetki osób bezrobotnych w wieku 44 – 54 lat na poziomie województwa, powiatu oraz kraju. W Małopolsce odsetek ten wynosi około 16 %, w powiecie jest nieco niższy – 15,18 %, natomiast w kraju wynosi on niemalże 20%. Procent

osób w tym przedziale wiekowym w powiecie chrzanowskim na przełomie 5 lat wzrósł o ponad 6 punktów procentowych.

Najmniej liczną grupę bezrobotnych, zarówno w powiecie, województwie oraz kraju stanowią osoby powyżej 55 roku życia. W powiecie wskaźnik ten wynosi 1,26 % i w przeciągu pięciu ostatnich lat wzrósł dwukrotnie. Natomiast w województwie i kraju w roku 2002 wyniósł on odpowiednio 1,44% i 2,64%. Wskaźnik ten pozostaje na niskim poziomie z powodu łatwego dostępu do świadczeń przedemerytalnych.

Bardzo ważnym elementem analizy, który w istotny sposób określa sytuację bezrobotnych jest również okres pozostawania bez pracy. Rosnące wymagania pracodawców, zmiany techniki i organizacji pracy są czynnikami wskazującymi, że okres pozostawania bez pracy powinien być jak najkrótszy. Dłuższy okres pozostawania bez pracy wpływa również niekorzystnie na prawdopodobieństwo znalezienia zatrudnienia.

Dokładne dane na temat struktury bezrobocia ze względu na okres pozostawania bez pracy w ciągu ostatnich 5 lat przedstawia tabela nr 12. Niestety w powiecie chrzanowskim najwyższy odsetek ludzi bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy ponad 24 miesiące - 23,65 %. Niepokojącym jest fakt, iż odsetek ten wzrósł w przeciągu ostatnich pięciu lat o ponad 13 punktów procentowych. Osoby te dotknięte są tak zwanym bezrobociem chronicznym, które charakteryzuje się najmniejszym prawdopodobieństwem powtórnego zatrudnienia. Ze względu na dezaktualizację wiedzy oraz doświadczeń osób pozostających tak długo bez pracy, ich szanse jako potencjalnych pracowników maleją. Niestety niewiele niższy jest odsetek osób dotkniętych bezrobociem długookresowym, czyli pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W roku 2003 odsetek ten wyniósł 21,46 %. Wprawdzie w ciągu ostatnich pięciu lat ulegał on pewnym wahaniom ale nigdy nie spadł poniżej poziomu 18 %.

Reasumując struktura bezrobocia w powiecie chrzanowskim pod względem okresu pozostawania bez pracy zmienia się niekorzystnie, sukcesywnie spada odsetek osób pozostających bez pracy w krótkim okresie, czyli do 6 miesięcy. Od roku 1999 odsetek ten spadł o ponad 17 punktów procentowych na rzecz osób pozostających bez pracy przez dłużej niż 6 miesięcy. Fakt ten należy ocenić bardzo niekorzystnie, ponieważ oprócz skutków wymienionych wyżej długotrwałe pozostawanie bez pracy, zmienia się również nastawienie samych bezrobotnych. Przejawia się to utratą wiary we własne możliwości i w związanym z tym spadkiem aktywności poszukiwania oraz umiejętności przyswajania nowej wiedzy.

Tabela nr 12

Lata	Okres pozostawania bez pracy w miesiącach											
	do 1		1-3		3-6		6-12		12-24		pow. 24	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1999	586	9,39	1219	19,54	1263	20,24	1413	22,65	1132	18,14	626	10,03
2000	554	7,58	1294	17,71	1414	19,35	1348	18,45	1639	22,43	1059	14,49
2001	440	5,18	1238	14,56	1450	17,06	1715	20,18	1867	21,96	1790	21,06
2002	630	6,73	1272	13,59	1567	16,75	2055	21,96	1708	18,25	2126	22,72
2003	673	6,83	915	9,29	1544	15,68	2274	23,09	2114	21,46	2330	23,65

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie; * dane w czerwcu

Dla łagodzenia skutków bezrobocia Urząd Pracy podejmuje wszystkie działania aktywizacyjne przewidziane prawnie dla tego typu instytucji. Należą do nich:

- szkolenia,
- staże absolwenckie,
- umowy absolwenckie,
- roboty publiczne,
- prace interwencyjne
- pożyczki na rozpoczęcie działalności oraz na dodatkowe miejsca pracy.

Szczegółowe informacje dotyczące aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w powiecie przedstawia tabela nr 13.

Tabela nr 13

Lata	szkolenia	absolwenckie staże	absolwenckie umowy	roboty publiczne	prace interwencyjne	pożyczki	
						rozpoczęcie działalności na pracy	na dodatkowe miejsca
1999	235	128	b.d.	53	234	5	b.d.
2000	163	29	68	58	210	8	1
2001	176	28	56	56	179	5	1
2002	184	177	76	23	91	2	4
2003	265	237	71	151	168	5	2

Źródło: Starostwo Powiatowe

2.3.3. Kultura i sport

Rozpowszechnianiem kultury na terenie powiatu chrzanowskiego zajmują się różnego rodzaju instytucje, ośrodki kultury, twórcy ludowi. Działania kulturalne podejmowane są przez Gminne i Miejskie Ośrodki Kultury, Ośrodki Sportu i Rekreacji, biblioteki oraz muzea.

Na terenie powiatu działają stowarzyszenia kulturalne. Wśród nich można wymienić:

- „Estampida” – Zespół Muzyki Dawnej w Trzebini,
- Galeria „Na styku” w Chrzanowie,
- Chrzanowskie Stowarzyszenie Folklorystyczne,
- Zespół Tańca i piosenki „Ampli Papli” w Trzebini,
- Galeria MDK w Trzebini,
- Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Trzebińskiej "COR",
- Młodzieżowa Akademia Filmowa w Chrzanowie,
- Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statycznego w 2001 roku w powiecie chrzanowskim aż 30% populacji powiatu chrzanowskiego korzystało z bibliotek co wyraźnie przekracza średnią wojewódzką (206 czytelników na 1000 osób, co daje mniej niż 20 %). Podobnie wygląda kwestia wypożyczeń na jednego czytelnika – w powiecie chrzanowskim 21,9 podczas gdy średnia wojewódzka wynosi 19,2 woluminu na czytelnika.

Wkład w działalność kulturalną mają także media lokalne. Należą do nich: Chrzanowska Telewizja Lokalna w Chrzanowie oraz prasa lokalna: „Przełom” i „Kronika Chrzanowska” prezentujące ofertę kulturalną gminy.

Sport

Upowszechnianiem aktywnego wypoczynku, turystyki oraz organizacją imprez sportowo – rekreacyjnych zajmują się: Starostwo Powiatowe, Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Inicjatyw Lokalnych „Razem”, MOKSiR Chrzanów i PTTK Oddział w Chrzanowie.

Na terenie powiatu działają także kluby sportowe, uczniowskie kluby sportowe oraz związki stowarzyszeń kultury fizycznej. Wśród nich można wymienić:

- Klub Modelarstwa Lotniczego w Chrzanowie,
- Sportowy Klub Taneczny FOCUS w Trzebini,
- Studio baletowe MOKSiR w Chrzanowie,
- Klub Sportowy „Unia” w Kwaczale,
- Klub Rekreacyjno- Sportowy Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Budowlani” w Trzebini,
- Klub Rekreacyjno-Sportowy TKKF „Wodnik” prze RPWiK w Chrzanowie,
- Górniczy Klub Sportowy „Janina” w Libiążu,
- Ludowy Klub Sportowy „Polonia” w Luszowicach,
- Klub Jeździecki „Szarża” w Bołędzinie,
- Sportowe Stowarzyszenie Miłośników Przyrody „Regulka” w Regulicach,
- Stowarzyszenie Kultury, Sportu i Rozwoju Wsi w Olszynach.

Wspólny wysiłek animatorów życia kulturalnego, sportowego i środowisk twórczych w powiecie owocuje organizowaniem wielu imprez. Można znaleźć wśród nich ofertę imprez muzycznych, plastycznych, okolicznościowych, festynów i wystaw. Do najważniejszych z nich należą: Letnie Festiwale Muzyki Organowej i Kameralnej w Wygielzowie, przeglądy zespołów obrzędowych, imprezy folklorystyczne związane głównie z tradycjami i obrzędami regionu Krakowiaków Zachodnich (m.in. przeglądy grup śpiewaczych o zasięgu wojewódzkim), Ogólnopolskie Plenery Malarskie „Chrzanowskie Impresje”, Ogólnopolskie Konkursy Literackie o „Herb Grodu Miasta Chrzanowa”, Ogólnopolskie Zawody Modelarskie o Puchar Burmistrza Chrzanowa, plenerowe imprezy masowe – Dni Chrzanowa i Sylwester pod Gwiazdami, powiatowe konkursy recytatorskie i przeglądy teatralne.

2.3.4. Oświata i wychowanie

W powiecie chrzanowskim działają 32 przedszkola i 18 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, do których uczęszcza 2 780 dzieci, w tym 1 327 w wieku 6 lat.

Na terenie powiatu chrzanowskiego funkcjonują także 44 szkoły podstawowe i 18 gimnazjów, podlegających władzom gminnym. Dokładny podział szkół podstawowych oraz gimnazjów ze według gmin, w których się owe placówki znajdują, przedstawia tablica nr 14.

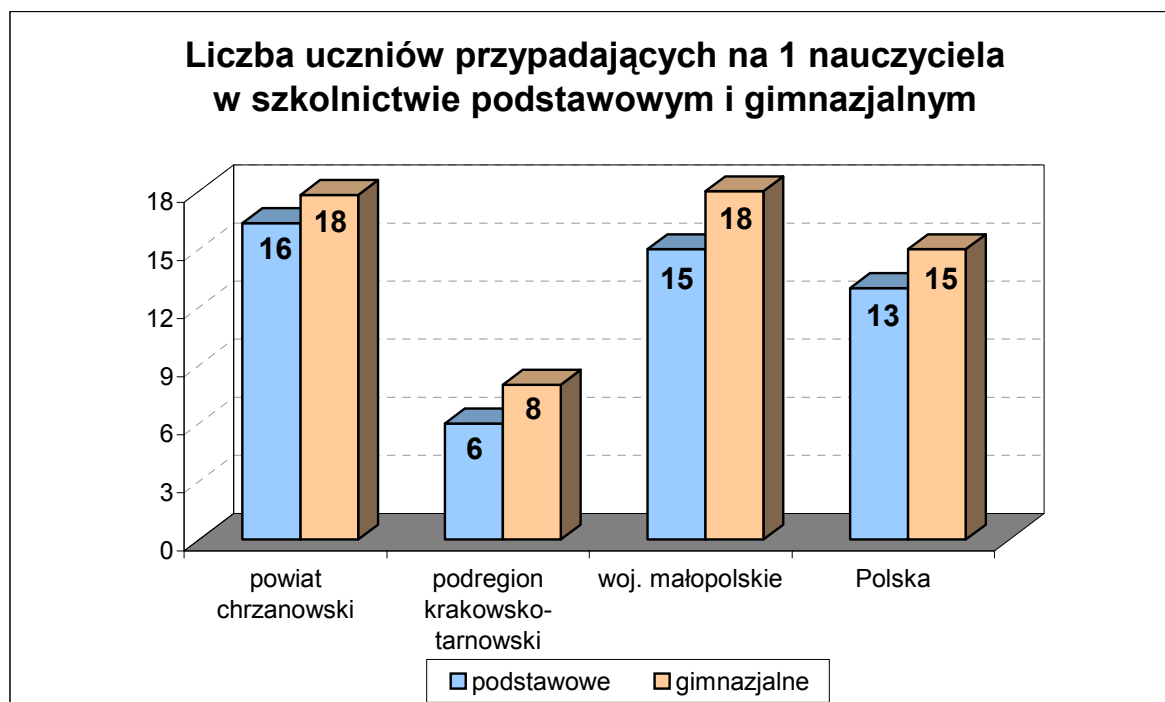
Tablica nr 14

Szkoły	Liczba szkół	Liczba uczniów
Podstawowe w mieście i gminie Alwernia	7	1087
Podstawowe w mieście i gminie Chrzanów	13	3528
Podstawowe w mieście i gminie Libiąż	7	1951
Podstawowe w mieście i gminie Trzebinia	12	2511
Podstawowe w gminie Babice	5	733
Razem podstawowe	44	9810
Gimnazjalne w mieście i gminie Alwernia	3	577
Gimnazjalne w mieście i gminie Chrzanów	5	2263
Gimnazjalne w mieście i gminie Libiąż	3	1141
Gimnazjalne w mieście i gminie Trzebinia	3	1360
Gimnazjalne w gminie Babice	4	407
Razem gimnazjalne	18	5748

Źródło: Starostwo Powiatowe

Podstawową charakterystyką szkolnictwa podstawowego (bez szkół specjalnych) oraz gimnazjalnego jest liczba uczniów przypadających na jednego nauczyciela. Wskaźnik ten w roku szkolnym 2001/2002, zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w podziale na powiat, region i terytorium kraju prezentuje rysunek nr 8.

Rysunek nr 8.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie i GUS

Jak wynika z rysunku, w powiecie chrzanowskim zdecydowanie najwięcej uczniów przypada na 1 nauczyciela w porównaniu z innymi jednostkami obszarowymi. Interesujący jest fakt, że największe różnice występują pomiędzy powiatem a podregionem krakowsko-tarnobrzegim, w którym się on znajduje. Być może wynika to ze stosunkowo mniejszej liczby nauczycieli zatrudnionych na tych obszarach lub z migracji do szkół znajdujących się na terenie powiatu. Różnice te mogą wynikać także z ogólnej charakterystyki powiatu i podregionu. W każdym przypadku mniej uczniów przypada na jednego nauczyciela w szkołach podstawowych, w porównaniu z gimnazjami.

Z punktu widzenia strategicznych kierunków rozwoju powiatu chrzanowskiego, kluczowe znaczenie ma nauczanie średnie. Należy pamiętać, iż szkolnictwo to leży w gestii Władz Powiatowych i będzie możliwe do modelowania na tym poziomie.

Tabela nr 15 prezentuje dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych (bez szkół specjalnych) funkcjonujących na terenie powiatu chrzanowskiego na podstawie danych z GUS.

Tabela nr 15.

Szkoły	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba absolwentów
Zasadnicze zawodowe	4	929	362
Średnie techniczne i zawodowe	14	1 962	611
Licea ogólnokształcące	5	2 503	637
Policealne	4	832	280

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli najwięcej jest uczniów liceów ogólnokształcących. Logiczne jest także, że te placówek opuszcza najwyższa liczba absolwentów. Najwięcej w powiecie jest szkół średnich i zawodowych, bo aż 14 i kształcą one ponad 1 900 uczniów. Najmniej jest natomiast szkół zasadniczych (zaledwie 4) oraz szkół policealnych (również 4).

Za szczególnie istotne należy uznać zestawienie liczby uczniów szkół średnich w rozbiciu na szkoły zawodowe, średnie zawodowe oraz licea ogólnokształcące. Tabela nr 16 prezentuje procentowy udział uczniów szkół średnich poszczególnych typów w powiecie chrzanowskim w 2001 roku. Dodatkowo przedstawiono w niej analogiczne dane dla województwa małopolskiego oraz dla całego kraju.

Tabela nr 16

Szkoły	Odsetek uczniów uczęszczających do danej placówki		
	w powiecie	w województwie	w kraju
Zasadnicze zawodowe	17%	19%	19%
Średnie techniczne i zawodowe	36%	42%	43%
Licea ogólnokształcące	46%	39%	39%

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Ogólną strukturę liczby uczniów w powiecie chrzanowskim należy uznać za bardziej korzystną w porównaniu do średnich z województwa oraz z kraju, ponieważ znacznie więcej uczniów kończy swoją edukację maturą. Odsetek uczniów wybierających szkoły zasadnicze zawodowe oraz szkoły średnie techniczne i zawodowe jest mniejszy niż średnio w województwie i w kraju. W konsekwencji zdecydowanie więcej osób uczy się w liceach. Być może wynika to ze względnej bliskości ośrodków naukowych oferujących bogatą i różnorodną ofertę dalszego kształcenia. Nie bez znaczenia jest fakt, że wciąż osoby z wykształceniem wyższym mają największą szansę na znalezienie pracy.

Pod zwierzchnictwem Starostwa Powiatowego działają także następujące placówki oświatowe:

- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Chrzanowie

- Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Chrzanowie
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Trzebini i Chrzanowie

W celu zbadania powiązań pomiędzy systemem edukacyjnym, a rynkiem pracy, autorzy dokonali zestawienia zaprezentowanego w tabeli nr 17. W jednej kolumnie zebrano zawody, w których są przygotowywani specjaliści na poziomie lokalnym, w drugiej, zawody na które jest największe zapotrzebowanie, w trzeciej zaś, największe grupy zawodowe wśród bezrobotnych.

Tabela nr 17

Profile kształcenia w szkołach w powiecie chrzanowskim	Zawody, na które jest zapotrzebowanie na rynku	Najczęściej występujące zawody wśród bezrobotnych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ogólnokształcący, ▪ Mechatroniczny ▪ Zarządzanie informacją ▪ Usługowo-gospodarczy ▪ Technik elektronik – systemy komputerowe ▪ Technik telekomunikacji – systemy informatyczne ▪ Technik budownictwa ▪ Technik żywienia i gospodarstwa domowego ▪ Technik ekonomista ▪ Technik handlowiec ▪ Technik ochrony środowiska ▪ Technik elektryk ▪ Technik mechanik ▪ Mechanik pojazdów samochodowych ▪ Piekarz ▪ Stolarz ▪ Sprzedawca ▪ Fryzjer ▪ Kucharz ▪ Ślusarz ▪ Cukiernik ▪ Monter urządzeń sanitarnych ▪ Blacharz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pracownik biurowy ▪ Sprzedawca ▪ Robotnik gospodarczy ▪ Robotnik budowlany ▪ Zamiatacz ▪ Robotnik drogowy ▪ Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym ▪ Krawiec ▪ Pozostali spawacze i pokrewni ▪ Pracownik administracyjny ▪ Pracownik ochrony mienia i osób ▪ Opiekunka domowa ▪ Ślusarz ▪ Ogrodnik terenów zieleni ▪ Elektromonter (elektryk) zakładowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sprzedawca ▪ Bez zawodu ▪ Pracownik biurowy ▪ Kierowca samochodów osobowych ▪ Robotnik budowlany ▪ Ślusarz ▪ Mechanik pojazdów samochodowych ▪ Pozostali spawacze i pokrewni ▪ Krawiec ▪ Murarz ▪ Sprzątaczką ▪ Kucharz ▪ Kierowca samochodów ciężarowych ▪ Pracownik ochrony mienia i osób ▪ Sekretarka ▪ Magazynier ▪ Asystent ekonomiczny (technik ekonomista) ▪ Pozostali mechanicy – monterzy maszyn i urządzeń ▪ Planista produkcyjny ▪ Przedstawiciel handlowy ▪ Piekarz

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Chrzanowie i Starostwo Powiatowe

Jak wynika z zestawienia, istnieją grupy zawodowe edukowane w lokalnych szkołach średnich, które są jednocześnie licznie reprezentowane wśród bezrobotnych. Należą do nich:

- sprzedawca,
- ślusarz,
- kucharz,
- mechanik pojazdów samochodów,
- piekarz.

Wydaje się więc wskazane zbadać możliwości dokonania modyfikacji w profilach nauczania i kształcenia proponowanych na terenie powiatu. Należy opracować program obejmujący wykaz zawodów deficytowych oraz prognozę zatrudnienia absolwentów. Realizacja takiego programu jest konieczna, ponieważ należy ograniczać grupy zawodowe, które nie mają perspektyw zatrudnienia w najbliższych latach.

Można także zauważyć, że niektóre zawody: pracownik biurowy, sprzedawca, spawacz i pokrewni, pracownik ochrony mienia i osób, ślusarz występują zarówno w rubryce zapotrzebowanie na zawody, jak i w rubryce najczęściej występujące zawody wśród bezrobotnych. Ta grupa bezrobotnych posiada niewystarczające kwalifikacje zawodowe i wymaga dodatkowych szkoleń np. z obsługi komputera w przypadku referenta lub obsługi kasy fiskalnej i minimum sanitarnego w przypadku sprzedawcy. Oznacza to, że także wśród bezrobotnych są osoby, które nie są zainteresowane podjęciem jakiegokolwiek pracy. Dla tych osób wskazane byłoby opracowanie programu aktywizacji z uwzględnieniem różnego rodzaju treningów psychologicznych. Potrzeba umotywowania i przekwalifikowania istnieje zwłaszcza w grupie górników kopalni podziemnej, którzy mają znikome szanse na znalezienie pracy w swoim zawodzie.

Analizie poddano także sytuację na rynku pracy w sąsiednich powiatach: wadowickim, oświęcimskim, pszczyńskim, bieruńsko – lędzińskim oraz bielskim. Na podstawie informacji uzyskanych z Powiatowych Urzędów Pracy, można stwierdzić, że zapotrzebowanie na rynku jest podobne we wszystkich powiatach. Najczęściej poszukiwani są sprzedawcy, kierowcy, mechanicy samochodowi, referenci bądź inni pracownicy biurowi i ślusarze, a także rzemieślnicy w powiecie wadowickim ze względu na specjalizacje tego regionu. Widoczne różnice pojawiają się po stronie dostępnego kapitału ludzkiego. W powiecie wadowickim dominującą grupę stanowią rzemieślnicy, a w powiecie chrzanowskim pracownicy przemysłów schyłkowych: górnicy i hutnicy. Podobieństwa występują jedynie dla grup zawodowych: sprzedawców i pracowników administracyjno – biurowych oraz pracowników ogólnobudowlanych w sezonie letnim.

Analiza zapotrzebowania na rynku, opracowana na podstawie informacji z PUP, jest z konieczności niepełna. Wynika to z faktu, że tylko część ofert jest przesyłana do urzędów, a zdecydowana większość osób znajduje pracę za pomocą ogłoszeń publikowanych w prasie lub poprzez kontakt osobisty. Wpływ na wyniki analizy ma także mobilność mieszkańców podejmujących pracę na terenie sąsiednich powiatów. Nie zmienia to jednak faktu, że stworzenie programu dostosowania profili kształcenia na potrzeby regionalnego (a także krajowego czy unijnego) rynku pracy jest koniecznym elementem planowania rozwoju

regionu. Takie planowanie powinno prowadzić nie tylko do zapewnienia odpowiedniego poziomu kwalifikacji mieszkańców, ale przede wszystkim do tworzenia nowych miejsc pracy. W obecnej sytuacji nadal liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wielokrotnie przewyższa liczbę ofert pracy dla danej grupy zawodowej w PUP. Co oznacza, że popyt na poszczególne miejsca pracy znacznie przewyższa istniejącą podaż na całym rynku pracy powiatu.

Reasumując wyniki powyższej analizy można stwierdzić, iż:

- Liczba uczniów przypadających na jednego nauczyciela w szkolnictwie podstawowym oraz gimnazjalnym w powiecie jest bardziej korzystna, niż średnio w województwie i kraju.
- Korzystnie wypada porównanie również struktury szkolnictwa średniego. Warto zauważyć, że zdecydowanie większa grupa młodzieży wybiera licea ogólnokształcące.
- Profile szkolnictwa w powiecie umiarkowanie odpowiadają zapotrzebowaniu na lokalnym rynku pracy. Ich modyfikacja byłaby wskazana.

2.3.5. Ochrona zdrowia

Na terenie powiatu chrzanowskiego, funkcjonuje Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej, założony przez Starostwo Powiatowe, w ramach którego działają:

- **Szpital Powiatowy:**

Oddział Chorób Wewnętrznych I i II (70 łóżek),
Oddział Chirurgiczny (74 łóżka),
Oddział Nefrologiczny – Stacja Dializ (26 łóżek),
Oddział Neurologiczny (31 łóżek),
Oddział Pulmonologiczny w tym dzienny oddział chemioterapii (50 łóżek),
Oddział Dziecięcy (32 łóżka),
Oddział Ginekologiczno - Położniczy (64 łóżka),
Oddział Urazowo – Ortopedyczny (33 łóżka),
Oddział Urologiczny (30 łóżek),
Oddział Kardiologiczny (34 łóżka),
Oddział Pielęgnacyjno – Opiekuńczy (35 łóżek),
Oddział Rehabilitacyjny (30 łóżek),
Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii (9 łóżek),
Oddział Neonatologiczny,
Oddział Ratunkowy.

- **Poradnie Przyszpitalne:** Poradnia Chirurgiczna, Poradnia chirurgii ogólnej, Poradnia Cukrzycowa, Poradnia Endokrynologiczna, Poradnia Gastrologiczna, Poradnia Ginekologiczna, Poradnia Hepatologiczna, Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Konsultacyjno-Edukacyjna, Poradnia Nefrologiczna, Poradnia Neurologiczna, Poradnia Onkologiczna, Poradnia Ortopedyczna, Poradnia Pulmonologiczna, Poradnia Rehabilitacji

Dziecięcej, Poradnia Rehabilitacyjna, Poradnia Rozwoju Noworodka i Niemowlęcia, Poradnia Urologiczna.

- **Pracownie diagnostyczne i terapeutyczne:** Pracownia EEG, Pracownia EMG, Pracownia Endoskopii, Pracownia Nieinwazyjnej Diagnostyki Kardiologicznej, Pracownia Serologii Grup Krwi, Stacja Dializ, Zakład Diagnostyki Obrazowej Zakład Rehabilitacji, Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej, Zakład Anatomii Patologicznej.

W 2003 roku funkcjonowały także jednostki leczenia otwartego: Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie oraz Gminny Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego w Babicach.

Na terenie powiatu działają także Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej: NZOZ „Medica” w Babicach, NZOZ „Remedium” w Trzebini, NZOZ „Medex” w Libiążu, Centrum Medyczne „Diabet” w Chrzanowie, NZOZ Centrum Stomatologiczne „Prodent” w Chrzanowie, Miejskie Centrum Medyczne w Libiążu, Przychodnia Lekarska „Medycyna” i „Centrum Medyczne” w Alwerni i Przychodnia Specjalistyczna „Medic-Us” w Trzebini.

W 2001 roku, według Głównego Urzędu Statystycznego, na terenie powiatu było 257 lekarzy, 39 lekarzy stomatologów, 604 pielęgniarek i 86 położnych. W przeliczeniu na 10 tys. ludności otrzymujemy 19,7 lekarzy, 3,0 lekarzy stomatologów, 46,2 pielęgniarki, 6,6 położnych. Dla porównania w województwie jest średnio 22,3 lekarzy, 3,9 lekarzy stomatologów, 48,7 pielęgniarki oraz 6,0 położnych na 10 tys. mieszkańców.

W 2001 działało na terenie powiatu 14 przychodni i 15 ośrodków zdrowia. Ogółem udzielono 1 017,9 tys. porady w zakładach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, co daje 7,8 porady na 1 mieszkańca w porównaniu z 6,5 poradami na 1 mieszkańca w całym województwie. Około 924,5 tys. porad zostało udzielonych przez lekarzy, a 42,0 tys. porad lekarzy stomatologów.

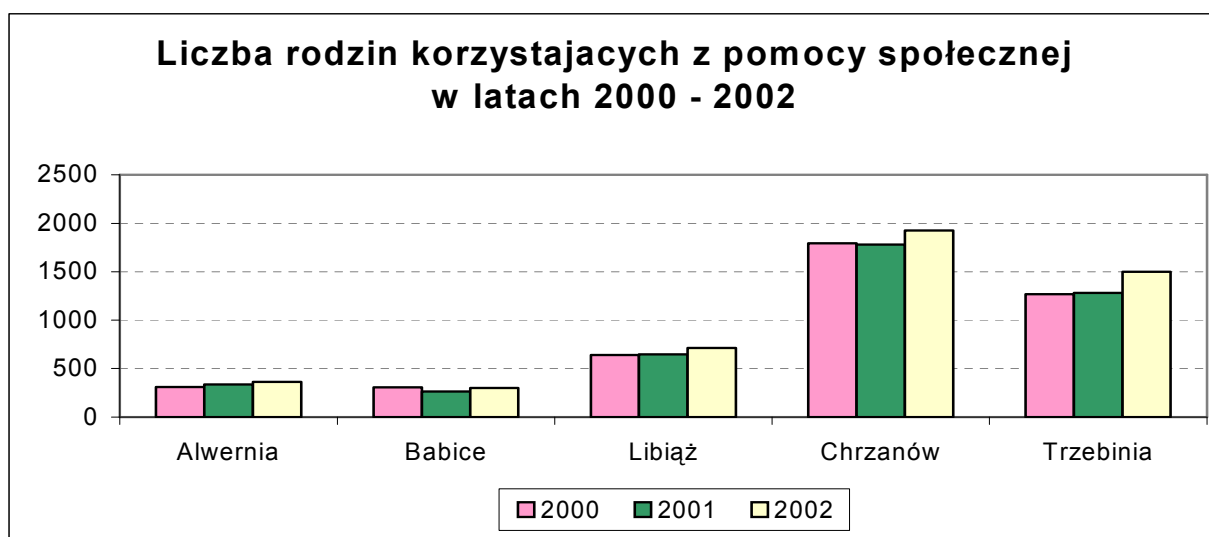
W powiecie chrzanowskim w 2001 roku działalność prowadziło 30 aptek, co w przeliczeniu daje liczbę 4,4 tys. osób na 1 aptekę (średnia wojewódzka 3,7 tysiąca osób)

2.3.6. Pomoc społeczna

W działania z zakresu pomocy społecznej zaangażowane są: gminy, administracja rządowa oraz władze powiatowe. Do zadań powiatu należą: prowadzenie i finansowanie rodzin zastępczych, prowadzenie i finansowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych (domy dziecka, rodzinne domy dziecka, świetlica terapeutyczna), prowadzenie i finansowanie domów pomocy społecznej oraz kierowanie osób ubiegających się o umieszczenie w takiej placówce.

W gminach należących do powiatu chrzanowskiego z pomocy społecznej w 2002 roku skorzystało ogółem 4317 rodzin. Na rysunku nr 9 przedstawiono liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu w latach 2000 – 2002.

Rysunek nr 9.

Źródło: Urzędy Gmin i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Najwięcej rodzin skorzystało z pomocy w gminie Chrzanów, a najmniej w najmniejszej gminie Babice. W 2002 roku nastąpił przyrost rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Ostatecznie, w ciągu 3 lat, w całym powiecie wzrosła liczba rodzin objętych świadczeniami o 480 osób w stosunku do roku 2000, co stanowi przyrost o około 11%.

Najczęstszą przyczyną przyznawania świadczeń w ciągu ostatnich trzech lat było ubóstwo, a także w kolejności bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba i bezradność. Może to świadczyć o pogarszającej się sytuacji społeczno – ekonomicznej powiatu.

Pomoc społeczna stanowi znaczne obciążenie dla budżetów gminnych i budżetu starostwa powiatowego. Koszt pomocy w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowił 206 zł. W tabeli nr 18 umieszczono dane dotyczące wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz wskaźnik liczby bezrobotnych do ogółu w 2002 roku według gmin.

Tabela nr 18.

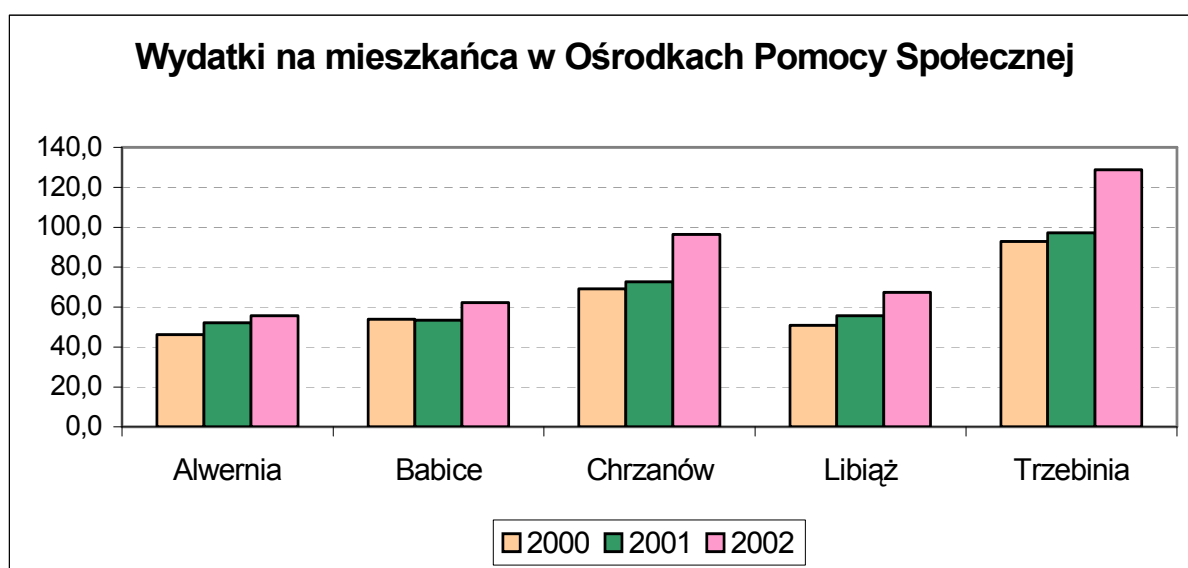
Gmina	Wydatki na pomoc społeczną w 2002 roku	Liczba mieszkańców w 2002 roku	Liczba bezrobotnych 2002 roku	Wydatki na pomoc na jednego mieszkańca	Bezrobotni do ogółu mieszkańców
Alwernia	698 749	12547	630	56	5,02%
Babice	525 000	8644	920	61	10,64%
Chrzanów	4 880 330	50645	3840	96	7,58%
Libiąż	1 550 000	23004	1608	67	6,99%
Trzebinia	4 404 000	34190	2360	129	6,90%
Razem	12 058 079	129 030	9358	93	7,25%

Źródło: Urzędy Gmin i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Jak wynika z zestawienia najwięcej wydaje się na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Trzebinia. Jednocześnie warto zauważyć, że wskaźnik liczby bezrobotnych do ogółu w tej gminie jest dość wysoki. Oznacza to, że świadczenia na rzecz bezrobotnych są istotną, ale nie największą częścią wydatków na pomoc społeczną. Wyraźnie odznacza się gmina Babice, w której odsetek bezrobotnych w stosunku do ogółu mieszkańców jest o około 3 punkty procentowe wyższy niż w innych gminach. Nie przekłada się to jednak jednoznacznie na wysokość wydatków spowodowanych bezrobociem. We wszystkich gminach powiatu chrzanowskiego największej liczbie osób udzielono pomocy z powodu ubóstwa oraz bezrobocia.

Rysunek nr 10 przedstawia wydatki MOPS i GOPS w latach 2000 – 2002.

Rysunek nr 10

* dla 2002 roku przyjęto liczbę ludności za rok 2001.

Źródło: Urzędy Gmin i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Zwraca uwagę fakt, iż z roku na rok na opiekę społeczną jest wydawane coraz więcej środków. Warto zaznaczyć, że istnieją znaczne rozbieżności w kwotach wydatków na opiekę społeczną w poszczególnych gminach. Najwięcej na ten cel, na mieszkańca jest przeznaczane w gminie Trzebinia, a najmniej w gminie Alwernia.

2.3.7. Mieszkalnictwo

Jak wynika z danych statystycznych, sytuacja mieszkaniowa w powiecie chrzanowskim jest nieco lepsza niż średnio w całym województwie małopolskim. Mimo iż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi w powiecie 68,4 m², w województwie zaś 72,9m², to powierzchnia użytkowa na 1 osobę wynosi w powiecie 21,2 m², a w województwie 20,4m². Przepiętna liczba osób w mieszkaniu wynosi w powiecie 3,21, a w województwie 3,54.

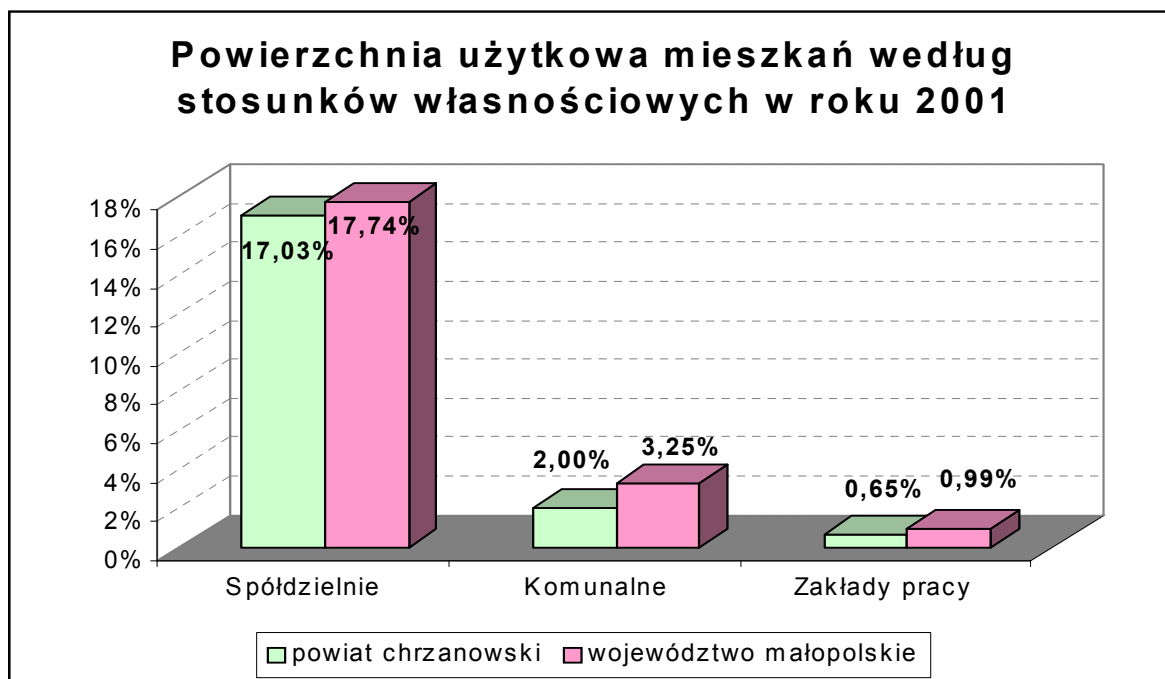
Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w powiecie chrzanowskim w 2002 roku wynosiły, według danych z Narodowego Spisu Powszechnego, 40,4 tys mieszkań, w tym 40,0 stale zamieszkałych, o łącznej powierzchni użytkowej 2735,0 tys. m².

W 2001 roku według danych z Urzędu Statystycznego w Krakowie, podaż mieszkań w powiecie była bardzo mała i wyniosła 225 mieszkań o powierzchni 21 485 m², stanowiących w ponad 50 % budownictwo indywidualne. Pozostałe mieszkania to budownictwo społeczne czynszowe. Tak mała liczba stawia powiat chrzanowski znacznie poniżej średniej, która w województwie małopolskim wyniosła 478 mieszkań. Jednocześnie rozpoczęto budowę 239 kolejnych mieszkań z budownictwa indywidualnego. Niestety nie jest to wynik imponujący, ponieważ plasuje on powiat chrzanowski na 17 miejscu wśród powiatów województwa małopolskiego. W całym województwie oddano 10 419 mieszkań, co daje 3,2 mieszkania na 1000 osób w porównaniu z 1,8 mieszkania na 1000 ludności w powiecie. Na tle województwa powiat chrzanowski pod względem liczby mieszkań na 1000 osób plasuje się na 19 pozycji wśród 22 powiatów województwa.

Zgodnie z danymi z NSP 2002, z 40,4 tysiąca mieszkań znajdujących się na terenie powiatu 39,9 jest wyposażona w wodociąg, w tym 39,3 tysięcy korzysta z sieci wodociągowej. Ponadto 38,2 tysięcy mieszkań korzysta z kanalizacji, 38,0 tysiąca ma łazienkę, a 37,3 tysiąca korzysta z ciepłej wody. Dostęp do gazu z sieci ma 29,6 tysięcy mieszkań, a do gazu z butli 4,3 tysiąca mieszkań. Centralne ogrzewanie posiada 15,4 tysiące mieszkań z sieci i 19,1 tysiąca mieszkań ze źródła indywidualnego.

Rysunek nr 11 przedstawia powierzchnię użytkową zasobów mieszkaniowych zamieszkałych w 2001 roku według stosunków własnościowych w powiecie i w całym województwie małopolskim. Jak widać struktura mieszkań w powiecie nie odbiega znacznie od struktury w całym województwie. Wprawdzie nieco niższy jest odsetek mieszkań komunalnych i zakładów pracy w powiecie chrzanowskim.

Rysunek nr 11

*komunalne – w budynkach stanowiących własność i współwłasność gminy

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W tabeli nr 19 zawarto dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące zasobu mieszkaniowego poszczególnych gmin należących do powiatu chrzanowskiego w 2001 roku.

Tabela nr 19.

Gmina	Zasoby mieszkaniowe			Przeciętna				
	liczba mieszkań	liczba izb	pow. użytkowa w tys. m ²	liczba izb w mieszkaniu	liczba osób		Powierzchnia użytkowa w m ²	
					w 1 mieszkaniu	na 1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Alwernia	3 495	13 478	261,5	3,86	3,55	0,92	74,82	21,0
Chrzanów	16 962	58 085	989,2	3,42	2,96	0,87	58,32	19,7
Libiąż	6 455	25 645	430,9	3,97	3,58	0,90	66,75	18,7
Trzebinia	10 897	38 240	702,3	3,51	3,15	0,90	64,45	20,5
Babice	2 287	9 526	182,5	4,17	3,73	0,90	79,80	21,4
Powiat chrzanowski	40 096	144 974	2 566,4	3,62	3,21	0,89	64,01	20,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Analiza powyższego zestawienia pozwala zauważyć podział na dwie grupy gmin: gminy Chrzanów i Trzebinia oraz pozostałe 3 gminy. Zasoby mieszkaniowe dwu pierwszych gmin stanowią niemalże 70 % ogółu zasobów mieszkaniowych powiatu. Należy jednak zwrócić uwagę, że średnia liczba izb w mieszkaniu kształtuje się poniżej średniej dla powiatu, natomiast pozostałe gminy uzyskują wynik powyżej średniej. Również średnia powierzchnia jednego mieszkania w Chrzanowie i Trzebini jest niższa od wyników reszty gmin. Może to świadczyć o gęstej, blokowej zabudowie tych dwóch gmin. Należy zwrócić uwagę także na fakt, iż w tych dwu gminach na jedno mieszkanie przypada mniej osób w niż pozostałych gminach.

Gminy Alwernia, Libiąż i Babice posiadają zabudowę mieszkaniową stanowiącą w sumie około 30 % ogółu zasobów. Najmniej mieszkań posiada gmina Babice, bo mniej niż 6 % ogółu, jednak rzuca się w oczy fakt, iż mieszkania w tej gminie charakteryzują się największą średnią powierzchnią – aż niemalże 80 m², wynik ten jest prawie o 16 m² lepszy od średniej dla całego powiatu chrzanowskiego. Może to świadczyć o dużym udziale zabudowy jednorodzinnej w gminie.

2.3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie powiatu chrzanowskiego nad bezpieczeństwem publicznym pieczę sprawuje Komenda Powiatowa Policji w Chrzanowie i podległe jej jednostki: Komisariat Policji w Libiążu, Komisariat Policji w Alwerni i Komisariat Policji w Trzebini.

Specyfika położenia geograficznego powiatu, stopa bezrobocia przekraczająca 20,3% i zwiążanie z nim postępujące ubożenie społeczeństwa oraz stagnacja gospodarcza ma znaczący wpływ na zwiększenie dynamiki przestępczości. Prowadzone przez Policję statystyki wskazują, że najbardziej narażone na kradzież są obiekty prywatne, wśród których dominują placówki handlowe, usługowe, pojazdy (wyposażenie samochodów), garaże i piwnice. Notowana jest duża liczba przestępstw o charakterze kryminalnym 75,1%, przy czym w tej kategorii znaczący udział mają kradzież cudzego mienia (16,4%) i kradzież z włamaniem (23,6%). W 2001 roku w całkowitej liczbie 5761 wykrytych przestępstw znaczący udział miały przestępstwa o charakterze gospodarczym 19,2%. Relatywnie mały 4,3% udział w całkowitej liczbie przestępstw stanowiły przestępstwa drogowe. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 20

Miejsce	Ogółem	Kryminalne					Gospodarcze	Drogowe
		Ogółem	Kradzież		Kradzież z włamaniem	Kradzież z rozbojem		
			Ogółem	w tym samochodami				
Powiat chrzanowski	5 761	4 328	946	43	1 358	255	1 104	246
Udział w liczbie przestępstw ogółem	100%	75,1%	16,4%	0,7%	23,6%	4,4%	19,2%	4,3%

Źródło danych: GUS 2002

Statystyki wskazują, że znaczący wzrost, tak w liczbie wszczęć jak i ilości przestępstw stwierdzonych odnotowano w kategorii przestępstw kryminalnych, a więc tych, które rzutują na społeczne poczucie bezpieczeństwa.

Dane z komisariatów policji w gminach pokazujące tendencje dla przestępczości i wykrywalności przestępstw prezentuje poniższa tabela. Wynika z niej że w 2002 roku na terenie powiatu chrzanowskiego popełniono ogółem 5805 przestępstw, przy czym na przestrzeni lat 2001 - 2002 liczba przestępstw nieznacznie wzrosła o 0,8%, a w liczbach bezwzględnych o 44. Niemniej jednak uwzględniając także dane za 2000 rok, tendencja zwyżkowa ma silniejszy charakter wyrażający się wzrostem o 20,8%, czyli o 998 przestępstw więcej. Największa liczba przestępstw (55,1%) została popełniona na terenie gminy Chrzanów, a najmniejsza na terenie gminy Alwernia (5,8%). Najprawdopodobniej wynika to z różnicy wielkości gmin. Natomiast może cieszyć fakt, że wykrywalność przestępstw pozostała na niezmiennym poziomie 57,2% w skali powiatu. Szczegółowe dane o liczbie dokonywanych przestępstw i stopnia ich wykrywalności prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 21

Jednostka	Przestępstwa stwierdzone					Współczynnik wykrywalności przestępstw		
	2000	2001	udział*	2002	udział*	2000	2001	2002
Komenda Powiatowa Policji Chrzanów	2 728	3 142	115,2%	3 195	101,7%	60,9%	62,6%	63,2%
Komisariat Policji w Libiążu	648	862	133,0%	962	111,6%	52,3%	53,1%	60,8%
Komisariat Policji w Alwerni	358	338	94,4%	339	100,3%	53,4%	49,3%	44,4%
Komisariat Policji w Trzebini	1073	1419	132,2%	1309	92,2%	44,8%	49,8%	43,1%
Razem powiat	4 807	5 761	119,8%	5 805	100,8%	55,6%	57,2%	57,2%

*podstawę stanowi rok ubiegły

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Chrzanowie

2.3.9. Ochrona przeciwpożarowa

Obszar działania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Chrzanowie obejmuje cały powiat czyli teren południowo-zachodni województwa małopolskiego.

Największe zagrożenia pożarowe i chemiczno - ekologiczne pochodzą od dużych zakładów przemysłowych i obiektów, głównie tych, które przetwarzają i magazynują materiały niebezpieczne.

Obiektami o najwyższym zagrożeniu są:

- Zakłady Chemiczne Oświęcim,
- Zakłady Chemiczne "Organika - Azot" w Jaworznie,
- Rafineria Nafty "Trzebinia" w Trzebini,
- Elektrownia "Siersza" w Trzebini,
- Zakłady Chemiczne "Alwernia" w Alwerni,
- Fabryka Maszyn Budowlanych i Lokomotyw w Chrzanowie,
- Unilever w Trzebini - Zakłady Przemysłu Tłuszczowego,
- Kopalni Węgla Kamiennego "Janina" w Libiążu i "Siersza" w Trzebini,
- Zakłady Konfekcji Technicznej "Grevita" w Trzebini.

Jeżeli chodzi o obiekty zamieszkania zbiorowego to na terenie powiatu znajduje się 435 budynków średniowysokich oraz 38 budynków wysokich. Szczególne zagrożenie w grupie budynków wysokich stanowi Szpital Powiatowy w Chrzanowie.

Duże zagrożenie pożarowe stanowią również obszary leśne. W całkowitej powierzchni zajmowanych przez obszary leśne, która wynosi 36,3 km², aż 98,7 km² (tj. 72% ogólnej powierzchni lasów) to lasy zaliczone do I kategorii zagrożenia pożarowego

Systematycznie wzrasta niebezpieczeństwo pożarowe oraz inne zagrożenia. Wśród przyczyn wzmożenia zagrożeń wyróżnić można:

- ograniczony zakres remontów substancji mieszkaniowej (w szczególności wewnętrznych instalacji elektrycznych i grzewczo - kominowych);
- rozpoczynanie wszelkiego rodzaju działalności gospodarczej nastawionej na szybki i duży zysk, często w prymitywnych wręcz warunkach, bez zachowania podstawowych zasad bezpieczeństwa pożarowego.

Na terenie powiatu występują również tereny zalewowe (w gminach Libiąż, Babice i Alwernia), gdzie głównym zagrożeniem jest rzeka Wisła. Łączna powierzchnia terenów zalewowych wzdłuż rzeki Wisła wynosi około 1400 hektarów.

Na terenie powiatu funkcjonuje 40 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym:

- 26 jednostek typu "S" (wyposażonych w jednostki samochodowe) OSP,
- 14 jednostek KSRG.

Jednostki OSP dysponują następującą liczbą samochodów: gm. Alwernia 6, gm. Babice 6, gm. Chrzanów 7, gm. Libiąż 6 i gm. Trzebinia 5 samochodów.

Ogólną statystykę zdarzeń w roku 2001 powstałych na terenie powiatu chrzanowskiego prezentuje tabela nr 22 i tabela nr 23.

Tabela nr 22

Powiat	Pożary				Straty materialne w tys. zł	Poszkodowani w pożarach	Zagrożenia miejscowe
	Ogółem	Obiekty mieszkalne	Środki transportu	Uprawy			
Powiat Chrzanowski	86	45	25	16	482	12	1344
Udział	100%	52,3%	29,1%	18,6%			

Źródło danych: GUS 2002

Tabela nr 23

Powiat	Ogółem	Podpalenia	Nieostrożność	Zły stan urządzeń		Samozapalenia	Wylądowania atmosferyczne
				elektrycznych i mechanicznych	ogrzewczo - kominowych		
Powiat Chrzanowski	532	454	50	19	3	2	4
Udział	100%	85,3%	9,4%	3,6%	0,6%	0,4%	0,8%

Źródło danych: GUS 2002

Z danych GUS wynika, że najczęstszą przyczyną pożarów były podpalenia (85,3%) i pożary spowodowane nieostrożnością. Najczęstszym miejscem interwencji Ochotniczej Straży Pożarnej były obiekty mieszkalne - 52,3%.

2.3.10. Klimat społeczny i preferencje społeczności lokalnej

Dla perspektyw i kierunków rozwoju powiatu niezwykle istotny jest klimat społeczny oraz oczekiwania i oceny wyrażane przez jego mieszkańców. Należy podkreślić, iż opinia społeczna stanowi bardzo ważny element w całości prac przygotowawczych nad wyznaczeniem kierunków rozwoju powiatu. Na etapie diagnozy poddano analizie opinie społeczne. Należy podkreślić, iż preferencje społeczności lokalnej nie determinują w sposób prosty kierunków proponowanych przez ekspertów. Często najlepsze obiektywnie kierunki rozwoju nie są postrzegane przez mieszkańców jako właściwe. Badanie opinii społecznej ma w większym stopniu odpowiedzieć na pytanie, z jakimi reakcjami spotka się proponowana projekcja rozwoju, niż wskazać konkretne jej kierunki.

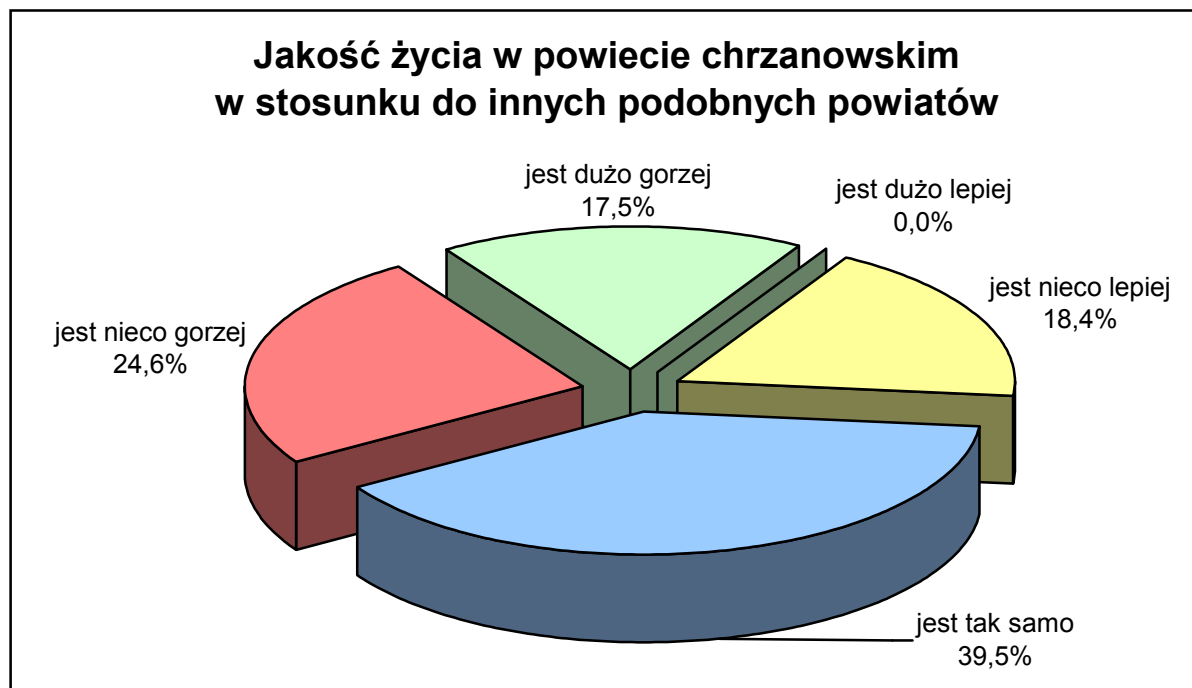
W tym celu przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców powiatu. Otrzymano 116 wypełnionych ankiet, które poddano wnikliwej analizie. Na podstawie przeprowadzonych badań wyciągnięto wnioski na temat oceny, preferencji i oczekiwań społeczności lokalnej odnośnie kierunków rozwoju.

Autorzy opracowania zaznaczają, że jakkolwiek opinia społeczna może odegrać istotną rolę w wyznaczaniu kierunków rozwoju powiatu, to badanie ankietowe ma pewne ograniczenia wynikające z trudności w oddzieleniu kompetencji władz powiatowych od kompetencji innych jednostek administracyjnych oraz z niezrozumienia zakresu możliwości podejmowania działań przez władze powiatowe. Inną kwestią jest problem ograniczenia terytorialnego. Z uwagi na istniejącą mobilność mieszkańców o charakterze ponadpowiatowym np. do Oświęcimia, istnieje obawa, że opinie mieszkańców odnoszą się także do administracji i sytuacji w innych powiatach. W związku z powyższymi uwagami badanie ankietowe należy traktować jako element pomocniczy, uzupełniający, ale weryfikujący tylko w pewnym stopniu sytuację powiatu chrzanowskiego.

Na wstępie badań przeanalizowano opinie mieszkańców na temat ogólnej sytuacji w powiecie. Pierwsze pytanie ankietowe zakładało porównanie oceny sytuacji w powiecie

chrzanowskim oraz w innych podobnych powiatach. Ponieważ pytanie ma charakter bardzo ogólny, a opinie respondentów na ten temat mają charakter zdecydowanie subiektywny, udzielone odpowiedzi świadczą raczej o nastrojach społecznych, niż o obiektywnym pozycjonowaniu powiatu. Rysunek nr 14 przedstawia wynik tej części badania.

Rysunek nr 14

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Statystyka udzielonych odpowiedzi wskazuje na zbliżoną jakość życia w powiecie chrzanowskim w porównaniu z innymi podobnymi powiatach. Takie zdanie wyraziła największa grupa respondentów, bo prawie 40 %. Co 5 ankietowany jest zdania, że w powiecie żyje się nieco lepiej niż gdzie indziej, a co 4, że nieco gorzej. Taka podział zdań potwierdza wcześniejszą tezę, że w powiecie chrzanowskim żyje się podobnie jak w innych powiatach. Zwraca uwagę fakt, iż większy odsetek badanych wskazał na dużo gorszą jakość życia niż jakość dużo lepszą. Ogólny wydzźwięk wyników badania wskazuje na umiarkowane nastroje wśród mieszkańców.

W celu przeprowadzenia dalszych analiz postawiono pytanie dotyczące oceny poszczególnych sfer życia. Konieczność szczegółowej oceny poszczególnych dziedzin życia zmusza respondentów do udzielenia bardziej wyważonych odpowiedzi, co bardzo pomaga w obiektywnej ocenie sytuacji. Pytanie zawarte w ankiecie wymagało określenia jakości poszczególnych sfer życia w skali od 1 do 5. Ocenę „1” lub „2” można więc uznać za ocenę negatywną, a ocenę „4” lub „5” – jako pozytywną. Ocena „3” sugeruje, iż dana sfera życia oceniana jest przeciętnie lub wskazuje na brak jednoznacznego zdania respondenta na ten temat. Wyniki badań przedstawiono na rys. nr 15, gdzie zamieszczono również średnią ocenę wyliczoną na podstawie udzielonych odpowiedzi.

Rysunek nr 15

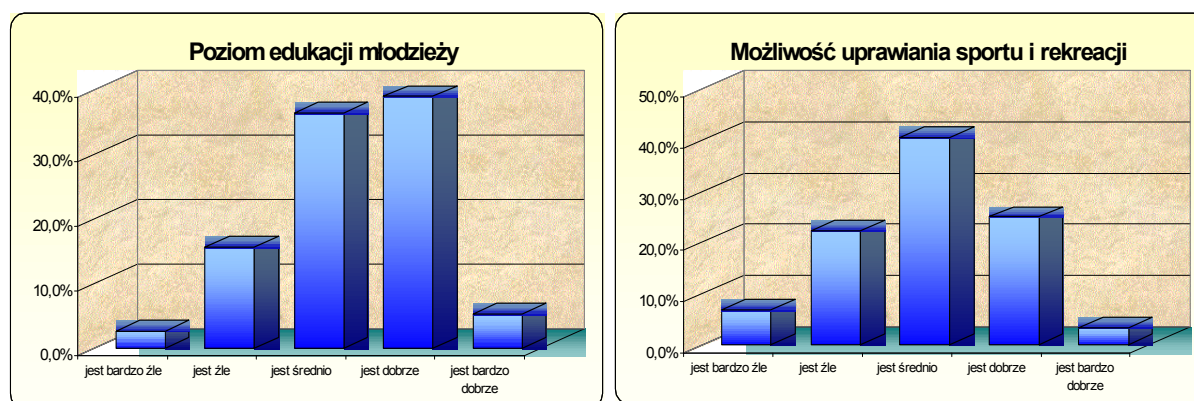
Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Najlepiej oceniane sfery życia to: poziom edukacji młodzieży, możliwość uprawiania sportu i rekreacji oraz stan infrastruktury technicznej (z wyłączeniem stanu dróg). W przypadku poziomu edukacji młodzieży przewaga udzielonych odpowiedzi pozytywnych nad negatywnymi jest dość duża (44% odpowiedzi pozytywnych, 18,1% odpowiedzi negatywnych). Najczęściej respondenci oceniali tą sferę życia na „3” lub na „4” (odpowiednio po 36 % i 38 % głosów). Pamiętać jednak należy, że ocenie poddawana jest młodzież lokalna, pytanie to ma więc w sobie silny ładunek emocjonalny.

Dwie pozostałe najlepiej oceniane sfery życia oceniane są już bardziej umiarkowanie ale wciąż pozytywnie. Można więc przyjąć, iż względnie najlepiej ocenione sfery życia, w skali bezwzględnej ocenione zostały przeciętnie, co potwierdza również fakt, iż najwięcej respondentów (ok. 40-44,5%) oceniło te sfery życia na „3”. Rozkład odpowiedzi ankietowanych odnośnie dwóch najlepiej ocenianych sfer życia przedstawiono na rysunku 16.

Należy zaznaczyć, iż dość dobrze oceniono stan infrastruktury technicznej. Przyczyniła się do tego dobrze rozwinięta sieć gazowa oraz elektryczna, jak również inwestycje w rozwój sieci sanitarnej. Pozytywna ocena tej sfery życia w powiecie ma istotne znaczenie, ponieważ jej ewentualna konieczność szybkiego i znacznego ulepszenia wiązałaby się ze znacznymi nakładami.

Rysunek nr 16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Charakterystyczne jest to, iż średnia ocen pozostałych dziedzin życia wypada poniżej przeciętnej (tzn. poniżej 3.0), co świadczy o przeciętnej lub umiarkowanie negatywnej ocenie pozostałych sfer życia. Łatwo zaobserwować można również przewagę odpowiedzi negatywnych nad pozytywnymi, co wskazuje na nieco bardziej negatywne nastroje społeczne niż te wyrażone w odpowiedzi na pytanie nr 1.

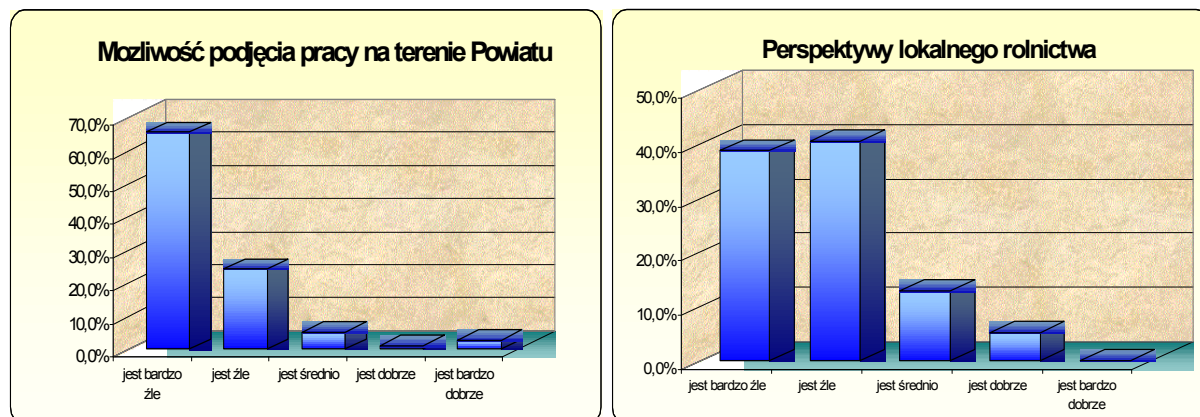
Najgorzej oceniane sfery życia to: możliwość podjęcia pracy na terenie powiatu, perspektywy lokalnego rolnictwa oraz sieć i stan dróg w powiecie.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż najgorzej oceniana sfera życia to "możliwość podjęcia pracy na terenie powiatu". Należy pamiętać, że jest to odzwierciedlenie nastrojów ogólnokrajowych. Aż ponad 66% respondentów oceniło tę sytuację jako „bardzo złą”, a ponad 24% jako „złą”, co przekłada się na negatywną ocenę udzieloną przez ok. 90,6% badanych. Około 5,2% ankietowanych przeciętnie ocenia możliwość znalezienia pracy na terenie powiatu („3” w skali od 1 do 5), a 3,5% - pozytywnie. Szczególnie duże niepokoje społeczne budzi brak możliwości podjęcia pracy przez ludzi młodych, duża liczba ludzi bezrobotnych od wielu lat oraz trudności w rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej. Taka ocena sytuacji oznacza, iż główny nacisk na etapie formułowania kierunków rozwoju powinien być kładziony na rozwój sfery gospodarczej oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Drugą bardzo negatywnie postrzeganą sferą życia są perspektywy lokalnego rolnictwa powiecie. Zdaniem 38,8% ankietowanych sytuacja jest bardzo zła, a zdaniem ok. 40,5% - zła. Przekłada się to na ok. 79,3% negatywnych odpowiedzi. Tylko nieco ponad 5% badanych pozytywnie ocenia tą sferę życia, a ok. 13% - przeciętnie. Sytuację tę tłumaczy w jakimś stopniu przemysłowy charakter powiatu oraz ogólnie zły stan środowiska naturalnego w powiecie. Czynniki te są pewnym utrudnieniem w prowadzeniu dochodowej działalności rolniczej.

Statystykę udzielonych odpowiedzi określających dwie najgorzej oceniane sfery życia zamieszczono na rysunku 17.

Rysunek nr 17

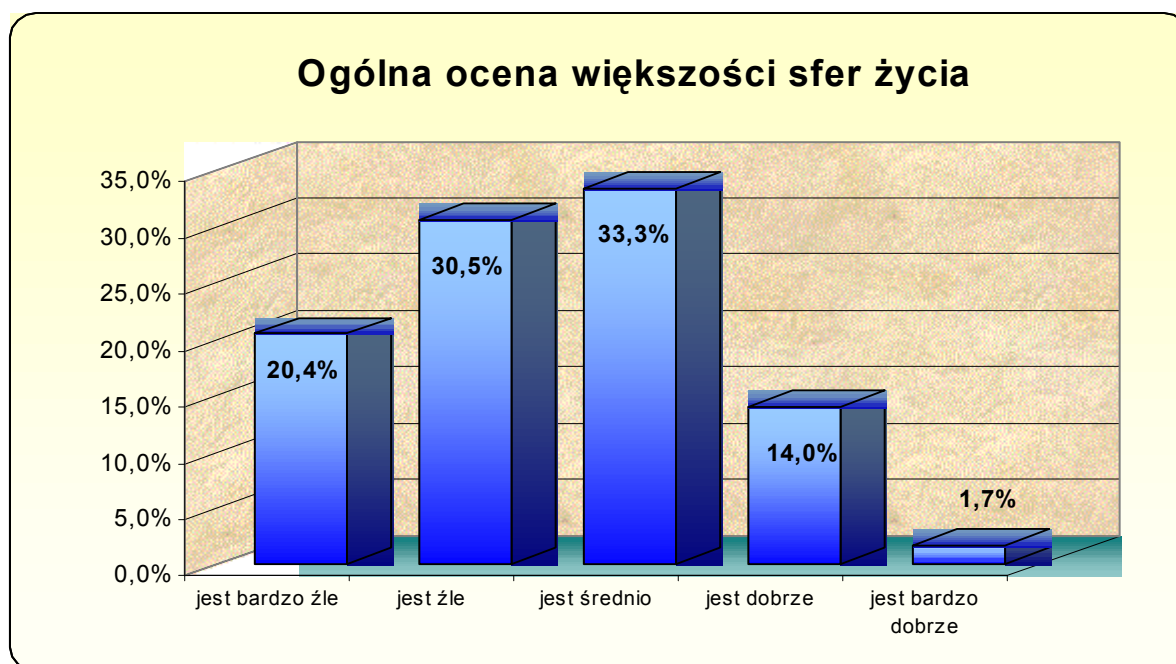

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Inną bardzo negatywnie ocenianą sferą życia jest sieć i stan dróg w powiecie. Ponad 32,8% respondentów oceniło tę sytuację jako „bardzo złą”, a ponad 42% jako „złą”, co przekłada się na negatywną ocenę udzieloną przez ok. 75% badanych, podczas gdy pozytywną tylko 4,3%.

Ogólnie, ocena poszczególnych sfer życia w powiecie chrzanowskim wypada raczej niekorzystnie. Wiele osób sytuację oceniło jako przeciętną (33,3% ankietowanych), aż 50,9% badanych negatywnie ocenia jakość życia w powiecie, a tylko 15,7% - pozytywnie. Zakładając, iż ocenę średnią można zaliczyć do pozytywnych to rozkład ocen pozytywnych i negatywnych wypada podobnie. Potwierdza to wcześniej przytoczane tezy o przeciętnych lub umiarkowanie negatywnych nastrojach wśród społeczności lokalnej powiatu. Podsumowaniem oceny poszczególnych sfer życia jest rys. 18, na którym zamieszczono statystykę udzielonych odpowiedzi.

Rysunek nr 18

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Kolejnym etapem badania opinii społeczności lokalnej było dokonanie oceny, czego brakuje w powiecie, aby mógł się on właściwie rozwijać. Jest to etap przejściowy pomiędzy analizą stanu istniejącego, a projektowaniem działań rozwojowych. Odpowiedzi wskazują słabe strony powiatu chrzanowskiego, jednocześnie wyznaczając kierunki jego rozwoju. Wyniki badań w tym zakresie prezentuje rysunek nr 19.

Rysunek nr 19

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci są niemal jednomyślnie zgodni, iż w powiecie najbardziej brakuje inwestycji gospodarczych, jasnego planu działania oraz dobrych władz. Są to trzy najczęściej zauważane braki przez mieszkańców.

Ponad połowa respondentów wskazuje na brak inwestycji gospodarczych jako podstawowy problem w powiecie. Mieszkańcy wiążą nadzieje na poprawę sytuacji na rynku pracy z nowymi inwestycjami gospodarczymi w ich regionie, a ich brak postrzegany jest jako główny powód wysokiej stopy bezrobocia. Najważniejsze oczekiwania respondentów koncentrują się wokół tworzenia nowych miejsc pracy. Można więc uznać, że taki punkt widzenia większej części społeczności lokalnej prowadzi do zrodzenia się właściwego klimatu wobec inwestorów.

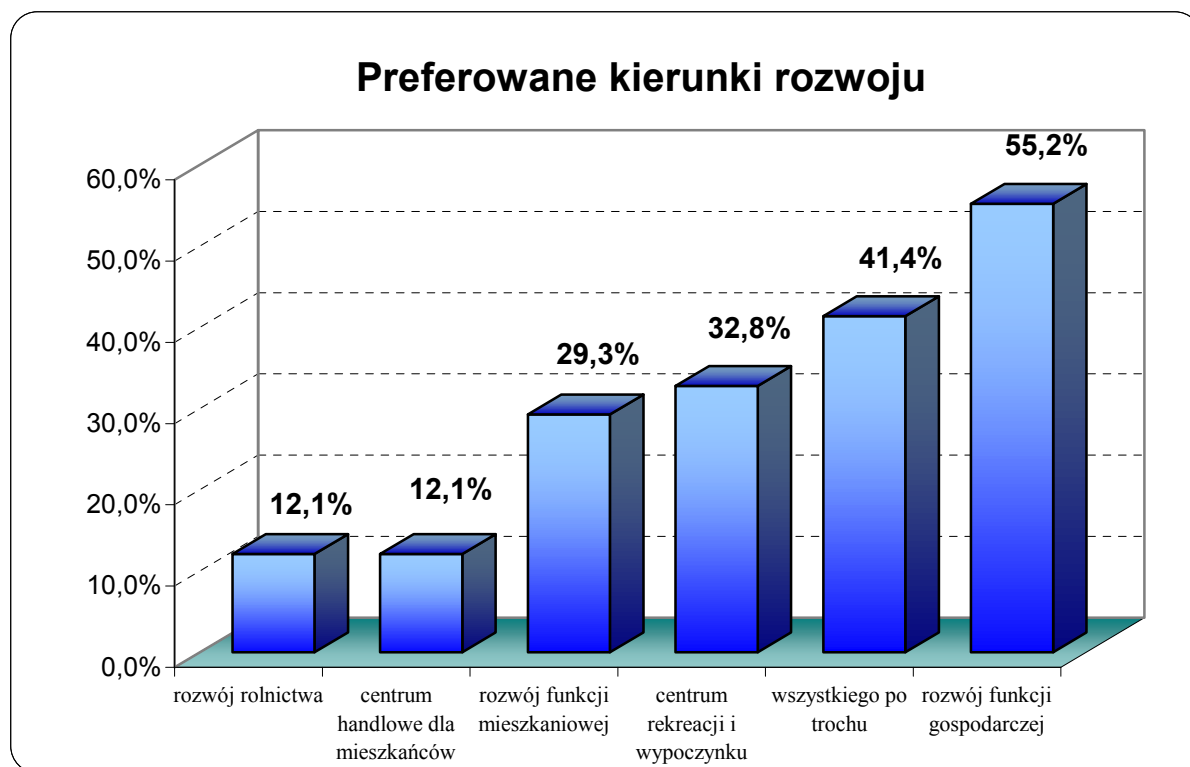
Innymi głównymi brakami identyfikowanymi przez ankietowanych są na brak jasnego planu działania oraz dobrych władz. Szczegółowa analiza badań ankietowych pokazuje jednak, iż znaczna część respondentów nie posiada informacji o istniejących planach działań zmierzających do poprawy sytuacji w powiecie. Niektóre osoby przyczynę takiego stanu rzeczy widzą w niedostatecznej komunikacji między władzami powiatowymi a poszczególnymi gminami. Bardzo istotne jest zatem informowanie społeczeństwa o planowanych i podejmowanych działaniach przez władze lokalne. Dodatkowe komentarze zamieszczone w ankietach wskazują również na konieczność konsekwentnego realizowania przyjętych planów działań oraz zgrania planu rozwoju powiatu z planem rozwoju gmin.

Odpowiedzialność za trudną sytuację społeczeństwa (co jest zjawiskiem obserwowanym w całym kraju) przypisywana jest lokalnym władzom, co może być wytłumaczeniem negatywnej oceny władz. Trudno jednak stwierdzić, czy udzielone odpowiedzi wskazują na ocenę władz gminnych, czy powiatowych. Główne działania pozytywnie oceniane przez społeczność lokalną to budowa wodociągów, kanalizacji oraz poprawa stanu dróg. Szczegółowa analiza ankiet wskazuje jednak na ogólny brak informacji o działaniach podejmowanych przez władze, co przypuszczalnie jest główną przyczyną negatywnej oceny.

Należy zwrócić uwagę, iż respondenci jednoznacznie określili główne braki powiatu, o czym świadczy fakt, że na pozostałe czynniki zwróciło uwagę około dwukrotnie mniej ankietowanych niż na braki opisane powyżej. I tak można przyjąć, że dobrze oceniane są przez mieszkańców warunki geograficzne powiatu jak i tradycje gospodarcze. Tylko 6,9% badanych wskazało, iż w powiecie brakuje ludzi wykształconych (co jak się wydaje ma powiązanie ze wskazaniem przez respondentów na brak dobrych władz), co w połączeniu z dobrze ocenianym poziomem edukacji młodzieży świadczy o dużym potencjale intelektualnym powiatu.

Ostatnim etapem analizy sytuacji w powiecie jest określenie preferowanych kierunków rozwoju. Statystykę odpowiedzi udzielonych na pytania ankietowe prezentuje rysunek nr 20.

Rysunek nr 20

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Opinie wśród respondentów co do głównych kierunków rozwoju powiatu są podzielone choć większość ankietowanych wskazuje na rozwój funkcji gospodarczej. Rozwój powiatu w kierunku funkcji gospodarczej budzi nadzieje na utworzenie nowych miejsc pracy. Szczególnie dużo uwagi respondenci zwrócili na konieczność poprawy warunków inwestycyjnych w powiecie, promocję drobnych przedsiębiorców oraz właściwe wykorzystanie środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej.

Ponad 41% respondentów jest zdania, że najlepszy dla powiatu byłby zrównoważony jego rozwój. Świadczy to o oczekiwaniach mieszkańców co do poprawy komfortu życia poprzez równomierny rozwój wielu jego sfer, a jednocześnie jest potwierdzeniem tego, iż zdania ankietowanych co do kierunku rozwoju powiatu są bardzo podzielone.

Reasumując wyniki badań ankietowych, należy stwierdzić:

- Ogólny klimat społeczny wskazuje na nastroje umiarkowane. Większość negatywnych opinii związana jest z brakiem możliwości podjęcia pracy przez mieszkańców powiatu. Oczekiwania respondentów wskazują na konieczność poprawy warunków inwestycyjnych oraz rozwój inwestycji gospodarczych.
- Znaczna większość ankietowanych nie posiada informacji o działaniach podejmowanych przez władze powiatowe, zmierzających do poprawy standardu życia w powiecie, co wskazuje na niedostateczną komunikację między mieszkańcami powiatu a władzami lokalnymi oraz może być przyczyną negatywnej oceny władz.
- Wiele oczekiwań respondentów koncentruje się wokół poprawy jakości dróg.

2.4. Sfera gospodarcza

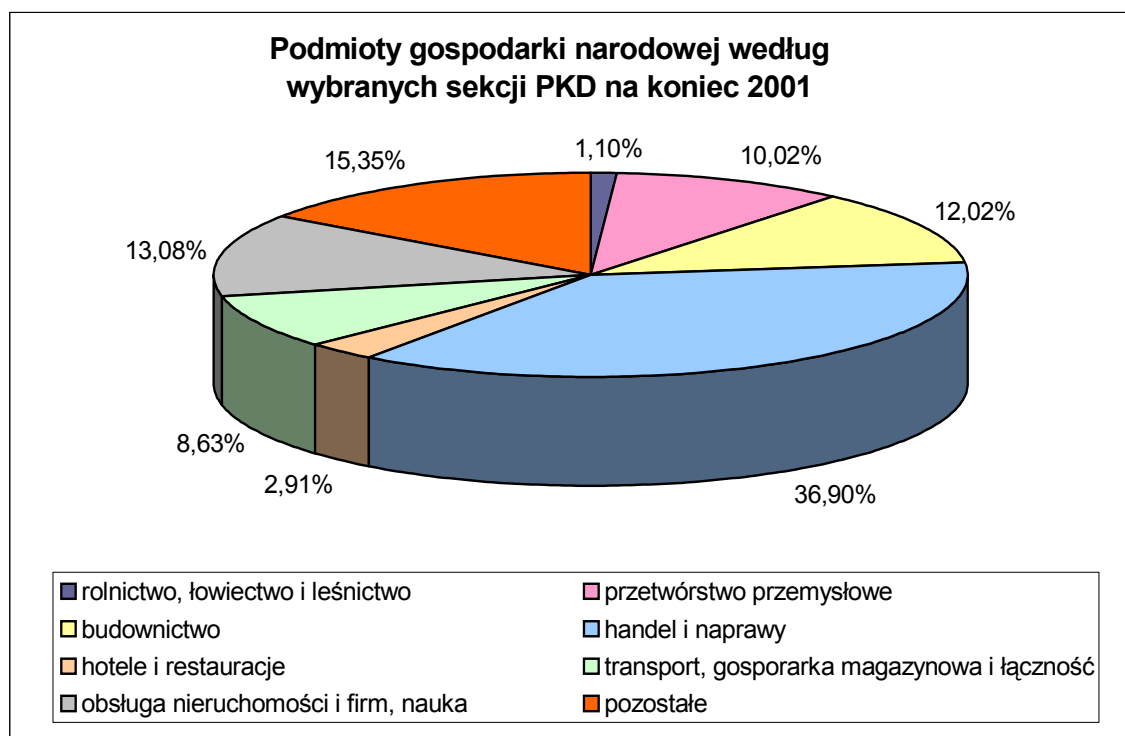
2.4.1. Podmioty gospodarcze

Liczba podmiotów gospodarczych operujących na terenie powiatu chrzanowskiego pod koniec roku 2001 wyniosła 9 895, co stanowi około 3,6 % wszystkich podmiotów województwa małopolskiego. Najwięcej jednostek to podmioty prowadzone przez osoby fizyczne – 77,25 %. Następna liczną grupą były spółki, zarówno handlowe jak i cywilne, w sumie 13,79 % wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia stanowiły mniej niż 2 % operujących podmiotów. Wśród wszystkich podmiotów aż 95,6 % należało do sektora prywatnego.

Ważnym wskaźnikiem jest liczba podmiotów gospodarki narodowej przypadających na 1000 mieszkańców, gdyż pokazuje na ile region jest uprzemysłowiony. Wiąże się to z dużym zatrudnieniem w pojedynczych zakładach czy też charakteryzuje się rozdrobnieniem i dużą liczbą podmiotów. W powiecie chrzanowskim w roku 2001 na 1000 mieszkańców przypadło 75,73 podmioty gospodarcze. w porównaniu ze wskaźnikiem dla całego województwa (83,52) jest to wynik dość niski. Związane to jest z bardzo dużym uprzemysłowieniem powiatu. Trzebinia, Chrzanów, Libiąż i Alwernia to znaczące ośrodki przemysłu chemicznego, energetycznego, górniczego, maszynowego, budowlanego, odzieżowego oraz spożywczego, których operuje mniejsza ilość przedsiębiorstw zatrudniających większą liczbę osób.

Na rysunku 21 przedstawiono strukturę podmiotów gospodarczych według wybranych sekcji na koniec roku 2001.

Rysunek 21

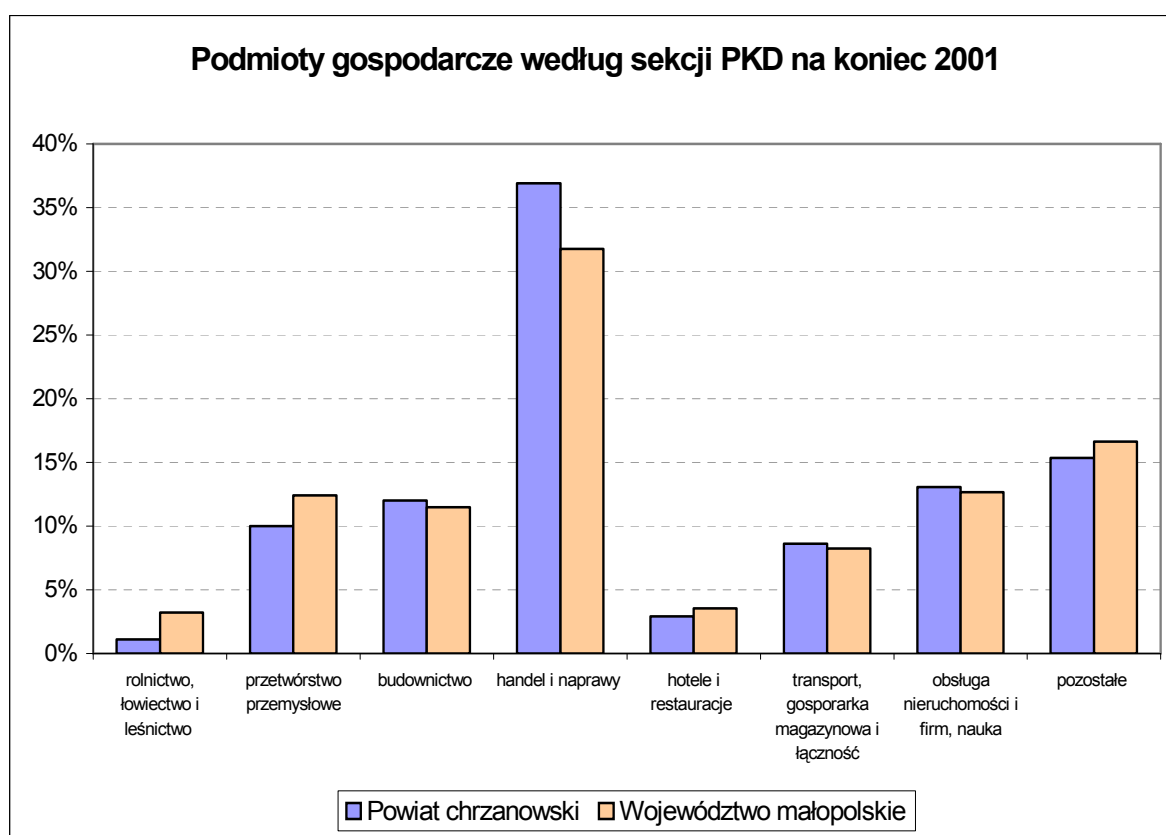

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów mają firmy z sektora zajmującego się handlem i naprawami. Przedsiębiorstwa z tego sektora są wrażliwe na zmiany koniunkturalne, co przekłada się na niestabilność pod względem zatrudnienia. Należy jednak zauważyć, że mimo dużych fluktuacji zarówno w przychodach jak i w zatrudnieniu branża ta rozwija się najdynamiczniej nie tylko w powiecie lecz także na terenie całego kraju. Tego rodzaju działalność nie wymaga dużych nakładów inwestycyjnych oraz charakteryzuje się dość dużą elastycznością jeśli chodzi o dopasowanie do popytu.

W celu lepszego zobrazowania różnic, dane dotyczące struktury podmiotów gospodarczych według wybranych sekcji PKD w powiecie chrzanowskim odniesiono do struktury przedsiębiorstw w województwie małopolskim oraz w kraju.

Rysunek 22

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Krakowie

W tabeli nr 24 przedstawiono dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według sekcji w powiecie chrzanowskim jak również na tle województwa. Poniższe dane dotyczą roku 2001.

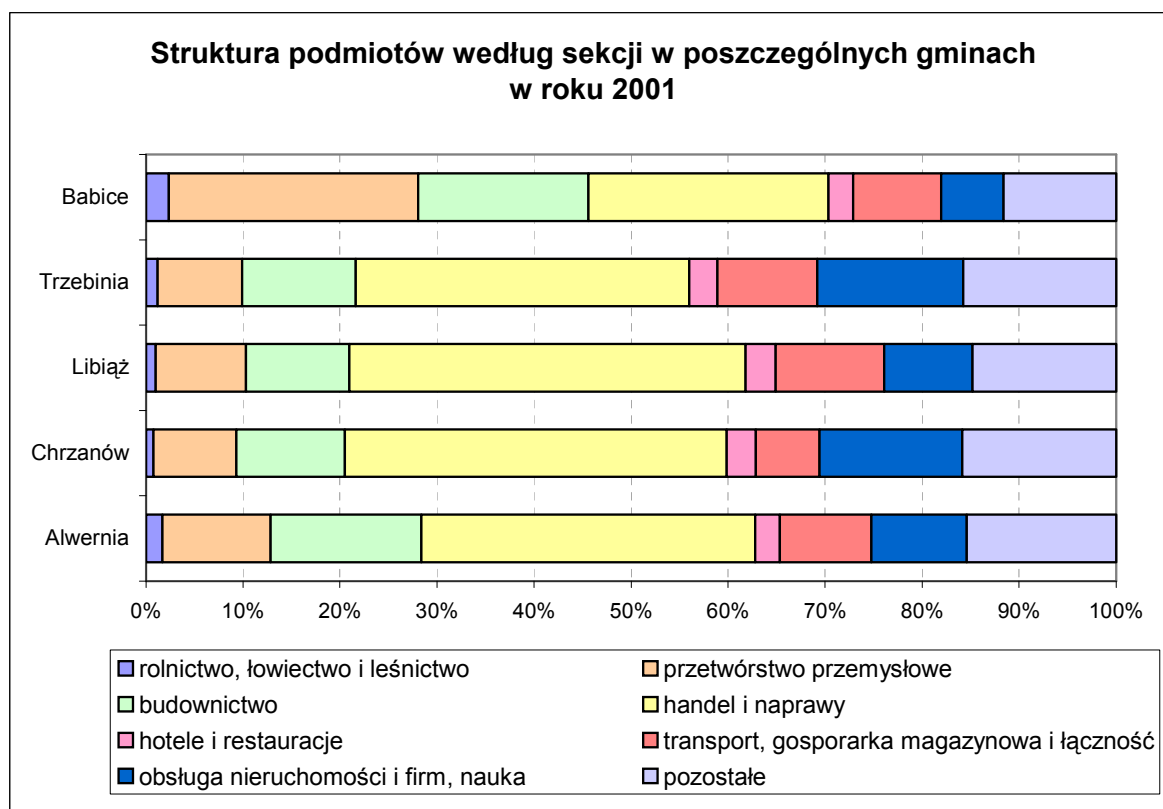
Tabela nr 24.

Obszar	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport, gospodarka magazynowa i łączność	obsługa nieruchomości i i firm, nauka	pozostałe
Powiat chrzanowski	1,10%	10,02%	12,02%	36,90%	2,91%	8,63%	13,08%	15,35%
Województwo małopolskie	3,22%	12,41%	11,50%	31,76%	3,54%	8,25%	12,67%	16,64%

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Analiza porównawcza struktury przedsiębiorstw według sekcji PKD w powiecie oraz w województwie małopolskim pozwala zauważyć pewne różnice. Najistotniejsza jest różnica w odsetku przedsiębiorstw z sektora handlu i napraw. W powiecie chrzanowskim jest on wyższy o ponad 5 punktów procentowych niż w województwie. Niestety wyższy odsetek może stanowić zagrożenie bezrobociem z powodu dużej wrażliwości na wahania koniunkturalne. Niższy niż w województwie jest odsetek przedsiębiorstw z sektora rolniczego, łowieckiego i leśnego, co związane jest to z dużym uprzemysłowieniem powiatu. Procentowo mniej jest również podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym. Związane jest to z obecnością mniejszej liczby ale za to większych podmiotów aniżeli średnio w województwie.

Rysunek nr 23.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Jak widać na powyższym rysunku struktura przedsiębiorstw w gminach Trzebinia, Libiąż i Chrzanów są zbliżone, jedynie w gminie Libiąż procentowo mniej jest przedsiębiorstw z sektora obsługi nieruchomości i firm oraz z nauki. Więcej jest natomiast firm zajmujących się handlem i naprawami. Na uwagę zasługują gminy Alwernia i Babice, które charakteryzują się wyższym odsetkiem przedsiębiorstw z pierwszego sektora gospodarki, czyli zajmujących się rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem. Większy jest również odsetek firm budowniczych i zajmujących się przetwórstwem przemysłowym. Procentowo większy udział tych przedsiębiorstw kompensowany jest mniejszym udziałem przedsiębiorstw handlowych oraz firm naprawczych. Taka struktura może być związana z bardziej rolniczym charakterem gmin.

Tabela nr 25 przedstawia informacje dotyczące liczby zarejestrowanych oraz wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych latach 1998-2002 na terenach poszczególnych gmin powiatu chrzanowskiego.

Tabela nr 25

Gmina	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w latach 1998 - 2002	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w latach 1998 – 2002
Alwernia	495	395
Babice	314	289
Chrzanów	3075	2512
Libiąż	950	868
Trzebinia	4986	2961

Źródło: Urzędy Gmin

We wszystkich gminach w okresie 1998 – 2002 liczba podmiotów zarejestrowanych przekroczyła liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Należy to ocenić pozytywnie, ponieważ może to świadczyć o dobrych warunkach do rozwijania się przedsiębiorczości. Najwięcej wpisów do rejestru działalności odnotowały gminy Trzebinia i Chrzanów, analogicznie najwięcej też było w tych gminach rezygnacji z prowadzenia działalności. Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż w gminie Trzebinia różnica pomiędzy wpisami a wypisami jest największa. Co oznacza, że procentowo najmniej przedsiębiorstw rezygnuje z działalności gospodarczej w tej gminie, przy największej liczbie firm operujących. Należy to ocenić bardzo pozytywnie, ponieważ może to świadczyć o potencjale rozwojowym gminy. Najmniej, zarówno wpisów jak i wykreśleń mają gminy Babice i Alwernia. Wynika to z typowo rolniczego charakteru tych gmin.

Do dominujących branż w powiecie chrzanowskim należą:

- górnictwo
- przemysł chemiczny
- paliwowo-energetyczny.

Największe i najbardziej aktywne przedsiębiorstwa na terenie powiatu to:

- Kopalnia Węgla Kamiennego „Janina” w Libiążu,

- kopalnia dolomitów w Libiążu,
- Rafineria Trzebinia S.A. włączona w struktury Polskiego Koncernu Naftowego, która produkuje szeroką gamę paliw silnikowych i półprodukty przerobu ropy, oleje smarowe i parafiny,
- Elektrownia „Siersza” w Trzebini wchodząca w skład Południowego Koncernu Energetycznego, która jako pierwsza w Polsce wdrożyła i uzyskała certyfikat ISO 14001,
- Bumar „Fablok” S.A. w Chrzanowie, fabryka maszyn budowlanych i lokomotyw,
- LB Profile w Chrzanowie,
- Hydro Aluminium w Chrzanowie,
- Ocynkownia Śląsk w Chrzanowie,
- Zakłady Chemiczne „Alwernia” S.A.,
- „Magbud” w Chrzanowie,
- ZG „Trzebionka” prowadzące podziemną eksploatację złóż rud cynkowo-ołowiowych i ich wzbogacanie, w wyniku czego powstają koncentraty cynku, ołowiu oraz kruszywa mineralne.

2.4.2. Zaplecze biznesowe

Powiat chrzanowski dysponuje dość dobrym zapleczem biznesowym dającym szansę na pozyskanie finansowania przedsięwzięć i działalności gospodarczej przez przedsiębiorców. W gminach Trzebinia, Chrzanów, Babice i Libiąż funkcjonują oddziały banków polskich i z kapitałem zagranicznym, które świadczą szeroki zakres usług dla małych i średnich przedsiębiorstw i klientów indywidualnych. Są to między innymi: Bank Przemysłowo - Handlowy S.A., Deutsche Bank 24 S.A., PKO Bank Polski S.A., PeKaO S.A., ING Bank Śląski S.A. i Bank Spółdzielczy.

W powiecie chrzanowskim działają także jednostki wspierające przedsiębiorczość poprzez udzielanie informacji i konsultacji gospodarczych, organizujące szkolenia i pomoc w pozyskiwaniu finansowania ze środków pomocowych. Są to Stowarzyszenie Kupców Prywatnych, Centrum Wspierania Przedsiębiorczości oraz Cech Rzemiosł Różnych.

CENTRUM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI w Chrzanowie świadczy bezpłatne usługi doradcze i informacyjne w zakresie::

- Podstawowych usług doradczych i informacyjnych, związanych z administracyjno-prawnymi aspektami rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzaniem przedsiębiorstwem (porady z dziedziny prawa, marketingu, finansów, podatków i inne);
- Informacji na temat dostępnej na rynku ofercie finansowania działalności małych i średnich przedsiębiorstw, w tym oferty banków skierowanych do sektora MSP pomocy finansowej pochodzącej z funduszy publicznych oraz innych instytucji finansowych (m.in. funduszy poręczeniowych, pożyczkowych, kapitałowych, itp.);

- Informacji na temat środków pomocowych dostępnych w ramach realizacji polityki Rządu wobec sektora MSP oraz na temat innych instrumentów wsparcia dla tego sektora;
- Informacji na temat ofert współpracy (doradztwo prawne, technologiczne i ekonomiczne związane z podejmowaniem współpracy kooperacyjnej). CWP świadczy bezpłatne usługi szkoleniowe, które realizowane są w formie jednodniowych seminariów lub kilkudniowych kursów związanych z różnymi aspektami zakładania i prowadzenia przedsiębiorstwa.

CECH RZEMIOSŁ RÓŻNYCH, który za zadanie stawia sobie ochronę praw i interesów zrzeszonych członków wobec organów władzy i administracji rządowej oraz organów jednostek samorządu terytorialnego, udzielanie członkom pomocy przy wykonywaniu działalności gospodarczej w drodze organizowania porad i informacji oraz prowadzenie i nadzór nad przebiegiem szkolenia zawodowego uczniów młodocianych. Przy Cechu działa także Punkt Konsultacyjno Doradczy świadczący bezpłatne usługi doradcze i informacyjne na temat:

- administracyjno – prawnych aspektów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (porady z dziedziny prawa, finansów, podatków, ubezpieczeń społecznych ZUS);
- dostępnej na rynku ofercie finansowania zewnętrznego (oferty banków skierowanej do małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), warunki udzielania kredytów, itp.);
- projektów pomocowych dla MSP realizowanych ze środków Rządu polskiego oraz programu Phare (korzystanie z instrumentów wsparcia dla MSP dostępnych w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – PARP oraz Regionalnej Instytucji Finansującej – RIF).

2.4.3. Opinie środowiska biznesu

Stworzenie godziwej diagnozy stanu społeczno-ekonomicznego powiatu oraz w konsekwencji projekcji kierunków rozwoju, które odpowiadałyby rzeczywistym potrzebom powiatu wymaga uwzględnienia opinii i sugestii przedstawicieli lokalnie operujących przedsiębiorstw. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu tworzą jeden z najważniejszych filarów sfery gospodarczej ale także społecznej powiatu, ponieważ: (1) dają zatrudnienie dla większości mieszkańców; (2) stanowią o dochodach własnych społeczności lokalnej oraz samorządów. Aktywnie operujący przedsiębiorcy determinują rozwój całego powiatu, dlatego też wyrażona przez nich ocena powiatu jest niezbędnym elementem analizy.

Wychodząc z tego założenia, autorzy przeprowadzili badanie ankietowe wśród przedstawicieli lokalnego biznesu. Badania były przeprowadzone w dwojaki sposób:

- poprzez lokalnie działające centra wspierania biznesu, które zajęły się dystrybucją oraz przesłaniem wypełnionych kwestionariuszy,
- telefoniczne.

Przedsiębiorcom zadano sześć pytań, mających pomóc w ocenie sytuacji w powiecie. Otrzymano 58 wypełnionych ankiet, które poddano szczegółowej analizie. Na tej podstawie wyciągnięto wnioski odnośnie możliwości rozwoju przedsiębiorczości na terenie powiatu.

Pierwsze, ogólne pytanie dotyczyło oceny powiatu chrzanowskiego, jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Wyniki badania prezentuje rysunek nr 24.

Rysunek nr 24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, że odpowiedzi respondentów są bardzo zrównoważone. Największy odsetek badanych, bo ponad 51 % jest zdania, że powiat chrzanowski to takie samo miejsce jak każde inne w Polsce. Co ciekawe, odsetek osób uważających, że powiat jest dość dobrym miejscem jest taki sam co, że jest raczej złym. Ocena średnia pozwala wnioskować o dość umiarkowanych nastrojach wśród przedsiębiorców. Należy zaznaczyć, że oceny skrajnie negatywne i pozytywne wyrażane były niezmiernie rzadko, co zaowocowało zerowym odsetkiem osób, które mają takie zadania o powiecie.

Rozwinięciem pytania nr 1, które pozwoliło bardzo ogólnie ocenić powiat chrzanowski jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej, było pytanie nr 2, w którym zadaniem ankietowanych było wskazanie głównych plusów oraz minusów powiatu. Analiza odpowiedzi udzielonych na to pytanie, pozwoliła bardziej szczegółowo zbadać obraz powiatu, jak również ocenić go bardziej subiektywnie. Należy pamiętać, że nastroje wśród przedsiębiorców determinowane są w dużej części przez aktualną koniunkturę gospodarczą i ich negatywna ocena wcale nie musi się przekładać na złą ocenę wszystkich warunków prowadzenia działalności. Duża część aspektów została oceniona pozytywnie. Statystykę udzielonych odpowiedzi przedstawia rysunek nr 25.

Rysunek nr 25

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

Najczęściej wymieniane główne plusy powiatu to:

- powiązania komunikacyjne,
- dostęp do energii,
- położenie geograficzne,
- dostęp do gazu,
- infrastruktura komunalna,

Ponad połowa badanych jako plus powiatu wymieniła powiązania komunikacyjne. Potwierdza to tezę o dobrej łączności powiatu z dwoma dużymi ośrodkami jakimi są Kraków i Katowice. Fakt ten należy ocenić bardzo pozytywnie ponieważ ewentualna poprawa tej sfery działalności łączyłaby się z bardzo dużymi nakładami inwestycyjnymi.

Zdecydowana większość badanych dobrze ocenia ważne aspekty infrastruktury technicznej takiej jak: dostęp do energii i do gazu. Warto zauważyć, że aspekty te albo nie

zostały w ogóle wymienione jako minus powiatu, jak w przypadku dostępu do energii albo też odsetek ocen negatywnych był bardzo niewielki.

Dobrze oceniane jest również położenie geograficzne. Zapewne chodziło o bliskość atrakcyjnych terenów rekreacyjnych pogranicza Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżyny Śląskiej. Istotna jest również bliskość atrakcyjnych turystycznie miast, takich jak: Kraków, Oświęcimia a także Jurajskiego Parku Krajobrazowego.

Niestety oprócz tych pozytywnie ocenianych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej, częściej wskazywano na negatywnie oceniane czynniki. Główne minusy prowadzenia działalności na terenie powiatu chrzanowskiego to:

- zbyt wysokie stawki opłat za wynajęcie powierzchni,
- wysokość podatków lokalnych,
- relatywnie mała siła nabywcza ludności,
- brak zaplecza finansowego.

Najgorzej ocenianą sferą jest wysokość stawek za wynajem powierzchni użytkowych. Akurat ten czynnik nie zależy od władz powiatowych, gdyż ceny ustalane są przez rynek na podstawie popytu i podaży. Należy zaznaczyć, iż negatywnie oceniana jest również dostępność lokali użytkowych, co może świadczyć o małej ich podaży i w konsekwencji powodować ustalanie wysokich opłat za wynajem.

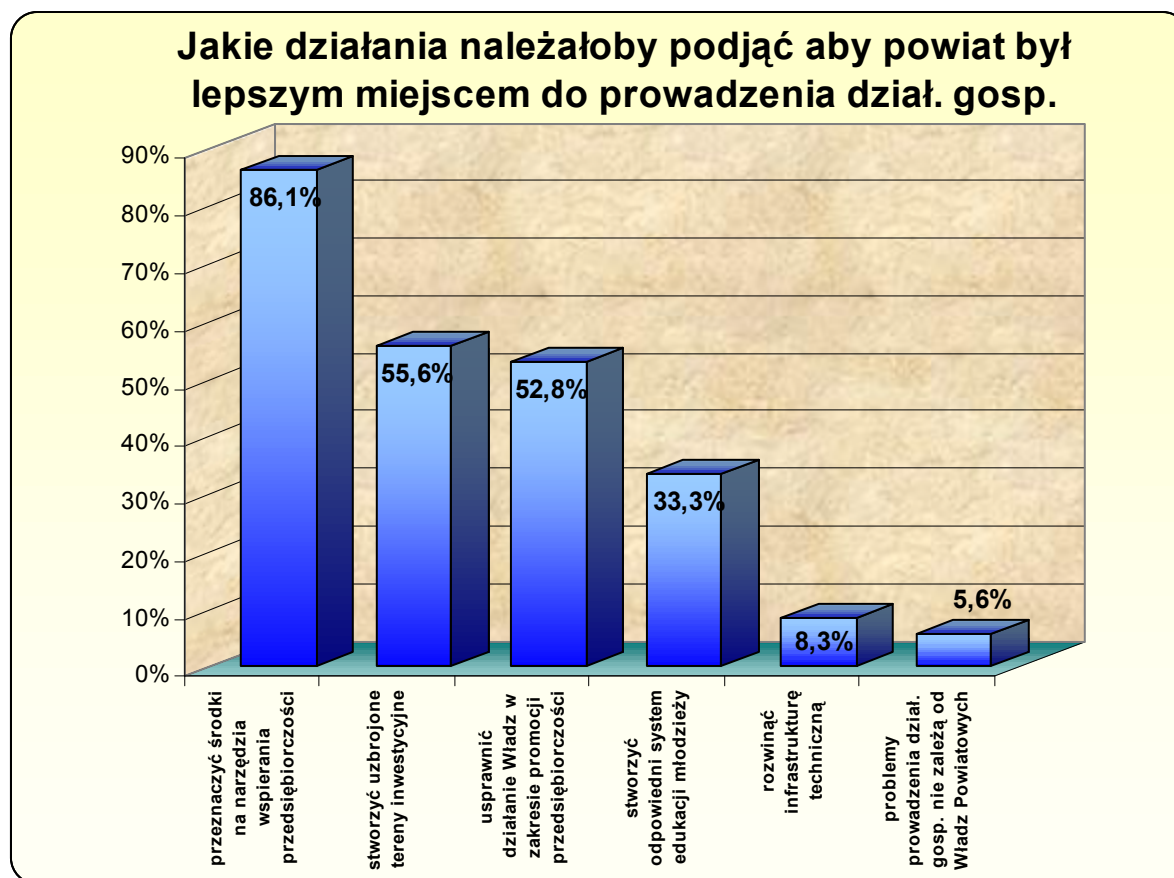
Podobnie jednoznacznie, jak wysokość stawek za wynajem powierzchni użytkowych, została oceniona wysokość podatków lokalnych. Warto też zaznaczyć, że w ankietach często wspomniano o zbyt dużym formalizmie władz lokalnych, co w połączeniu z wysokimi podatkami może stanowić rzeczywistą barierę rozwoju przedsiębiorczości na terenie powiatu. W ankietach często zamieszczone były uwagi na temat braku programu wspierania biznesu przez władze oraz takich ułatwień jak np. ulgi inwestycyjne dla firm, które tworzą miejsca pracy.

Innym źle ocenianym czynnikiem była relatywnie mała siła nabywcza ludności. Jest to związane z ogólną złą sytuacją społeczną ludności oraz ogólną tendencją do oszczędzania.

Źle oceniane jest również zaplecze finansowe powiatu. Jednakże w tym przypadku w odróżnieniu od wcześniej wspomnianych został przez część ankietowanych oceniony pozytywnie. Może to świadczyć o niedostatecznej informacji na temat istniejących centrów wspierania przedsiębiorczości oraz na temat zakresu usług, które one świadczą. W kwestionariuszach przewijają się również uwagi na temat braku wiedzy na temat programów pomocowych oraz wskazania by stworzyć jednolity system informacji na temat dostępnych narzędzi wspierania.

Następnie zapytano przedsiębiorców, jakie działania należy ich zdaniem podjąć, aby uczynić powiat chrzanowski lepszym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej. Wyniki badania prezentuje rysunek nr 26.

Rysunek nr 26

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

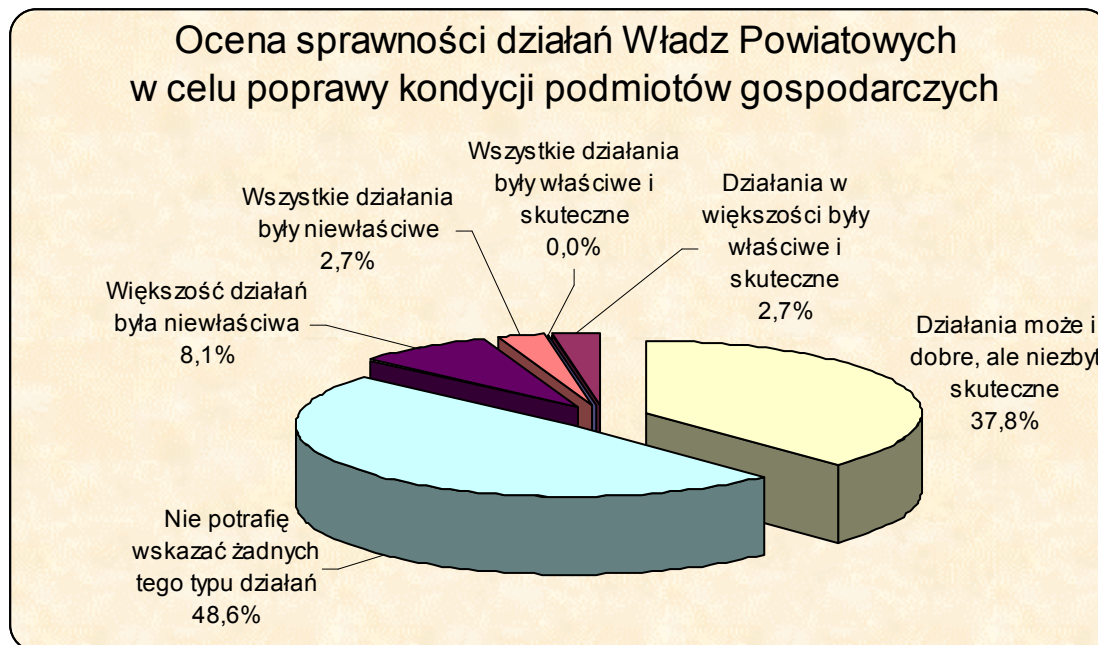
Największa część respondentów jest zdania, iż w pierwszej kolejności należy „przeznaczyć środki z budżetu powiatu na stworzenie narzędzi wspierania przedsiębiorczości (pożyczki, poręczenia itp.)”. Takie wskazania można traktować jako apel skierowany do władz lokalnych, aby pomoc dla lokalnych firm przyjęła możliwie wymierny efekt. Potwierdza to wcześniej przytoczoną opinię, że w powiecie albo brakuje informacji na temat istniejącego systemu wspierania przedsiębiorczości, albo system ten jest niedostatecznie rozwinięty. Należy również rozważyć tworzenie na poziomie powiatu np. funduszu poręczeń kredytowych, czy funduszu pożyczkowego.

Kolejnym wskazaniem ankietowanych była konieczność „stworzenia uzbrojonych terenów inwestycyjnych”. Chodzi tu najprawdopodobniej o wzbudzenie zainteresowania dużych inwestorów z zewnątrz, ponieważ przez lokalnych przedsiębiorców dostępność terenów inwestycyjnych oceniona została raczej pozytywnie.

Przedsiębiorcy są również zdania, że należy „usprawnić działanie władz w zakresie promocji i rozwoju przedsiębiorczości”. W kompetencjach władz lokalnych leżą zatem działania mające na celu promocję i rozwijanie przedsiębiorczości. Należałoby zatem rozważyć tworzenie organów przewidzianych do realizacji tego zadania, np. Powiatowego Inkubatora Przedsiębiorczości. W ankietach znalazły się również uwagi, iż dobrym pomysłem byłoby stworzenie strategii marketingowej powiatu.

Jako ostatnie zadano przedsiębiorcom pytanie dotyczące oceny dotychczasowych działań władz powiatowych nastawionych na poprawę kondycji lokalnych podmiotów gospodarczych. Wyniki badania prezentuje rysunek nr 27.

Rysunek nr 27

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych

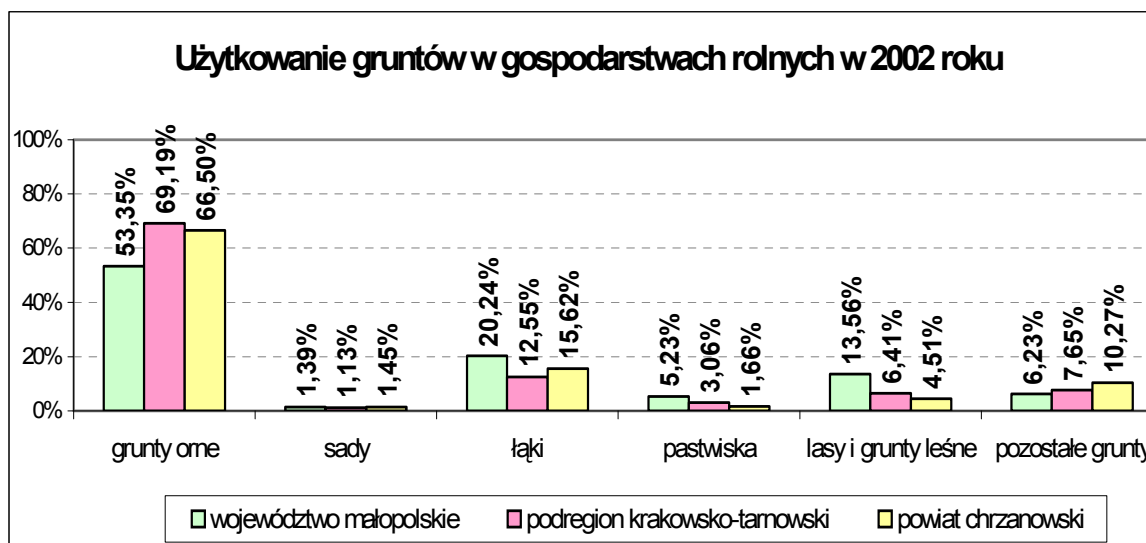
Prawie połowa ankietowanych odpowiedziała, że nie potrafi wskazać żadnych działań władz powiatowych w celu poprawy kondycji podmiotów gospodarczych. Taki wynik niestety negatywnie rzutuje na działalność władz, ponieważ nawet jeśli podjęte działania były sensowne i mogły rzeczywiście poprawić stan przedsiębiorczości w powiecie, to jednak przedsiębiorcy o nich nie wiedzieli. Niestety aż 10 % ankietowanych oceniło podjęte działania jakom, albo w większości, albo w całości niewłaściwe. Pozytywnych ocen było mniej, bo tylko 2,7 %. Można wnioskować, iż przedsiębiorcy nie widzą efektów podejmowanych działań, co powoduje, że albo zakładają, że takich działań w ogóle nie było, albo oceniają je negatywnie. Powinno to być sygnałem dla władz lokalnych o braku przepływu informacji pomiędzy władzami powiatowymi a poszczególnymi przedsiębiorcami. Niezbędne stworzenie kanałów przepływu informacji, a także zacieśnienie współpracy władz z lokalnymi podmiotami gospodarczymi. Należy pracować nad aktywizacją środowisk biznesowych. Dobrym pomysłem jest włączenie ich w plan współpracy gospodarczej. Współpraca taka jest niezbędna, gdyż to właśnie lokalnie operujące firmy dają zatrudnienie dla większości mieszkańców powiatu i stanowią o dochodach danej społeczności.

2.4.4. Rolnictwo

Powiat chrzanowski jest regionem o bogatych tradycjach rolniczych o czym świadczy przeciętny udział użytków rolnych (45,8%) w powierzchni powiatu. Lasy i grunty leśne zajmują 39,7% powierzchni, a pozostałe grunty i nieużytki 14,5%. Odpowiednie dane dla województwa wynoszą: 58,2%, 29,1% i 12,7%.

Strukturę użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych według danych z NSR w powiecie chrzanowskim na tle województwa przedstawia rysunek nr 28.

Rysunek nr 28.

Źródło: PSR 2002 Urząd Statystyczny w Krakowie

Porównanie struktury gruntów gospodarstw rolnych wskazuje na zdecydowanie większy udział gruntów orných w powiecie chrzanowskim w porównaniu ze wskaźnikiem w województwie. W porównaniu z podregionem krakowsko-tarnowskim odsetek ten jest niższy. Należy jednak zaznaczyć, że w powiecie był największy (poza powiatami miejskimi) udział gruntów odługujących w powierzchni gruntów orných. Wynosił on 66,0% w powiecie, 22,0% w podregionie krakowsko-tarnowskim i 26,4% w województwie małopolskim.

Dalsza analiza wskazuje na zdecydowanie mniejszy udział gospodarstw rolnych czerpiących zyski z hodowli lasów oraz posiadania gruntów leśnych. Mimo dość dużego zalesienia, wynoszącego od 31,1 % dla Chrzanowa do 41,6% dla Trzebini, odsetek ten jest niewielki. Spowodowane jest to faktem, iż większość lasów na terenie powiatu chrzanowskiego należy do Lasów Państwowych, a tylko niewielka ich część to lasy chłopskie. Stosunkowo niewielki udział pastwisk w powierzchni powiatu wskazuje na niewielką rolę hodowli w gospodarce rolnej.

Interesujące jest występowanie znacznego odsetka powierzchni w kategorii pozostałe grunty do której należą m.in. tereny budowlane, rekreacyjne, grunty pod drogami i powierzchnię wód śródlądowych oraz nieużytki. Być może ma to związek ze zasiedleniem terenów i gospodarką przestrzenną powiatu.

Jakość terenów rolnych mierzona odsetkiem gleb należących do I, II i III klasy bonitacyjnej jest zbliżona do średniej krajowej i wynosi 21,6 %. Dla porównania w województwie 33 %, a w Polsce 19,6 %.

Na 11 727 ha użytków rolnych funkcjonuje 15 312 gospodarstw rolnych, z których około 60% nie prowadzi działalności rolniczej. Na tle województwa zanotowano wyższy odsetek gospodarstw nie prowadzących działalności rolniczej jedynie w mieście Tarnów

(64,9%), przy średnim wskaźniku dla podregionu krakowsko-tarnowskiego na poziomie 28,2%. Świadczy to o wyjątkowo sypialnianej funkcji tych gospodarstw, jest to związane zapewne z dużym uprzemysłowieniem powiatu. Duża część właścicieli gospodarstw rolnych znajduje zatrudnienie poza rolnictwem, a gospodarstwo prowadzi tylko w celu zaspokojenia własnych potrzeb.

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na wartość produkcji rolnej wytworzonej na terenie powiatu jest struktura gospodarstw rolnych. Podstawowe dane dotyczące wielkości gospodarstw rolnych przedstawiono w tabeli nr 25.

Tabela nr 25.

Wyszczególnienie	Powiat chrzanowski		Podregion krakowsko-tarnowski		Województwo małopolskie	
0-1 ha	11 997	78,35%	89 585	45,11%	156 835	41,97%
1-2 ha	2 378	15,53%	44 047	22,18%	88 397	23,65%
2-3 ha	583	3,81%	22 350	11,25%	48 462	12,97%
3-4 ha	193	1,26%	14 550	7,33%	30 467	8,15%
4-5 ha	58	0,38%	9 225	4,65%	18 250	4,88%
5-7 ha	59	0,39%	9 689	4,88%	17 388	4,65%
7-10 ha	19	0,12%	5 344	2,69%	8 598	2,30%
10-20 ha	9	0,06%	3 143	1,58%	4 426	1,18%
20 ha i więcej	16	0,10%	658	0,33%	903	0,24%
Ogółem	15 312	100%	198 591	100,00%	373 726	100,00%

Źródło: NSR 2002

Powiat chrzanowski charakteryzuje się największym udziałem gospodarstw małych, tj. o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych w ogólnej liczbie gospodarstw był w powiatach (78,4%). Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminach powiatu wynosi około 1 ha. Dla porównania średnia wielkość gospodarstwa rolnego w województwie małopolskim wynosi 2,10 ha, a w Polsce – 5,76 ha. Potwierdza to tezę o jedynie zaopatrzeniowej i sypialnianej funkcji tych większości gospodarstw.

Na wydajność użytkowania gruntów rolnych ma także wpływ stopień rozdrobnienia gospodarstw. Podział 15 312 gospodarstw indywidualnych według wielkości zamieszczono w tabeli nr 26.

Tabela nr 26

Struktura gospodarstw rolnych w powiecie chrzanowskim									
Ogółem	0 - 1	1 - 2	2 - 3	3 - 4	4 - 5	5 - 7	7 - 10	10 - 20	20 ha i więcej
15 312	11 997	2 378	583	193	58	59	19	9	16
100%	78,35%	15,53%	3,81%	1,26%	0,38%	0,39%	0,12%	0,06%	0,10%

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie, dane z 2002 roku.

Można zauważyć zdecydowaną przewagę gospodarstw małohektarowych 1 – 2 ha, stanowiących około 94% ogółu gospodarstw rolnych. Dla wielu mieszkańców praca w rolnictwie ma jedynie charakter dodatkowy, a produkcja ogranicza się głównie do zaspokojenia własnych potrzeb. Często dodatkowymi źródłami utrzymania mieszkańców stają się renty, emerytury, działalność gospodarcza itp.

W strukturze produkcji rozwijanej w powiecie chrzanowskim dominują produkty roślinne, głównie zboże (66,3% zasiewów) i rośliny okopowe tj. ziemniaki (22,3% zasiewów). Produkcja zwierzęca czyli chów bydła i trzody oraz drobiu wykazuje tendencje spadkową, która ma odzwierciedlenie w jednym z najniższych wskaźników udziału w województwie.

2.4.5. Inwestycje

Do najważniejszych inwestycji realizowanych przez powiat chrzanowski w ciągu ostatnich lat można zaliczyć:

Rok 1999

- nawierzchnia asfaltowa
- kanalizacja sanitarna

Rok 2000

- nawierzchnia asfaltowa
- kanalizacja sanitarna i deszczowa

Rok 2001

- nawierzchnia asfaltowa
- kanalizacja sanitarna i ogólnospławna
- budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
- realizacja drugiej magistrali ciepłowniczej

Rok 2002

- budowa dróg
- rozpoczęcie budowy placu targowego przy ul. Szpitalnej
- kontynuacja gazyfikacji os. Trzebińska i Pogorzyc

2.4.6. Wolne tereny pod inwestycje

W tabeli nr 27 przedstawia ofertę inwestycyjną gmin należących do chrzanowskiego.

Tabela nr 27

Miasto/ Gmina	Lokalizacja	Powierz chnia	Numer działki	Przeznaczenie	Własność	Uzbrojenie
Gmina Chrzanów	Chrzanów Ul. Sikorskiego	0,3723 ha	b.d.	Obszar rozwoju funkcji gospodarczych z mieszkaniowymi	b.d.	Dojazd od ul. Trzebińskiej, bliska lokalizacja od węzła autostrady. Uzbrojenie terenu: możliwość podłączenia do sieci elektrycznej, teletechnicznej, wodociągowej i kanalizacyjnej
	Chrzanów Ul. Transportowców	1,0680 ha	b.d.	Dojazd od ul. Szpitalnej. Uzbrojenie terenu: Możliwość podłączenia do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, energetycznej	b.d.	Obszar rozwoju funkcji gospodarczych
	Ul. Łowiecka	0,4829 ha	b.d.	Dojazd od ul. Oświęcimskiej. Uzbrojenie terenu: Możliwość podłączenia do sieci wodociągowej, gazowej, energetycznej	b.d.	Tereny mieszkaniowo – usługowe
	Ul. Polna	8,9625 ha	b.d.	Obszary rozwoju funkcji gospodarczych	b.d.	Bezpośredni dojazd od ul. Śląskiej Uzbrojenie terenu: sieć wodociągowa od strony zach. Wzdłuż ul. Polnej. sieć energetyczna, możliwość podłączenia do sieci gazowej magistrali ciepłowniczej, sieci kanalizacyjnej

	Ul. Dworska Teren byłego pałacu w Kościelcu	Około 2,500 ha – teren wymaga wydzielenia geodezyjnego	b.d.	Znajduje się w strefie „A” ochrony konserwatorskiej czyli bezpośredniej. Ekologiczny system obszarów chronionych: parki, zieleńce, cmentarze, ogrody działkowe, usługi sportu, zadrzewienie adaptacji.	b.d.	Połączenia komunikacyjne z miastem: ul. Szpitalna i ul. 29 listopada. Uzbrojenie terenu: możliwość podłączenia do sieci gazowej, energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej i telekomunikacyjnej
Gmina Babice	Olszyny	0,8740 ha 0,1572 ha	Nr 2091 Nr 2094	Rozwój aktywności gospodarczej pozarolniczej	b.d.	W pobliżu działek znajduje się pełne uzbrojenie, przy drodze wojewódzkiej nr 781.
	Babice	6,5974 ha	Nr 4326/6	Tereny lokalizacji przedsięwzięć publicznych.	b.d.	W pobliżu działek znajduje się pełne uzbrojenie, dostępność z drogi gminnej.
	Olszyny	Ok. 5 ha.	b.d.	Tereny lokalizacji przedsięwzięć publicznych.	b.d.	W pobliżu działek znajduje się pełne uzbrojenie, dostępność z drogi gminnej.
Gmina Trzebinia	Salwator	Ok. 27 ha	b.d.	Teren o pow. 5,2 ha przeznaczony pod realizację obiektów usługowych	b.d.	Teren nieuzbrojony, lokalizacja w pobliżu skrzyżowania autostrady A4 z drogą krajową nr 79.
	Balaton w Trzebini	14,2239 ha	b.d.	Teren przeznaczony pod usługi sportu i rekreacji.		Teren częściowo uzbrojony (kanalizacja, stacja transformatorowa), lokalizacja w centrum.
	Krakowska w Trzebini	23,2346 ha	b.d.	Teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną.		Teren nieuzbrojony, w sąsiedztwie dużego osiedla.
	Ul. św. Stanisława w Trzebini	0,66289 ha	b.d.	Teren przeznaczony pod zabudowę wielorodziną.		Możliwość przyłączenia do sieci (woda, gaz, energia elektr., teletechnika).
	Młoszowa	4,4082 ha	b.d.	Pas o szerokości ok. 70 m od drogi w kierunku południowym przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową.		Nieruchomość położona w terenie uzbrojonym (woda, gaz, en. Elektryczna), lokalizacja przy drodze krajowej nr 79.

Gmina Libiąż	Ul. Chrzanowska w Libiążu; w sąsiedztwie drogi krajowej nr 933.	1,00 ha	b.d.	Realizacja obiektów handlu z towarzyszeniem gastronomii oraz rzemiosła nieuciążliwego produkcyjnego i usługowego.	Właściciel: Skarb Państwa; użytkownik wieczysty: Gmina Libiąż.	W bliskim sąsiedztwie istnieją sieci: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, w sąsiedztwie przebiega bocznicą kolejowa.
	Ulica Wolności w Libiążu; bliskie sąsiedztwo głównej drogi Libiąża.	2,37 ha	b.d.	Tereny przeznaczone pod działalność przemysłową.	Właściciel: Skarb Państwa Użytkownik wieczysty: Gmina Libiąż.	W obrębie terenu i w bliskim sąsiedztwie sieci: wodociągowa, energetyczna, gazowa, telekomunikacyjna; stacja transformatorowa kontenerowa o mocy 160 kVA.
	Przyszłe centrum miasta.	0,77 ha	b.d.	Zabudowa wielorodzinna niska z dopuszczalną zabudową usługową.	Gmina Libiąż	W obrębie terenu i w bliskim sąsiedztwie istnieją sieci: wodociągowa, energetyczna, gazowa, telekomunikacyjna; drogi dojazdowe.
		0,28 ha				
Przyszłe centrum miasta	0,27 ha,	b.d.	Tereny pod zabudowę usługową.	Gmina Libiąż	Sieci: wodociągowa, energetyczna, telekomunikacyjna, istnieje możliwość odprowadzenia ścieków do kanalizacji sanitarnej ogólnomiejskiej	
	0,17 ha.					
Gmina Alwernia	Centrum Alwernii	0,44 ha	Nr 664	Teren przeznaczony pod budowę domu kultury (usługi specjalne).	Gmina Alwernia	Możliwość podłączenia wszystkich mediów.
	Przy drodze wojewódzkiej 780 Kraków-Oświęcim	0,48 ha	Nr 914	Działalność gospodarza i usługowa	Gmina Alwernia	Możliwość podłączenia wszystkich mediów.
		0,35 ha	Nr 919			
		0,13 ha	Nr 920			
	Przy drodze wojewódzkiej 780 Kraków-Oświęcim	6,69 ha	Nr 1535	Usługi handlowe, oświatowe, budownictwo wysokie.	Gmina Alwernia	Możliwość podłączenia wszystkich mediów.
		0,22 ha	Nr 1571			
		0,47 ha	Nr 1569			
		0,12 ha	Nr 1568			
		0,13 ha	Nr 1576			
	0,44 ha	Nr 1563				

Centrum Alwerni	0,38 ha	Nr 1033	Działalność usługowa	Gmina Alwernia	Możliwość podłączenia wszystkich mediów.
Centrum Alwerni	2,25 ha	Nr 1517/3	Tereny zieleni urządzonej	Gmina Alwernia	Możliwość podłączenia wszystkich mediów.
Centrum Alwerni	0,12 ha	Nr 342	Działalność usługowa nieuciążliwa.	Gmina Alwernia	Pełne; budynek po byłej hydroforni
Brodła; przy drodze wojewódzkiej nr 780	0,48 ha	Nr 369/1 i 368	Działalność usługowa nieuciążliwa	Gmina Alwernia KW 41511 i KW 45331	

Źródło: Starostwo Powiatowe i Urzędy Gmin

2.5. Infrastruktura lokalna

2.5.1. Wodociągi, kanalizacja

Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w powiecie na koniec 2001 roku wynosiła 702,1 km, co daje wskaźnik 189,2 km/100 km², przy średniej dla województwa małopolskiego 96,3 km/100 km². Wskaźnik ten klasyfikuje powiat chrzanowski na trzeciej pozycji wśród innych powiatów w województwie.

Na 40,4 tysiąca mieszkań w powiecie, aż 39,3 tysiące korzysta z sieci wodociągowej. Stanowi to ponad 97 %, co jest wynikiem bardzo dobrym.

Długość sieci kanalizacyjnej w powiecie na koniec 2001 roku wynosiła 211,5 km, co daje 57,0 km/100 km², przy średniej dla województwa małopolskiego 31,1 km/100 km². Wskaźnik ten klasyfikuje powiat chrzanowski na pierwszym miejscu wśród innych powiatów w województwie.

W tabeli nr 28 dokonano zestawienia danych dotyczących sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz zużycia wody z wodociągów w poszczególnych gminach należących do powiatu chrzanowskiego (stan na koniec 2001 roku).

Tabela nr 28

Lp.	Wyszczególnienie	Długość sieci wodociągowej w km	Długość sieci kanalizacyjnej w km	Zużycie wody z wodociągów w dam ³
	Gm. Alwernia	148,5	19,8	343,0
	Gm. Babice	68,5	-	197,5
	Gm. Chrzanów	173,9	100,9	1793,1
	Gm. Libiąż	113,1	40,0	706,5
	Gm. Trzebinia	198,1	50,8	1011,3

Źródło: GUS

2.5.2. Energia elektryczna

Zaopatrzenie w energię elektryczną gospodarstw domowych jest powszechne. Energia elektryczna do odbiorców doprowadzana jest w większości poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV promieniowo podłączone do sieci rozdzielczej 15 kV.

Liczba odbiorców energii elektrycznej na koniec 2001 roku na terenie powiatu chrzanowskiego wynosiła 46,5 tys., natomiast roczne zużycie energii wyniosło 96,4 (GWh).

Zużycie energii elektrycznej w powiecie chrzanowskim na 1 odbiorcę w roku 2001 wynosiło 2062 kWh (miasta: Alwernia 2050 kWh, Chrzanów 1768 kWh, Libiąż 2157 kWh, Trzebinia 1858 kWh, wieś razem 2549 kWh), natomiast średnio w województwie 2116 kWh.

2.5.3. Sieć gazowa

Sieć gazowa na 100 km² w powiecie chrzanowskim na koniec 2001 roku wynosiła 202,2 km - dla porównania wskaźnik dla województwa wynosił dużo niższy bo 138,0 km/100 km². Na terenie powiatu z gazu sieciowego korzysta ponad 83 % mieszkań, w tym 87 % procent korzysta z sieci a 13 % używa gazu z butli.

Liczba odbiorców gazu w sieci na koniec 2001 roku na terenie powiatu chrzanowskiego wynosiła 28,6 tys., natomiast roczne zużycie gazu wyniosło 16,4 hm³.

Zużycie gazu w sieci w powiecie chrzanowskim na 1 odbiorcę w roku 2001 wynosiło 566 hm³, natomiast średnia w województwie jest nieco wyższa – 673 hm³.

2.5.4. Łączność

W związku z tym, iż Telekomunikacja Polska S.A. nie udostępnia danych dotyczących liczby abonentów w poszczególnych gminach, nie jest możliwe dokonanie analizy tego zagadnienia. Jedyne dane dotyczące liczby abonentów pochodzą z 1999 roku i wówczas powiat chrzanowski posiadał 159 abonentów na 1000 ludności (20 845 abonentów telefonii stacjonarnej). Wskaźnik ten był niestety niższy niż w całym województwie gdzie wynosił on 213 abonentów na 1000 ludności..

Poza łącznością przewodową teren powiatu objęty jest zasięgiem wszystkich trzech funkcjonujących na polskim rynku operatorów telefonii komórkowej: Polska Telefonii Cyfrowa, Centertel, Polkomtel.

2.5.5. Komunikacja

Sieć drogowa na terenie powiatu znajduje się w gestii 4 zarządców: krajowego, wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, a długość poszczególnych dróg jest następująca:

Drogi gminne – długość około 2000 km,

Drogi powiatowe – 224 km

Drogi wojewódzkie - długość 65,5 km, w tym:

droga nr 780 (Kraków – Alwernia – Chelmek- Mysłówice) - 27,6 km

droga nr 781 (Chrzanów – Babice – Zator – Andrychów – Łękawica) - 16,0 km

droga nr 791 (Wanaty – Zawiercie Ogródzieniec - Olkusz – Trzebinia) - 10,4 km

droga nr 780 (Rzuchów – Wodzisław Śląski – Oświęcim – Chrzanów) - 11,6 km

Drogi krajowe – długość 34,6 km, w tym:

droga nr 4 (Gr. Państwa – Wrocław – Katowice – Chrzanów - Kraków – Tarnów – Rzeszów – Gr. Państwa) –19,1 km

droga nr 79 (Warszawa – Zwoleń – Sandomierz – Kraków – Trzebinia – Chrzanów – Katowice – Bytom) – 15,5 km

Stan techniczny wszystkich dróg jest podobny jak w całej Polsce, czyli nienajlepszy. Systematycznie na wszystkich drogach prowadzone są prace remontowe i modernizacyjne takie jak np.: odnowy nawierzchni dróg, remonty cząstkowe (regulacje poboczy, oznakowanie, wycinka drzew, koszenie poboczy, malowanie pasów).

Powiat posiada również dogodne połączenia kolejowe. Przez teren powiatu przebiega transeuropejska magistrala kolejowa Wschód-Zachód.

2.6. Sfera ekologiczna

Stan środowiska naturalnego w powiecie można uznać za dobry, aczkolwiek są pewne zastrzeżenia w poszczególnych komponentach środowiska oraz w niektórych punktach powiatu.

2.6.1. Emisja zanieczyszczeń do wód

Największe zaniedbania dotyczą zanieczyszczenia wód, głównie powierzchniowych, które są podstawowym źródłem wody dla celów bytowych i gospodarczych.

Głównym źródłem zagrożeń jakości wód są ścieki komunalne i przemysłowe (zakłady przemysłowe odprowadzające ścieki do wód za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych)– 25,5 hm³ w 2001 roku, co plasuje powiat na trzecim miejscu w województwie po powiecie krakowskim i olkuskim. Na tle województwa sytuacja w powiecie wygląda dość kiepsko – w powiecie 64,3 dam³ ścieków na 1 km² wymaga oczyszczania, podczas gdy średnia wojewódzka wynosi tylko 21,5. Oczyszczalnie ścieków obsługują 34,6% ludności powiatu (średnia wojewódzka – 47,8%).

Jakość wody w rzekach pozostaje od wielu lat zła. Wpływ na stan zanieczyszczenia wód potoku Chechło mają: Zakłady Górniczo-Hutnicze „Trzebionka” S.A. w Trzebnini (wody podziemne z odwodnienia kopalni i ścieki) oraz ścieki komunalne z Chrzanowa. Obciążenie zlewni rzeki Chechło ściekami komunalnymi wyniosło w 2001 roku 8,2 hm³/rok, zaś ściekami przemysłowymi 7,6 hm³/rok. W podobnym stanie jest potok Regulka będący odbiornikiem ścieków przemysłowych (związków chromu) ze składowiska Zakładów

Chemicznych Alwernia S.A. oraz ścieków komunalnych z miasta. Stan czystości obu potoków w 2001 roku według wskaźników fizykochemicznych nie odpowiadał normatywom (o czym zdecydowało fizykochemiczne i bakteriologiczne zanieczyszczenie).

2.6.2. Emisja zanieczyszczeń do atmosfery

Na jakość powietrza w powiecie mają istotny wpływ emisje pochodzące z sektora energetyki 79%, następnie emisje przemysłowe 14% i komunalne 7%. W 2001 roku udział emisji zanieczyszczeń pyłowych z powiatu stanowił 10% całkowitej emisji z województwa, a emisji gazów (bez CO₂) – 15% w skali województwa. Emisja pyłów z zakładów klasyfikuje go na 3 miejscu w skali wojewódzkiej, natomiast sumaryczna emisja gazów plasuje powiat na 2 miejscu, co świadczy o pozycji powiatu chrzanowskiego w czołówce powiatów emitujących najwięcej zanieczyszczeń do atmosfery. Jednocześnie w urządzeniach oczyszczających zatrzymywane były znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowych – 99,4% (średnia wojewódzka 98,5%) i gazowych 50,5% (średnia wojewódzka 37,8%).

W strukturze emisji zanieczyszczeń do powietrza w powiecie chrzanowskim zdecydowanie przeważa emisja gazu (2861391 ton/rok), zwłaszcza dwutlenku węgla (2841262 ton/rok) nad emisją pyłu (1469 ton/rok). Roczna emisja pyłowych zanieczyszczeń powietrza wynosiła 4,1 ton na 1 km² (średnia wojewódzka 1,0), a gazowych 7721,2 ton (średnia wojewódzka 837,9).

Wielkość podstawowych zanieczyszczeń powietrza wykazuje wyraźną zmienność sezonową. W okresie zimowym znacznie rosną stężenia dwutlenku siarki, związków azoty i pyłu zawieszonego. Związane jest to ze zwiększoną emisją z procesów spalania paliw w sezonie grzewczym, będące głównym źródłem tych zanieczyszczeń.

Zakłady emitujące najwięcej zanieczyszczeń w powiecie chrzanowskim to: Południowy koncern energetyczny S.A. Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini, Rafineria „Trzebinia” S.A. w Trzebini oraz zakłady Górnictwo-Hutnicze S.A. w Alwerni. Jeszcze do niedawna wszystkie z nich znajdowały się na liście zakładów najbardziej uciążliwych w skali kraju, ale z końcem kwietnia w Elektrowni Siersza w Trzebini oficjalnie zakończono program modernizacyjny i w wyniku działań proekologicznych prowadzonych od początku lat dziewięćdziesiątych została ona skreślona z "Listy 80". Elektrownia Siersza w Trzebini jako pierwsza z polskich elektrowni otrzymała w grudniu 2000 roku Certyfikat Systemu Zarządzania Środowiskowego wg normy ISO 14001 w zakresie produkcji energii elektrycznej i ciepłej.

2.6.3. Gospodarka odpadami

Według danych statystycznych GUS za rok 2000 województwo małopolskie plasuje się:

. **na trzecim miejscu** w Polsce (po śląskim i dolnośląskim) pod względem ilości wytworzonych odpadów, z udziałem 8,0% ogółem wytworzonej ilości odpadów,

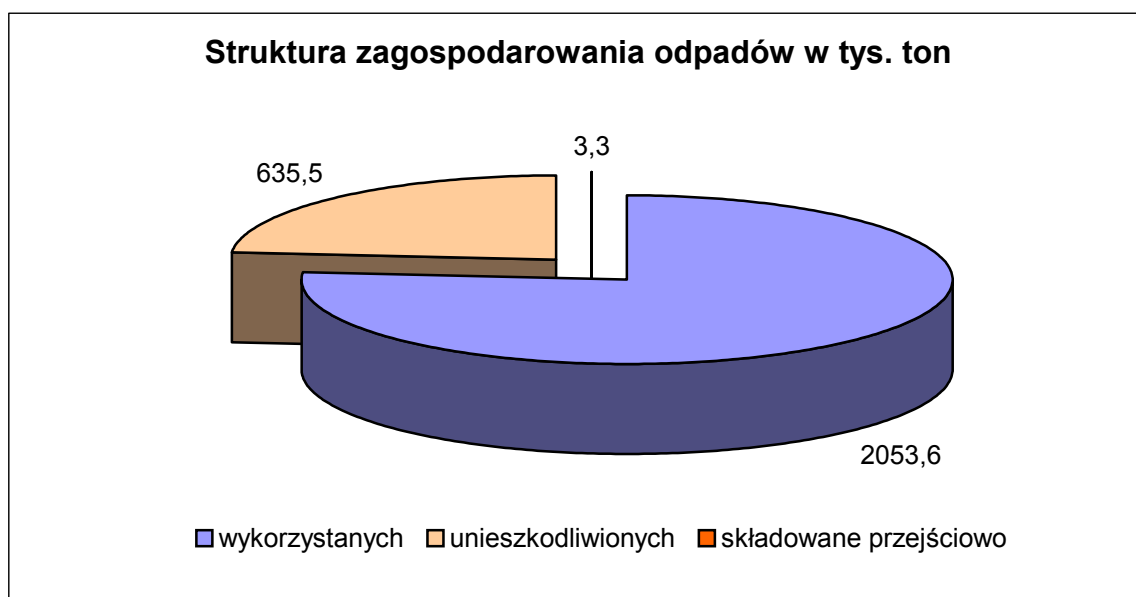
. **na pierwszym miejscu pod względem ilości wytworzonych odpadów niebezpiecznych,**

które stanowiły 54,4% wszystkich odpadów niebezpiecznych wytworzonych w Polsce.

Jeżeli chodzi tylko o powiat chrzanowski, to na jego obszarze w 2001 roku wytworzono ogółem 2692,4 tys. ton, w tym wykorzystano 2053,6 tys. ton, unieszkodliwiono 635,5 tys. ton, które są składowane na składowiskach własnych i innych, a pozostałe 3,3 tys. ton jest gromadzone przejściowo. Na składowiskach własnych nagromadzono 50 857 tys. ton. Powierzchnia niezrehabilitowana składowania odpadów wynosi 182,5 ha.

Strukturę zagospodarowania odpadów w tysiącach ton przedstawia rysunek nr 29.

Rysunek nr 29

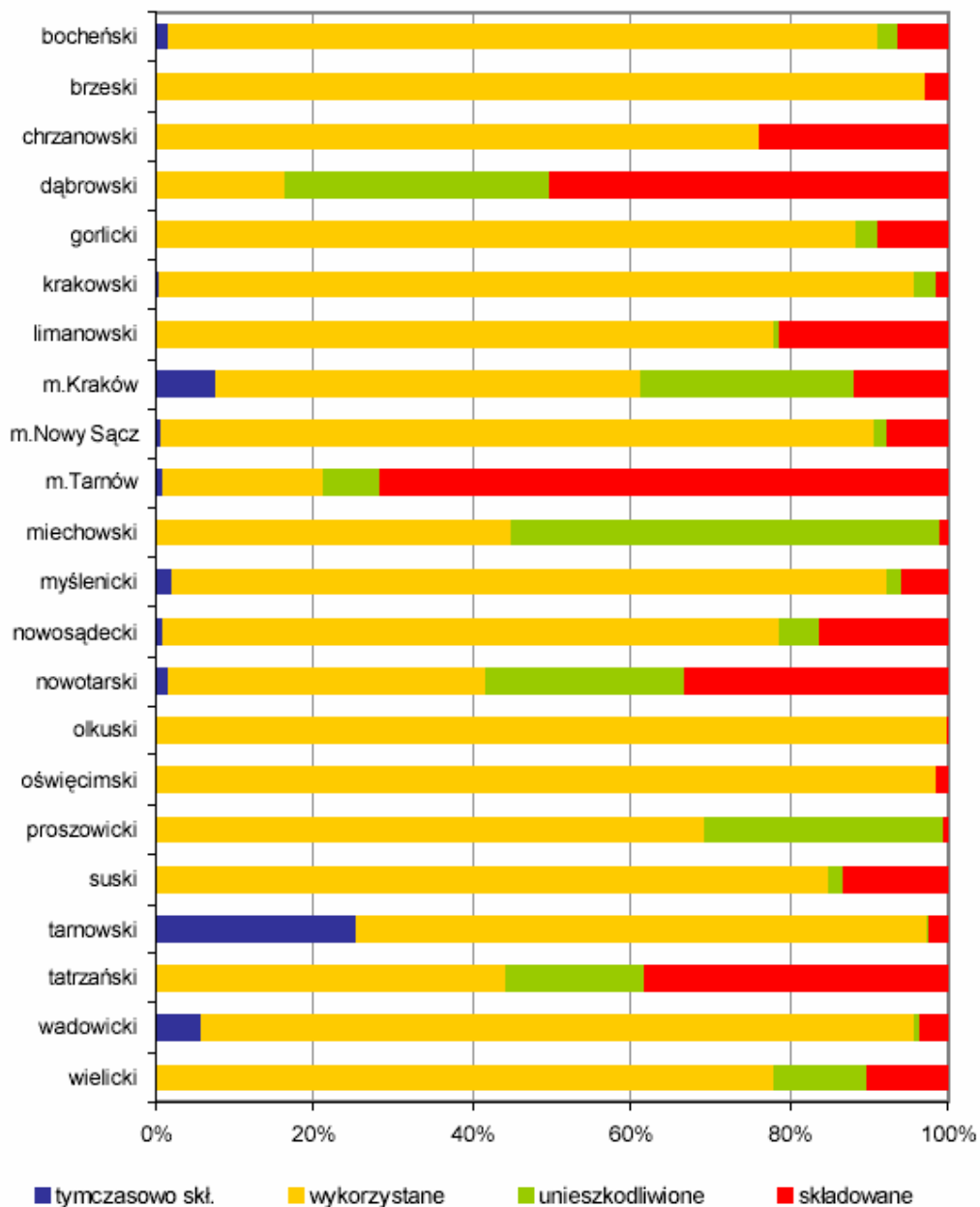

Źródło: GUS w Krakowie

W ciągu roku wywieziono 56,9 dam³ odpadów płynnych, w tym 50,0 dam³ z budynków mieszkalnych, oraz 127,4 dam³ odpadów stałych (93,7 z budynków mieszkalnych).

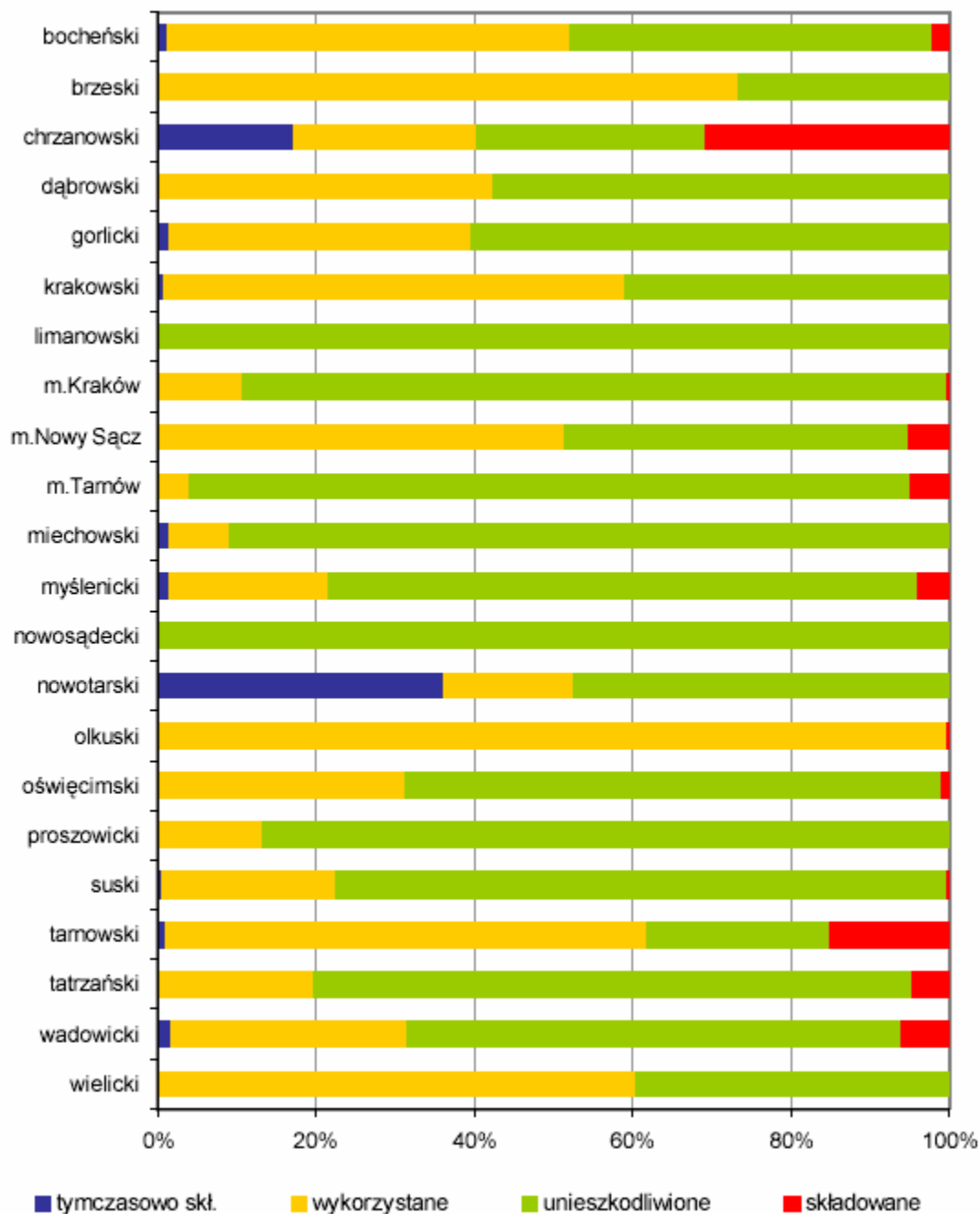
Na tle innych powiatów w województwie małopolskim pod względem udziału poszczególnych rodzaj odpadów i stopnia ich utylizacji powiat chrzanowski prezentuje się w następująco:

Rysunek nr 30 Gospodarka odpadami wytworzonymi ogółem według powiatów

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim 2001

Rysunek nr 31 Gospodarka odpadami niebezpiecznymi według powiatów

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim 2001

Wśród 22 powiatów województwa widoczne jest bardzo duże zróżnicowanie pod względem ilości wytwarzanych odpadów. Jest to ściśle związane z gospodarczym charakterem poszczególnych obszarów oraz lokalizacją największych wytwórców odpadów w województwie.

Podobnie jak w latach poprzednich największe ilości odpadów powstały w powiatach: chrzanowskim, olkuskim, grodzkim krakowskim i oświęcimskim (łącznie 91,3% ogółem wytworzonych odpadów).

Odpady niebezpieczne składują jednostki zlokalizowane w 12 spośród 22 powiatów województwa, przy czym najwyższy odsetek odpadów składowanych stwierdzono w powiecie chrzanowskim, których udział w całkowitej ilości odpadów w województwie osiągnął poziom 30,8%.

W powiecie oświęcimskim w 2001 roku funkcjonowały 2 wysypiska zorganizowane o łącznej powierzchni 6,2 ha, 2 składowiska odpadów komunalnych i 6 składowisk odpadów przemysłowych.

Składowiska odpadów komunalnych zlokalizowane są w następujących miejscach::

Lp.	Nazwa składowiska, lokalizacja	Miasto
1.	Balin–Okradziejówka	Chrzanów
2.	Trzebinia	Trzebinia

Składowiska odpadów przemysłowych zlokalizowane są w następujących miejscach:

Lp.	Nazwa składowiska, lokalizacja	Administrator
1.	Składowisko Przemysłowe w Alwerni, ul. K. Olszewskiego 25	Zakłady Chemiczne ALWERNIA S.A. w Alwerni
2.	Składowisko Skały Płonnej w Libiążu, ul. Krakowska	Kopalnia Węgla Kamiennego JANINA S.A. w Libiążu
3.	Składowisko Odpadów Poflotacyjnych w Trzebini	Zakłady Górnicze TRZEBIONKA S.A. w Trzebini
4.	Składowisko Odpadów Paleniskowych w Trzebini	Południowy Koncern Energetyczny S.A. Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini
5.	Składowisko Zgarów Al. Trzebinia2	Zakłady Metalurgiczne w Trzebini
6.	Hałda Odpadów Poeksploatacyjnych w Płazie, ul. Sobieskiego 43	Zakład Wapienniczy w Płazie

Także składowiska odpadów zajmują górne miejsca w tabeli jeżeli chodzi o udział ilości składowanych na nich odpadów na tle województwa małopolskiego. Na składowisku odpadów poflotacyjnych Trzebinia składowano 51,5% odpadów komunalnych, a na składowisku Zakładów Chemicznych „Alwernia” w Alwerni składowano 32,6% odpadów przemysłowych.

Szczególną uwagę należy zwrócić na fakt, iż na terenie powiatu chrzanowskiego swoją siedzibę zlokalizowały zakłady, które wytwarzają znaczące ilości odpadów. Dla przykładu „Trzebionka” Zakłady Górnicze S.A. w Trzebini wytwarzają 15,8%, natomiast Kopalnia Węgla Kamiennego „Janina” w Libiążu – NSW S.A. 9,3% odpadów ogółem w województwie małopolskim.

Głównymi źródłami odpadów są: hutnictwo, przemysł metalurgiczny, przemysł wydobywczy, energetyka, przemysł chemiczny, sektor komunalny, przemysł spożywczy. Zasadniczy wpływ na obraz postępowania z odpadami w województwie ma sposób postępowania w jednostkach wytwarzających odpady w największych ilościach.

W zakresie postępowania z odpadami powstającymi w wyniku działalności gospodarczej uwagę zwracają dwie tendencje:

- poprawne postępowanie z odpadami niebezpiecznymi tj. w pierwszej kolejności unieszkodliwianie i gospodarcze wykorzystanie (łącznie 99,0% odpadów) prowadzone w głównej mierze w miejscu ich powstawania,
- znaczne ilości odpadów innych niż niebezpieczne, a przede wszystkim odpadów powstających w największych ilościach, tj. odpadów z flotacyjnego wzbogacania rud metali, mieszanek popiołowo-żużlowych z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych, odpadów przerobczych ze wzbogacania węgla oraz osadów ściekowych składowane na składowiskach. Lokowanie tych odpadów na składowiskach, tak przemysłowych jak i komunalnych, powoduje wyczerpywanie pojemności składowisk, a co za tym idzie konieczność zajmowania nowych terenów pod budowę następnych.

W gospodarce odpadami komunalnymi widoczna jest konieczność intensyfikacji działań, celem uświadomienia społecznościom lokalnym potrzeby ochrony środowiska przed odpadami, celowości selektywnej zbiórki odpadów i dążenia do minimalizacji ilości odpadów komunalnych składowanych na składowiskach.

2.6.4. Emisja hałasu do środowiska

Hałasem przyjęto nazywać każdy dźwięk, który w danych warunkach jest określany jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający niezależnie od jego parametrów fizycznych (dźwięk o częstotliwości od 16 Hz do 16000 Hz – art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska). Tak więc stopień uciążliwości hałasu zależy nie tylko do jakości dźwięku, ale również od nastawienia odbiorcy.

Do źródeł emitujących hałas na terenie powiatu chrzanowskiego można zaliczyć: transport drogowy, kolejowy oraz zakłady przemysłowe (zwł. Południowy Koncern Energetyczny S.A. Oddział Elektrownia „Siersza” w Trzebini).

W podsumowaniu należy podkreślić, że mimo wielu uchybień dotyczących stanu środowiska, powiat chrzanowski ma najwyższe w całym województwie nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1 mieszkańca – 578,63 zł (średnia wojewódzka 120,64 zł). Z analizy nakładów inwestycyjnych poszczególnych gmin wynika, że gmina Trzebunia

inwestuje głównie w ochronę powietrza atmosferycznego, a gmina Chrzanów w gospodarkę ściekową i ochronę wód.

3. Finanse powiatu

Analizę finansów powiatu chrzanowskiego rozpoczyna badanie dochodów powiatu. Poniższa tabela przedstawia zestawienie planowanych i rzeczywistych dochodów powiatu, jak również procent wykonania dochodów.

Tabela 00

Lata	2000			2001			2002		
	plan	wykonanie	% wykonania	plan	wykonanie	% wykonania	plan	wykonanie	% wykonania
Dochody razem	61 621 594	61 532 587	99,86%	67 935 569	65 449 197	96,34%	54 148 448	54 025 190	99,77%
Dochody własne	4 051 028	4 051 028	98,15%	4 306 045	4 306 045	93,90%	4 893 401	4 893 401	98,17%
Subwencje ogólne	25 691 437	25 691 437	100,82%	29 241 300	29 241 300	100,00%	27 483 433	27 483 433	100,00%
Dotacje celowe	31 790 122	31 790 122	99,31%	31 901 852	31 901 852	93,53%	21 648 356	21 648 356	99,85%

Źródło: Starostwo powiatowe

Jak widać plan dochodów budżetowych powiatu nie odbiega znacznie od jego rzeczywistego wykonania. Wstępna analiza pozwala stwierdzić, iż ogólne dochody wzrosły w roku 2001 a następnie odnotowały dość wyraźny spadek w roku 2002. Najbardziej istotne zmiany widoczne są w wysokości dotacji celowych. Widoczny jest wzrost wartości subwencji ogólnych.

Dokładną dynamikę zmian poszczególnych pozycji dochodów powiatu chrzanowskiego w postaci indeksów łańcuchowych przedstawia tabela nr 29.

Tabela nr 29

Wskaźnik	2001/2000	2002/2001	2002/2000
Dochody razem	106,37%	82,55%	87,80%
Dochody własne	106,30%	113,64%	120,79%
Subwencje ogólne	113,82%	93,99%	106,98%
Dotacje celowe	100,35%	67,86%	68,10%

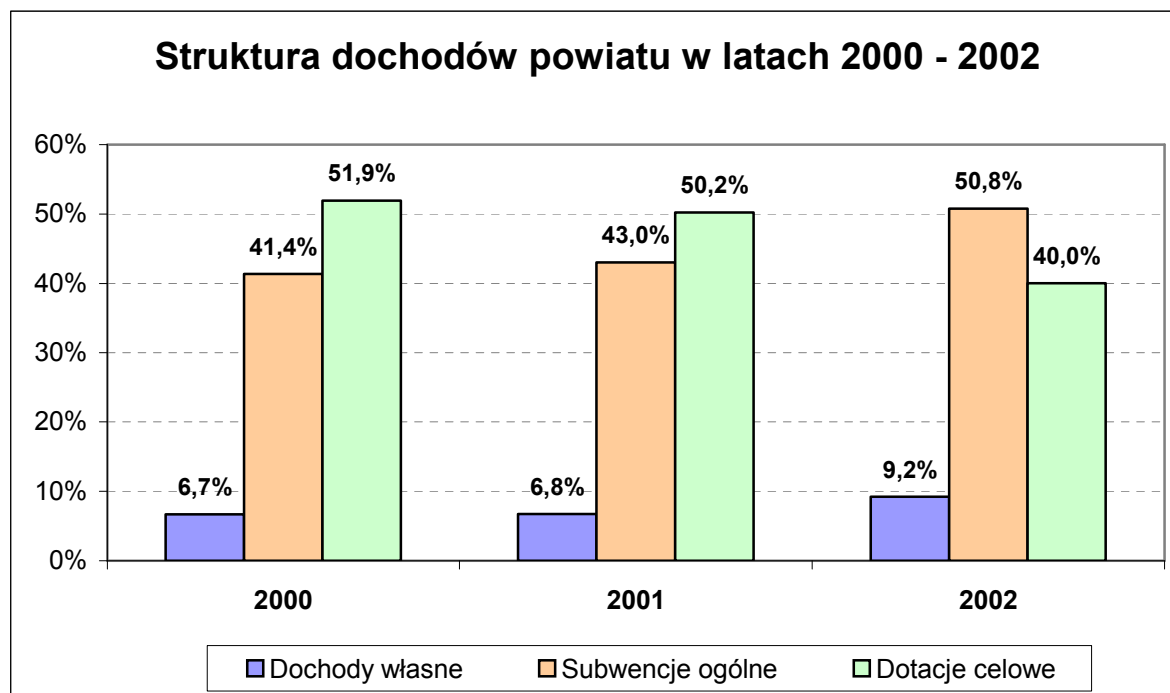
Źródło: Starostwo powiatowe

Analiza powyższego zestawienia pozwala zauważyć wyraźny spadek dochodów w roku 2002. Po wzroście w roku 2001 o nieco ponad 6 % w stosunku do roku 2000, całkowite dochody powiatu spadły o ponad 17 % w stosunku do roku 2001 oraz o ponad 12 % w stosunku do roku 2000. Na tak wyraźny spadek wpływ miało znaczne obniżenie się wartości dotacji celowych. W przeciągu trzech lat wartość ta spadła o prawie 40 %.

Sytuację poprawia fakt, iż konsekwentnie wzrastają dochody własne budżetu, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Pozycja ta wrosła w przeciągu 3 lat o ponad 20%.

W celu zobrazowania struktury budżetu dokonano analizy pionowej, która pokazuje procentowy udział poszczególnych składników w całości dochodów. Wynik analizy struktury dochodów prezentuje rysunek nr 30.

Rysunek nr 32

Źródło: Starostwo powiatowe

Widoczny jest dość istotny spadek udziału dotacji celowych na zadania własne i zlecone w ciągu ostatnich trzech lat w dochodach powiatu chrzanowskiego. Udział ten w całym okresie analizy spadł o niemalże 12 punktów procentowych. Spadek ten jest rekompensowany wzrostem udziału subwencji oraz dochodów własnych w dochodach powiatu. W analizowanym okresie udział subwencji ogólnych wzrósł o prawie 10 punktów procentowych. Niestety, wbrew pozorom, nie należy ocenić tego faktu pozytywnie. Wzrost udziału subwencji w budżecie jest zjawiskiem niekorzystnym ze względu na ograniczenia dotyczące możliwości podejmowania decyzji o działaniach inwestycyjnych. Sposób wykorzystania tych środków jest szczegółowo regulowany określonymi ustawami. Znacznie mniejszy jest wzrost udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Wskaźnik ten wzrósł o 2,5 punktu procentowego. Niestety dochody własne powiatu to wciąż odsetek mniejszy niż 10 % ogólnych dochodów.

Aby poprawnie zdiagnozować politykę finansową powiatu chrzanowskiego konieczna jest dogłębna analiza wydatków powiatu. Poniższe zestawienie przedstawia dokładny podział wydatków planowanych jak i rzeczywistych w latach 2000 – 2002.

Tabela nr 30

<i>Lata</i>	<i>2000</i>		<i>2001</i>		<i>2002</i>	
	<i>plan</i>	<i>wykonanie</i>	<i>plan</i>	<i>wykonanie</i>	<i>plan</i>	<i>wykonanie</i>
Budownictwo	240 000	239 000	0	0	0	0
Rolnictwo i łowiectwo, rybołówstwo i rybactwo	210 500	210 432	208 737	207 778	239 378	239 458
Leśnictwo	36 230	36 230	28771	26844	41 780	41 771
Transport i łączność	2 158 198	2 158 198	2 531 045	2 530 154	2 654 656	2 638 587
Gospodarka mieszkaniowa	120 686	116 792	230 794	210 726	276 587	276 583
Działalność usługowa	37 000	36 669	250 029	249 986	174 667	174 667
Administracja	6 080 192	5 970 817	6 142 205	6 021 809	6 545 385	6 455 477
Urzędy naczelných organów władzy	0	0	0	0	39 240	38 683
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona	11 304 774	11 132 472	13 124 019	13 027 479	13 186 799	13 186 194
Różne rozliczenia	242 871	0	1 871	0	1 966	0
Oświata i wychowanie	22 001 209	21 984 606	21 146 727	21 127 009	20 240 254	20 226 783
Ochrona zdrowia	14 970 368	14 951 028	15 919 081	13 965 189	2 569 491	2 562 157
Opieka społeczna	4 433 859	4 102 387	5 209 208	4 890 725	5 233 441	5 228 757
Edukacyjna opieka wychowawcza	0	0	3 428 182	3 428 169	3 304 304	3 286 402
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0	0	3 200	3 200	0	0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	165 987	165 738	170 000	169 813	160 200	160 143
Kultura fizyczna i sport	34 000	33 998	53 700	53 687	49 300	49 220
Razem	62 035 874	61 138 367	68 447 569	65 912 568	54 717 448	54 564 882

Źródło: Starostwo powiatowe

Wstępna analiza powyższego zestawienia pozwala stwierdzić, iż rzeczywiste wydatki nie odbiegają znacznie od planowanych, co istotne w analizowanym okresie nigdy nie przekroczyły wartości planowanych, co należy ocenić pozytywnie. W roku 2002 widoczny jest spadek wydatków ogółem w stosunku do lat ubiegłych. Wstępna analiza nasuwa wniosek daje się zauważyć fakt, iż do najważniejszych należą wydatki na oświatę i wychowanie, bezpieczeństwo publiczne i ochronę oraz na ochronę zdrowia. Dokładniejsze wnioski pozwoli wyciągnąć analiza pozioma i pionowa wydatków powiatu.

Analiza pozioma ukazuje dynamikę zmian poszczególnych pozycji w wydatkach powiatu na przestrzeni całego analizowanego okresu. Zmiany przedstawiają indeksy łańcuchowe, jak również wskaźnik zmian roku 2002/2000. Tempo zmian przedstawia tabela nr 32.

Tabela nr 32

Lata	Dynamika wydatków rzeczywistych		
	2001/2000	2002/2001	2002/2000
Budownictwo	0,00%	-	-
Rolnictwo i łowiectwo, rybołówstwo i rybactwo	98,74%	115,25%	113,79%
Leśnictwo	74,09%	155,61%	115,29%
Transport i łączność	117,23%	104,29%	122,26%
Gospodarka mieszkaniowa	180,43%	131,25%	236,82%
Działalność usługowa	681,74%	69,87%	476,33%
Administracja	100,85%	107,20%	108,12%
Urzędy naczelných organów władzy państwowej	-	-	-
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona	117,02%	101,22%	118,45%
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	96,10%	95,74%	92,00%
Ochrona zdrowia	93,41%	18,35%	17,14%
Opieka społeczna	119,22%	106,91%	127,46%
Edukacyjna opieka wychowawcza	-	95,86%	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	-	-	-
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	102,46%	94,31%	96,62%
Kultura fizyczna i sport	157,91%	91,68%	144,77%
Wydatki ogółem	107,81%	82,78%	89,25%

Źródło: Starostwo powiatowe

Wydatki w analizowanym okresie najpierw wzrosły o ponad 7 % w roku 2001 w stosunku do roku 2000, aby potem spaść o prawie 20 %. Ogólnie w całym analizowanym okresie wydatki ogółem obniżyły się o 10 %. Dynamicznie wzrastają wydatki na gospodarkę mieszkaniową. W roku 2001 wzrosły one o 80% w stosunku do roku wcześniejszego, a w roku 2002 o ponad 30 %. Łącznie na przestrzeni 2000 – 2002 roku wydatki te wzrosły niemalże 2,5 krotnie. Jednakże z powodu niewielkiej kwoty wydatkowanej na gospodarkę mieszkaniową, nawet tak znaczny wzrost nie obciąża budżetu powiatu. Podobnie jest z wydatkami na kulturę fizyczną i sport. Mimo prawie 50 % wzrostu w roku 2002 w stosunku

do roku 2000, kwotowo wzrost ten był niewielki. Analogicznie można wytłumaczyć małą istotność wzrostu wydatków związanych z działalnością usługową powiatu chrzanowskiego.

Widoczny jest wzrost nakładów na opiekę społeczną. W analizowanym okresie wydatki te wzrosły o prawie 30%. Konsekwentnie spadają nakłady związane z oświatą i wychowaniem oraz ochroną zdrowia. Spadek nakładów na oświatę i wychowanie nie przekracza 5 % rocznie, jednak przy kwotowo istotnym udziale tych wydatków w strukturze budżetu, wpływa on na wysokość wydatków ogółem. Bardzo wyraźny jest spadek wydatków na ochronę zdrowia, które w roku 2001 spadły o ponad 80 % w stosunku do roku 2000. Tak drastyczne cięcia związane są jednak ze zmianą kompetencji władz powiatowych w zakresie służby zdrowia.

Różnice w dynamice pozostałych wydatków były albo mało istotne kwotowo lub też nie przekraczały 10%.

Dokładne zrozumienie zmian w wydatkach budżetowych powiatu chrzanowskiego wspomogą analiza pionowa. Szczegółowe zmiany w strukturze wydatków w latach 2000 – 2003 przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 32

Struktura wydatków						
Lata	2000		2001		2002	
	<i>plan</i>	<i>wykonanie</i>	<i>plan</i>	<i>wykonanie</i>	<i>plan</i>	<i>wykonanie</i>
Budownictwo	0,39%	0,39%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Rolnictwo i łowiectwo, rybołówstwo i rybactwo	0,34%	0,34%	0,30%	0,32%	0,44%	0,44%
Leśnictwo	0,06%	0,06%	0,04%	0,04%	0,08%	0,08%
Transport i łączność	3,48%	3,53%	3,70%	3,84%	4,85%	4,84%
Gospodarka mieszkaniowa	0,19%	0,19%	0,34%	0,32%	0,51%	0,51%
Działalność usługowa	0,06%	0,06%	0,37%	0,38%	0,32%	0,32%
Administracja	9,80%	9,77%	8,97%	9,14%	11,96%	11,83%
Urzędy naczelných organów władzy państwowej	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,07%	0,07%
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona	18,22%	18,21%	19,17%	19,76%	24,10%	24,17%
Różne rozliczenia	0,39%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Oświata i wychowanie	35,47%	35,96%	30,89%	32,05%	36,99%	37,07%
Ochrona zdrowia	24,13%	24,45%	23,26%	21,19%	4,70%	4,70%
Opieka społeczna	7,15%	6,71%	7,61%	7,42%	9,56%	9,58%
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,00%	0,00%	5,01%	5,20%	6,04%	6,02%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,27%	0,27%	0,25%	0,26%	0,29%	0,29%

Kultura fizyczna i sport	0,05%	0,06%	0,08%	0,08%	0,09%	0,09%
Razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego

Największy procentowo udział w wydatkach ogółem mają nakłady na oświatę i wychowanie. W analizowanym okresie udział rzeczywistych wydatków waha się w przedziale 32 – 37%. Najniższy odsetek miał miejsce w roku 2001 zaś najwyższy w roku 2002. Następne miejsce w kolejności mają wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochronę. Ich udział w wydatkach całkowitych powiatu stale rośnie. W roku 2002 wyniósł on ponad 24 % i odnotował wzrost w stosunku do roku 2000 o prawie 6 punktów procentowych. Taka zmiana związana jest z równoczesnym wzrostem kwotowym wydatków oraz spadkiem ogólnej sumy wydatków.

Drastycznie zmienia się udział ochrony zdrowia w wydatkach budżetowych. Z prawie 25 % udziału w roku 2000 spada on do poziomu 4,70 %. Związane jest to z wcześniej wspomnianymi zmianami kompetencyjnymi w zakresie służby zdrowia. Tak znaczący spadek udziału z tej grupy wydatków nie wiązał się z odpowiednio wysokim wzrostem jednej z pozycji, lecz rozłożył się mniej więcej proporcjonalnie we wszystkich grupach wydatków. Zauważalnie wzrastają wydatki na administrację, co w połączeniu z spadkiem wydatków ogółem powoduje wzrost udziału tej pozycji w wydatkach powiatu. Wysoki oraz wzrastający w okresie analizy udział należy ocenić negatywnie.

Podsumowując, w 2002 roku około 70% wydatków budżetu jest przeznaczona na oświatę i wychowanie, bezpieczeństwo publiczne oraz ochronę oraz na opiekę społeczną, co pozostawia niepokojąco małą część budżetu na wszystkie inne wydatki.

Inwestycje, dług i wydatki publiczne.

W ocenie finansów samorządu powiatu ważne są dochody oraz sposób ich wydatkowania w porównaniu z innymi powiatami w kraju.

Podstawowym wskaźnikiem kondycji finansowej powiatu są dochody na 1 mieszkańca. Porównanie powiatu chrzanowskiego z innymi powiatami województwa małopolskiego o zbliżonej wielkości i zaludnieniu zostało przedstawione w tabeli nr 33.

Tabela nr 33

Powiat	Liczba mieszkańców (w tys)	Budżet (w tys)	Dochód na mieszkańca (zł)
Wielicki	101,1	30 069,1	297,4
Olkuski	123,5	61 587,0	498,7
Chrzanowski	130,7	65 449,2	500,8
Oświęcimski	154,6	83 206,2	538,2
Wadowicki	155,5	75 475,6	485,4
Tarnowski	182,0	51 389,9	282,4
Nowotarski	180,7	96 871,1	536,1

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Powiaty zostały uszeregowane według liczby mieszkańców. Jak można zauważyć wśród powiatów wybranych do analizy, powiat chrzanowski osiąga dość wysoki dochód na mieszkańca. Na tle kraju, powiatu chrzanowski zajmuje pozycję nieco powyżej średniej, co plasuje go w grupie powiatów średniozamożnych.

Ważnym wskaźnikiem, określającym gospodarność powiatu jest wskaźnik określający udział wydatków administracyjnych w wydatkach ogółem. Informuje on jaką część budżetu powiat wydaje na swoje utrzymanie. W powiecie chrzanowskim wynosi on 11,8 % wydatków ogółem w 2002 roku. Umieszczało to powiat w grupie powiatów mało oszczędnych. Warto zauważyć, iż w poprzednich latach wskaźnik ten nie przekraczał 10%. Wysokie wydatki administracyjne niestety nie są wynikiem nakładów inwestycyjnych w administracji, które nie przekraczają 0,4% wydatków budżetowych w całym okresie analizy.

Najważniejszym długookresowym celem działania samorządu jest poprawienie jakości życia mieszkańców. Służyć mają temu inwestycje samorządowe. Wielkość wydatków inwestycyjnych zależy w dużym stopniu od wielkości dochodów oraz od stopnia oszczędności samorządu w wykonywaniu wydatków bieżących, a zwłaszcza wydatków administracyjnych. Z tego powodu wskaźniki inwestycyjne są powiązane ze wskaźnikami dochodowymi i wskaźnikami oszczędnościowymi.

Analiza wydatków powiatu wskazuje na mało istotną rolę zadań inwestycyjnych w budżecie powiatu. W tabeli nr 34 przedstawiono wydatki inwestycyjne w poszczególnych latach analizy oraz ich udział w całości wydatków budżetowych, jak również poziom deficytu budżetowego oraz jego udział w dochodach ogółem.

Tabela nr 34

Rok	Inwestycje	Udział w wydatkach ogółem	Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca	Deficyt/ Nadwyżka	Wartość deficytu w stosunku do dochodów ogółem	% inwestycji finansowanych deficytem
2000	12 496 823	20,44%	95,47	394 220	-	-
2001	10 957 386	16,62%	83,84	-463 371	0,71%	4,23%
2002	865 154	1,59%	6,70	-540 692	1,00%	62,50%

Źródło: Starostwo Powiatowe

W latach 2000 i 2001 wydatki inwestycyjne w powiecie kształtowały się na średnim poziomie. Drastyczny spadek wydatków w 2002 roku był związany ze zmniejszeniem wydatków inwestycyjnych na administrację oraz zaprzestaniem inwestowania w ochronę zdrowia. Mimo braku wieloletniego planu inwestycyjnego powiat stara się realizować zadania inwestycyjne. W 2002 roku warto docenić wysoką wartość inwestycji w zakresie transportu i bezpieczeństwa publicznego.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem pokazuje jaką część wydatków budżetowych samorząd kieruje na inwestycje. Wskaźnik na poziomie około 1,6 %

umieszcza powiat w grupie powiatów o bardzo niskim udziale inwestycji w wydatkach budżetowych.

Warto zauważyć, że w pierwszym okresie analizy pojawiła się nadwyżka dochodów nad wydatkami, więc wszystkie inwestycje były finansowane z dochodów powiatu. W latach 2001 i 2002 pojawia się deficyt, jednakże nie przekracza on wysokości 1% dochodów ogółem. Fakt ten należy ocenić bardzo pozytywnie, ponieważ świadczy on o przemyślanej i racjonalnej polityce realizowania budżetu. Wraz z pojawieniem się deficytu możliwe staje się policzenie wskaźnika określającego procent inwestycji finansowanych deficytem. Zakłada on, że cały deficyt zostaje przeznaczony na inwestycje, jest to założenie oczywiście czysto hipotetyczne. W roku 2001 wskaźnik ten nieznacznie przekroczył 4 %, co należy ocenić bardzo pozytywnie, ponieważ ponad 95 % inwestycji finansowanych było z dochodów powiatu a tylko nieznaczny ich odsetek z deficytu. Sytuacja ta uległa pogorszeniu w roku 2002, jednakże nie jest to związane ze znacznym wzrostem deficytu ale z olbrzymim spadkiem inwestycji.

Wskaźnik inwestycji na 1 mieszkańca wskazuje na możliwości rozwoju powiatu. Kwota 6,70 zł na mieszkańca plasuje powiat w grupie małych inwestorów.

Podsumowanie

Reasumując analiza budżetu powiatu chrzanowskiego prowadzi do sformułowania kilku podstawowych wniosków:

- Mimo, iż dochody budżetu spadły w roku 2002 w stosunku do 2001 o 17,5 %, to sytuację polepsza fakt, iż systematycznie rosną dochody własne budżety – w przeciągu 3 lat o ponad 20%
- Coraz mniejszy udział w dochodach mają dotacje celowe a wzrasta udział subwencji celowych, co należy ocenić negatywnie.
- Podobnie jak dochody, spadły również wydatki budżetowe – w całym okresie analizy o 10%, najbardziej zmalały nakłady na służbę zdrowia, co wiąże się ze zmianami kompetencji władz powiatu w tym zakresie.
- Około 70% wydatków przeznacza się na oświatę i wychowanie, bezpieczeństwo publiczne oraz ochronę oraz na opiekę społeczną.
- Powiat chrzanowski należy do powiatów średniozamożnych, ponieważ osiąga dość wysoki dochód na mieszkańca, niestety pozytywną ocenę psuje dość wysoki odsetek wydatków administracyjnych w wydatkach ogółem.
- Niepokojącym może być drastyczny spadek inwestycji w roku 2002. Sugeruje się utworzenie długoletniego planu inwestycyjnego.
- Należy pozytywnie ocenić politykę finansową powiatu, ze względu na gospodarność, wyrażoną niskim deficytem budżetowym.

4. Identyfikacja podstawowych problemów rozwoju

4.1. Uwarunkowania szczególne

W niniejszym rozdziale zebrano główne problemy rozwojowe powiatu chrzanowskiego. Skoncentrowano się na sferach, które są charakterystyczne i wyróżniają powiat chrzanowski na tle regionu.

1. Powiat chrzanowski to wysoko uprzemysłowiony, zwarty region, którego atutem jest dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna bezpośrednio połączona z autostradą A-4 oraz infrastruktura komunalna.

2. W najbliższym trzydziestoleciu przewidywany jest najpierw nieznaczny wzrost a następnie spadek liczby mieszkańców powiatu. Będzie on szedł w parze z korzystną z punktu widzenia powiatu zmianą struktury wiekowej ludności to znacząco spadającą liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym i stale rosnącą liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym.

3. Bardzo znaczące zmiany nastąpią w grupach wiekowych objętych kolejnymi szczeblami edukacji. We wszystkich szkołach zmniejszy się dramatycznie liczba uczniów. Proces ten dotknie zarówno szkoły będące w gestii władz gminnych, jak i powiatowych.

4. Poziom bezrobocie jest wyższe zarówno od średniego w kraju jak i w województwie. Bardzo istotnym i niepokojącym jest fakt, iż mniej niż 20% bezrobotnych posiada prawo do zasiłku.

5. Niepokojącym jest fakt, iż wśród bezrobotnych grupą dominującą są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym bądź niższym (łącznie aż ponad 60 %). Często kwalifikacje bezrobotnych nie odpowiadają wymaganiom aktualnie operujących przedsiębiorców, dlatego aktywizacja tej grupy bezrobotnych może być kluczowym i najbardziej skomplikowanym problemem w walce z bezrobociem

6. Sytuację bezrobotnych pogarsza fakt, iż ponad 44 % bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad 12 miesięcy, z czego ponad 23 % powyżej 24 miesięcy. Sytuacja taka jest bardzo niekorzystna dla powiatu, ponieważ im okres pozostawania bez pracy jest dłuższy tym prawdopodobieństwo ponownego zatrudnienia jest mniejsze.

7. Należy zwrócić uwagę na fakt niepełnego dostosowania systemu edukacyjnego powiatu do zapotrzebowania lokalnego rynku pracy. Wskazane jest dokonanie niewielkich zmian w bieżącym profilu nauczania oraz opracowanie programu dostosowywania kształconych zawodów do przyszłego zapotrzebowania.

8. Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców powiatu wskazują na raczej negatywne nastroje. Oprócz ogólnokrajowych niepokojów związanych z niemożliwością znalezienia zatrudnienia, perspektywy lokalnego rolnictwa, ludność bardzo źle ocenia takie sfery życia leżące w gestii władz lokalnych jak: stan dróg oraz jakość usług świadczonych przez lokalne ośrodki opieki społecznej.

9. Analiza ankiet wykazała, że do najsłabszych stron powiatu chrzanowskiego należą: brak inwestycji gospodarczych, brak jasnego planu działania oraz dobrych władz. Ocena taka może wskazywać na nieprawidłowy przepływ informacji dotyczących podejmowanych działań pomiędzy lokalnymi władzami a społecznością powiatu.

10. Na terenie powiatu największy odsetek przedsiębiorstw to firmy z sektora handlowego i napraw. Mimo, iż wykazują one dość dużą elastyczność oraz charakteryzują się niskimi nakładami na początku działalności, to jednak są bardzo wrażliwe na wahania koniunkturalne, co może w konsekwencji prowadzić do ich zamykania i wzrostu bezrobocia.

11. Opinie przedstawicieli lokalnego biznesu są raczej umiarkowane. Ponad połowa respondentów ocenia powiat chrzanowski na takim samym poziomie jak każde inne miejsce w Polsce. Najlepiej ocenianymi sferami prowadzenia działalności gospodarczej są powiązania komunikacyjne, dostęp do energii, położenie geograficzne oraz dostęp do gazu.

12. Wśród głównych minusów prowadzenia działalności na terenie powiatu chrzanowskiego są wysokie stawki opłat za wynajęcie powierzchni, zbyt wysokie podatki lokalne oraz relatywnie mała siła nabywcza ludności.

13. Brak jest kanału przepływu informacji pomiędzy władzami powiatu a lokalnymi przedsiębiorcami. Powoduje to, że mimo starań władz działania zmierzające w kierunku poprawy warunków działalności podmiotów gospodarczych na terenie powiatu pozostają niezauważane lub zostają ocenione negatywnie.

14. Bardzo negatywnie przedstawia się stan środowiska naturalnego powiatu chrzanowskiego. Największym problemem są wytwarzanie odpadów. Zagrożenie stanowią również przemysłowe oraz zanieczyszczenie wód.

15. Analizując kondycję finansową powiatu stwierdzono, mimo deficytu w przeciągu dwu ostatnich lat, powiat można uznać za gospodarny, ponieważ deficyt nie przekraczał 1% dochodów.

16. Niestety niekorzystnie należy ocenić dość niski poziom inwestycji w powiecie. Sugerowane byłoby utworzenie długoletniego planu inwestycyjnego.

4.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT ma na celu wskazanie silnych i słabych stron powiatu oraz szans i zagrożeń związanych z jego rozwojem. Silne strony powiatu są w chwili obecnej fundamentem rozwoju gospodarczego, a słabe – stanowią hamulce wzrostu, czyli obszary wymagające poprawy. Jednoczesne wskazanie szans ma w założeniu wyznaczyć dostępne kierunki rozwoju powiatu, a zagrożeń – elementy, które mogą stać się źródłem niepowodzeń.

W tabeli poniżej zestawiono silne i słabe strony powiatu oraz szanse i zagrożenia związane z jego rozwojem ustalone wspólnie z Komitetem Rozwoju Lokalnego i poddane weryfikacji przez autorów.

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Położenie geograficzne, korzystna lokalizacja, bliskość Krakowa i Katowic, ➤ Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna, bliskość autostrady, ➤ Istnienie wolnych terenów inwestycyjnych, ➤ Park Przemysłowy, ➤ Dostęp do dobrze wykwalifikowanego, konkurencyjnego cenowo kapitału ludzkiego, ➤ Bliskość rynków zbytu, ➤ Dobre zaplecze edukacyjne, ➤ Istnienie dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej, ➤ Atrakcyjne tereny do działalności rekreacyjno-turystyczno-sportowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozwój instytucji wsparcia MSP – powołanie lokalnego funduszu pożyczkowego i poręczeniowego, ➤ Zmiany w prawodawstwie dotyczącym prowadzenia działalności gospodarczej, ➤ Tereny rolnicze pod uprawy roślin z przeznaczeniem na biopaliwa, ➤ Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej powiatu, ➤ Pojawienie się nowych źródeł finansowania w związku z integracją europejską, ze szczególnym uwzględnieniem funduszy strukturalnych, ➤ Działania zmierzające do zintegrowania przedsiębiorców, ➤ Ożywienie i rozwój działających organizacji i stowarzyszeń obsługujących przedsiębiorców.

Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Słaby przepływ informacji między władzami powiatu a lokalnie operującymi przedsiębiorcami i mieszkańcami, ➤ Wysoka stopa bezrobocia, wysoki odsetek osób dotkniętych bezrobociem chronicznym i długotrwałym, ➤ Słabe poczucie bezpieczeństwa na terenie powiatu, ➤ Brak kanalizacji, ➤ Tereny inwestycyjne – nie uzbrojone i o nieuregulowanym statusie prawnym, ➤ Brak lokalnego kapitału, ➤ Zły stan dróg, ➤ Bardzo zły stan środowiska na terenie powiatu, bardzo zanieczyszczone wody oraz atmosfera, duża ilość składowisk odpadów przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Malejące zainteresowanie terenami rolniczymi, ➤ Zła koniunktura gospodarcza, ➤ Brak spójnych aktów prawnych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej, ➤ Nowe regulacje prawne związane z ochroną środowiska, konieczność dostosowywania istniejących standardów do wymogów unijnych, co wiąże się z koniecznością poniesienia znacznych nakładów, ➤ Nowe regulacje prawne związane z akcesją do UE, ➤ Wymagania programów pomocowych dotyczące finansowego wkładu własnego samorządów, ➤ Zmniejszająca się konkurencyjność firm

	<p>z sektora przemysłowego, co może prowadzić do ich zamykania i w konsekwencji do wyższej stopy bezrobocia,</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Zwiększenie się konkurencyjności rynku w związku z integracją europejską,➤ Po akcesji do UE – konieczność wyłożenia środków na spełnienie standardów unijnych.
--	--

4.3. Analiza Benchmarking'u (Kluczowe Czynniki Sukcesu)

Pozycjonowanie to metoda niezwykle popularna w rozwiniętych krajach zachodnich. Systematycznie również zdobywa uznanie w Polsce. Analiza opiera się na dwóch podstawowych czynnościach: wyznaczaniu tzw. kluczowych czynników sukcesu oraz pozycjonowaniu tych czynników w stosunku do osiągnięć innych, konkurencyjnych powiatów. W efekcie powstaje wykres pozycjonowania pozwalający na określenie pozycji powiatu w odniesieniu do innych porównywalnych powiatów.

Z technicznego punktu widzenia, należy wyróżnić trzy etapy pozycjonowania:

Pierwszym etapem jest wyselekcjonowanie czynników, które sprawiają, iż jakiś powiat, w zakresie danego obszaru problemowego odnosi sukces. Wybór jest dokonywany niezależnie przez wszystkich uczestników badania. Kilka czynników (w naszym przypadku maksymalnie 6), drogą consensusu, zostaje uznanych za Kluczowe Czynniki Sukcesu.

W drugim etapie wyznaczone Kluczowe Czynniki Sukcesu są hierarchizowane od najważniejszego do stosunkowo najmniej ważnego.

Ostatni etap analizy to określenie, jak silne są wyznaczone Kluczowe Czynniki Sukcesu (w badanym powiecie), w stosunku do najlepiej rozwiniętych, porównywalnych powiatów. Pozycjonowanie odbywa się za pomocą porównywania podstawowych charakterystyk.

W trakcie prac zespołu ekspertów wyznaczono **Kluczowe Czynniki Sukcesu**, mające wpływ na rozwój gospodarczy powiatu chrzanowskiego i będące punktem wyjścia przy opracowywaniu "Studium potencjału gospodarczego powiatu". Uznano, iż najbardziej istotne znaczenie mają (w kolejności hierarchicznej):

1. Położenie geograficzne i połączenia komunikacyjne
2. Przychylność i operatywność lokalnych władz
3. Bliskość rynków zbytu i centrów zaopatrzenia
4. Dostępność gruntów inwestycyjnych
5. Dostępność odpowiedniej infrastruktury technicznej

6. Jakość lokalnych kadr.

W następnym etapie dokonano krytycznej oceny pozycji powiatu chrzanowskiego w zakresie wymienionych czynników w porównaniu do innego, podobnego powiatu (konkurencyjnego dla powiatu chrzanowskiego).

Za czynnik mający kluczowe znaczenie dla powiatu chrzanowskiego uznano położenie geograficzne i połączenia komunikacyjne. Bliskość takich ośrodków jak Kraków czy Górny Śląsk niewątpliwie stwarza duże szanse rozwoju dla powiatu. Ważnym elementem jest również bliskość autostrady Katowice-Kraków. Przez położenie geograficzne rozumiano również atrakcyjność walorów przyrodniczych oraz bliskość ciekawych zabytków i ośrodków odwiedzanych przez turystów. Z uwagi na powyższe zalety, autorzy opracowania zdecydowali się na wskazanie zdecydowanej przewagi lokalizacyjnej powiatu (ocena +2).

Jako drugi pod względem istotności czynnik decydujący o sukcesie powiatu uznano przychylność i operatywność lokalnych kadr. Uznano, że władze lokalne odpowiedzialne są w dużym stopniu za stworzenie klimatu przyjaznego inwestorom, jak również lokalnie operującym przedsiębiorcom. Niestety, ocena tego czynnika przez potencjalnego inwestora jest bardzo trudna, ponieważ jest on niekwantyfikowalny. Autorzy opracowania opierali się w większości na doświadczeniach przedsiębiorców z powiatu chrzanowskiego. Pewnym utrudnieniem był fakt, że zdania były podzielone. Z jednej strony wskazywano na brak działań wspierających przedsiębiorczość, a z drugiej na małe zainteresowanie takimi działaniami ze strony samych przedsiębiorców. Negatywnie ocenić można fakt, nienajlepszego przepływu informacji pomiędzy władzami powiatu a przedsiębiorcami oraz częsty brak konsultacji w podejmowanych decyzjach. Bardzo negatywnie oceniono brak współpracy na poszczególnych szczeblach władzy, co niestety często jest sporym utrudnieniem nawet dla operatywnych władz lokalnych. Ogólnie na podstawie nastrojów i wyrażonych opinii, powiat chrzanowski oceniono na poziomie nieco gorszym od innych porównywalnych powiatów (ocena –1).

Trzecim czynnikiem decydującym o rozwoju powiatu oraz o zainteresowaniu nim przez inwestorów jest bliskość rynków zbytu i centrów zaopatrzenia. Ocena tego elementu wypadła na korzyść powiatu. Powiat chrzanowski znajduje się w połowie drogi (30 - 40 km) od dwóch wielkich ośrodków: Krakowa i aglomeracji górnośląskiej. Ośrodki te stanowią bardzo duże rynki zbytu, jednakże konkurencja na tych rynkach jest bardzo ostra i większości są to już rynki nasycone. Pewną przewagą może być to, że przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie powiatu mogą konkurować cenowo z tymi z Krakowa czy Katowic. Związane jest to niższymi kosztami wynajmu powierzchni oraz siły roboczej. Jeżeli chodzi o bliskość centrów zaopatrzenia, to również należy ocenić ten czynnik bardzo dobrze. Ogólna ocena powiatu + 1 ½ .

Kolejny czynnik sukcesu - dostępność gruntów inwestycyjnych – został oceniony przez zespół ekspertów na podobnym poziomie w stosunku do innym powiatów (ocena 0). Możliwość przyciągnięcia na teren powiatu inwestorów zależy w głównej mierze od dostępności terenów inwestycyjnych. Wprawdzie na terenie powiatu chrzanowskiego istnieje dość duża liczba takich terenów, ale często mają one nieuregulowany status prawny. Stanowi to poważne utrudnienie w ich zakupie lub dzierżawie. Innym problemem

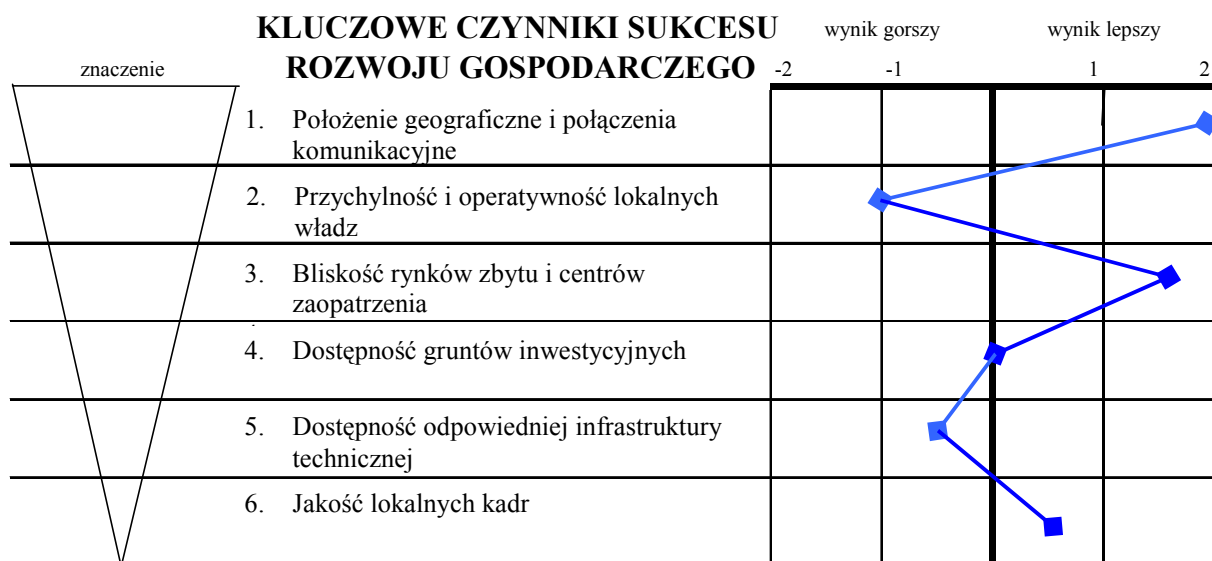
wskazywanym przez członków Komitetu Rozwoju Lojalnego jest zbyt formalizm przy dostępie do tych gruntów. Dlatego mimo istnienia atrakcyjnych gruntów inwestycyjnych, czynnik ten został oceniony na takim samym poziomie co w innych powiatach.

Czwartym czynnikiem sukcesu jest dostępność odpowiedniej infrastruktury technicznej. Ocena dostępności do sieci gazowej i elektrycznej została oceniona bardzo dobrze. Gorzej wygląda sytuacja w zakresie kanalizacji powiatu. Wprawdzie czynione są oraz planowane pewne inwestycje ale przedsiębiorcy lokalni wciąż uznają te prace za niewystarczające. Wiele do życzenia pozostawia też stan dróg w powiecie. Wprawie położenie powiatu jest bardzo dogodnie ale ocenę psuje stan techniczny nawierzchni połączeń. Ekspertci ocenili ten czynnik na poziomie nieznacznie niższym w porównaniu z innymi konkurencyjnymi powiatami (ocena – ½).

Ostatnim ale niemniej ważnym elementem jest jakość lokalnych kadr. Chodzi tu w głównej mierze o ich poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego. Analiza struktury bezrobotnych wykazuje, że największy odsetek osób pozostających bez pracy posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, policealne i średnie zawodowe. Należy zauważyć, że profil oraz poziom kształcenia jest nie w pełni dostosowany do zapotrzebowania rynku pracy. Wprawdzie członkowie Komitetu Lokalnego Rozwoju ocenili ten czynnik pozytywnie, jednakże jest to ocena nacechowana emocjonalnie. Zdaniem ekspertów jakość kadr jest tylko nieznacznie lepsza niż w innych powiatach, a to ze względu na bliskość dużych ośrodków kształcenia (ocena + ½).

W wyniku przeprowadzonej analizy otrzymano obraz pozycji powiatu chrzanowskiego w zakresie kluczowych czynników sukcesu rozwoju gospodarczego, prezentowany na rysunku 33.

Rysunek nr 33

Z powyższego rysunku wynika, że w przypadku dwóch czynników sukcesu sytuacja jest nieco gorsza niż w pozostałych powiatach. Jeżeli chodzi o pozostałe trzy czynniki kształtują się na poziomie lepszym lub znacznie lepszym niż w innych konkurencyjnych powiatach.

5. Ogólne założenia kierunków rozwoju

5.1. Misja

Osią kierunków rozwoju powiatu chrzanowskiego jest jego misja. Misja wyznacza, w sposób najbardziej ogólny, kierunek dalszych działań. Jej wykonanie prowadzić będzie do realizacji dalekosiężnej wizji powiatu.

Misja jest zwięzłym opisem docelowego, oczekiwanego stanu i zakresu funkcji spełnianych przez powiat wobec jego mieszkańców i otoczenia. Stan opisywany w misji ma charakter idealny, a jego osiągnięcie powinno być zasadniczym celem wszelkich działań podejmowanych przez społeczność powiatu i jego władze. Zgodnie z powyższym postulatem wszystkie cele strategiczne odwoływać się będą do zadeklarowanej misji.

Misja powiatu chrzanowskiego

*Powiat chrzanowski – miejsce o wysokim potencjale gospodarczym,
przyjazne do życia i pracy.*

5.2. Cele strategiczne

Autorzy opracowania wraz z członkami Komitetu Rozwoju Lokalnego ustali listę celów strategicznych, będących punktem wyjścia do opracowania konkretnych działań i przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój gospodarczy powiatu chrzanowskiego. Działania te będą opisane w kolejnym etapie prac, według metodologii przedstawionej w punkcie 7.

Cele strategiczne powiatu chrzanowskiego

- 1. Ożywienie gospodarcze*
- 2. Polepszenie współpracy pomiędzy lokalną władzą a przedsiębiorcami*
- 3. Utworzenie nowych miejsc pracy*
- 4. Dostosowanie zakresu i poziomu edukacji do potrzeb rynku*

6. Zgodność poszczególnych celów z priorytetami rozwoju gospodarki narodowej i regionalnej

Wytyczone cele strategiczne dla powiatu chrzanowskiego znajdują odzwierciedlenie w wielu dokumentach wyznaczających kierunki rozwoju gospodarki narodowej oraz są zgodne z założeniami polityki regionalnej. Poniżej wskazano powiązania poszczególnych celów z priorytetami różnego szczebla.

Prezentowane porównanie uwzględnia następujące dokumenty i plany:

1. "Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006" - dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 27 czerwca 2003 r.
2. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich na lata 2004 - 2006" - Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, marzec 2003 r.
3. "Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006"- Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, maj 2003 r.
4. "Sektorowy Program Operacyjny - Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw lata 2004-2006" - Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, maj 2003 r.
5. „Kierunki działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku” – Ministerstwo Gospodarki, październik 2002 r.
6. „Strategia rozwoju województwa małopolskiego”.

Cele strategiczne:	Zgodność na poziomie centralnym:	Zgodność z założeniami strategii wojewódzkiej:
<p>Ożywienie gospodarcze</p>	<p><u>Narodowy Program Rozwoju</u></p> <p>Osie:</p> <p>1. Wspieranie konkurencyjności sektora przemysłu i usług</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ modernizacja struktury gospodarki poprzez wsparcie rozwoju firm w sektorach nowych technologii oraz zwiększenie udziału usług rynkowych, ➤ tworzenie warunków dla wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw, w tym udziału firm w budowie społeczeństwa informacyjnego (sektor B+R). ➤ restrukturyzacja wybranych sektorów przemysłu. <p><u>"SPO – Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw"</u></p> <p>Priorytet 1: Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu – działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw. 2. Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw. 3. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm. 4. Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką. 5. Rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on-line. 	<p>Cel nadrzędny: Trwały rozwój gospodarczy</p> <p>Cel strategiczny:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Restrukturyzacja i podniesienie konkurencyjności tradycyjnych działów przemysłu. <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie dostosowania firm przemysłów tradycyjnych do wymogów rynku 2. Przyspieszenie prywatyzacji firm państwowych i części firm komunalnych. <p>Cel strategiczny: Innowacyjne firmy.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Regionalne partnerstwo dla innowacji. 2. Wspieranie rozwoju potencjału naukowego i badawczego w regionie. 3. Wspieranie tworzenia oraz rozwoju przedsiębiorstw nowatorskich i zaawansowanych technologicznie. <p>Cel strategiczny: Rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju „przemysłu czasu wolnego”. 2. Wspieranie rozwoju „przemysłu kulturowego”. <p>Cel strategiczny: Rozwinięte otoczenie biznesu.</p>

	<p>Priorytet 2 bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw – działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo. 2. Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw. 3. Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje. 4. Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska. <p><u>„Kierunki działań Rządu wobec MSP”</u> - Rozwój otoczenia instytucjonalnego małych i średnich przedsiębiorstw; Wspieranie przedsięwzięć rozwojowych małych i średnich przedsięwzięć, wspieranie integracji firm i działalności na forum międzynarodowym.</p>	<p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju usług finansowych i konsultingowych. 2. Rozwój centrów targowych i giełd. <p>Cel strategiczny: Wysoki poziom inwestycji.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywny system pozyskiwania inwestorów komercyjnych. 2. Pozyskiwanie do regionu inwestycji publicznych. 3. Poprawa wydolności systemów infrastruktury technicznej.
<p><i>Polepszenie współpracy pomiędzy lokalną władzą a przedsiębiorcami</i></p>	<p><u>„Kierunki działań Rządu wobec MSP”</u> – przeprowadzanie kampanii informacyjnej o dostępnych instrumentach i zasadach korzystanie z nich przez przedsiębiorców.</p> <p><u>"ZPORR"</u></p> <p>priorytet 1: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</p>	<p>Cel Nadrzędny: Lepsza współpraca wewnątrzregionalna</p> <p>Cel strategiczny: Rozwinięta sieć powiązań gospodarczych.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stała współpraca przedsiębiorców oraz organizacji otoczenia biznesu z całego województwa. 2. Wspieranie kooperacji firm działających w regionie. <p>Cel strategiczny: Regionalny wspólny rynek informacji.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju mediów regionalnych

		2. Wspieranie tworzenia i rozwoju regionalnych serwisów informacyjnych.
Utworzenie nowych miejsc pracy	<p>"SPO Rozwój Zasobów Ludzkich" - działania:</p> <p>Działanie 1.1 - Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy</p> <p>Działanie 1.2 - Perspektywy dla młodzieży</p> <p>Działanie 1.3 - Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia</p> <p>Działanie 1.5 - Wspieranie integracji zawodowej i społecznej grup szczególnego</p> <p>Działanie 1.6 - Integracja i reintegracja zawodowa kobiet</p> <p><u>Narodowy Program Rozwoju</u></p> <p>Oś - Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ poprawa zatrudnienia poprzez rozwój zasobów ludzkich ➤ rozwój przedsiębiorczości ➤ poprawa zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmieniającego się rynku ➤ wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy 	<p>Cel nadrzędny: Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy</p> <p>Cel strategiczny: Spójne, solidarne i bezpieczne społeczności</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Łagodzenie społecznych skutków bezrobocia <p>Cel nadrzędny: Trwały rozwój gospodarczy</p> <p>Cel strategiczny: Innowacyjne firmy.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie tworzenia oraz rozwoju przedsiębiorstw nowatorskich i zaawansowanych technologicznie. <p>Cel strategiczny: Rozwinięte otoczenie biznesu.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju MSP. 2. Wspieranie rozwoju usług finansowych i konsultingowych.
Dostosowanie zakresu i poziomu edukacji do potrzeb rynku	<p>"SPO Rozwój Zasobów Ludzkich" - działania:</p> <p>Priorytet 2: Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy</p> <p>Działanie 2.1 - Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy</p>	<p>Cel Nadrzędny: Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy</p> <p>Cele Strategiczne: Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno-gospodarczych system edukacji.</p> <p>Rozwiązania:</p>

	<p>Działanie 2.2 - Wzmocnienie systemu edukacji ustawicznej osób dorosłych</p> <p>Działanie 2.3 - Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości</p> <p><u>"ZPORR"</u> – priorytet 2: Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Tworzenie lokalnych centrów edukacyjnych (z bibliotekami)2. Poprawa warunków i podniesienie jakości szkolnictwa gimnazjalnego i średniego.3. Tworzenie ośrodków podnoszenia i zmiany kwalifikacji dorosłych.4. Regionalny system stypendiów i nagród dla młodzieży. <p>Cel Strategiczny: Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywateli.</p> <p>Rozwiązania:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Promocja postaw i osiągnięć w dziedzinie przedsiębiorczości2. Rozwój edukacji w zakresie przedsiębiorczości.3. Rozwój edukacji obywatelskiej.4. Rozszerzenie współpracy organizacji pozarządowych z partnerami publicznymi i gospodarczymi
--	---	---

7. Metodologia pracy w etapie "C"

W świetle faktu posiadania przez powiat chrzanowski aktualnej i akceptowanej przez władze lokalne strategii rozwoju, prace w dalszym etapie przygotowywania dokumentów programowych powinny uwzględniać wytyczone kierunki rozwoju. Zarówno konsultanci, jak i władze powiatowe są zgodne, że prace doradcze powinny koncentrować się na kolejnym kroku programowania rozwoju lokalnego. Przyjęto dwa podstawowe założenia dotyczące opracowywania dokumentów:

Wszystkie prace będą się koncentrować na zagadnieniach związanych z rozwojem gospodarczym powiatu. To właśnie sfera gospodarcza ma kluczowe znaczenie dla wszystkich sfer życia mieszkańców. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej oraz ewentualne wpływanie na ulokowanie w powiecie inwestycji zewnętrznych, to podstawowe drogi do tworzenia nowych miejsc pracy. Nie ulega wątpliwości, że brak perspektyw zatrudnienia (por. wyniki badań ankietowych) jest przyczyną większości problemów społecznych powiatu.

W dalszym etapie prac, zespół konsultantów:

- na podstawie odbytych rozmów z przedstawicielami środowisk lokalnych przygotowuje listę projektów możliwych do opisanie a następnie wdrożenia na poziomie powiatu (oraz gmin stanowiących powiat);
- przekazuje władzom powiatowym listę projektów wraz z kilkuzdaniowym opisem w celu akceptacji zarysu koncepcji działań nakierowanych na rozwój przedsiębiorczości;
- po uzyskaniu akceptacji przygotowuje opisy poszczególnych projektów zawierające następujące elementy: tytuł projektu, czas jego realizacji, opis działań niezbędnych do podjęcia, cele projektu oraz wskaźniki osiągnięcia celów, strukturę instytucjonalną wdrażania projektu, jego beneficjentów bezpośrednich i ostatecznych oraz budżet zawierający wskazanie potencjalnych źródeł finansowania zewnętrznego;
- projekty zostaną przekazane władzom powiatowym oraz członkom komitetu rozwoju lokalnego w celu dokonania konsultacji przyjętych założeń – w trakcie specjalnego spotkania KRL zostaną zebrane uwagi jego członków na temat proponowanych projektów;

Po uwzględnieniu opinii środowisk lokalnych projekty zostaną wzbogacone o wspólne elementy integrujące (zarys generalnej koncepcji wsparcia, opis struktur realizacyjnych itp.), a następnie w formie autonomicznego dokumentu przekazane władzom powiatowym.